

LIJST VAN DE BEVRAAGDE MINISTERIES EN ORGANISATIES

ORGANISATIE	opgestuurd	ontvangen
DISTRIBUTIE		
Fedis	X	
ORGANISATIES IN DE VERBRUIKERSWERELD		
Arcopar	X	
Beuc	X	
Gezinsbond	X	X
Brabant – Ecologie – Le Consommateur actif	X	X
Centrale Générale des Syndicats Libéraux (CGSLB/ACLVB)	X	
Centre du Droit à la Consommation	X	X
Confédération des Syndicats Chrétiens (CSC/ACV)	X	
Consumer Group	X	X
CRIOC	X	X
Equipes populaires	X	
Febecoop (Fr)	X	
Febecoop (NI)	X	
Fédération Générale du Travail de Belgique (FGTB/ABVV)	X	
Femmes Prévoyantes Sociales (FPS)	X	X
Koöperatieve verbruikersbeweging (KVB)	X	
Kristelijke Arbeidersvrouwenbeweging (KAV)	X	X
Kristelijke Werknemersbeweging (KWB)	X	
Ligue des familles	X	
Office des Pharmacies coopératives de Belgique (OPHACO)	X	X
RéaJC	X	X
Service Transfrontalier de Conseils aux Consommateurs	X	X
Socialistische Vooruitziende Vrouwen (SVV)	X	
Test-Aankoop	X	
Test-Achat	X	
Vie féminine	X	
ORGANISMEN VOOR DE PROMOTIE EN OPVOEDING OP HET VLAK VAN GEZONDHEID EN VEILIGHEID		
ADEPS	X	
AMC Infor Santé	X	
Asbl Bien-être et Santé	X	
BLOSO	X	
Croix Rouge de Belgique/Rode Kruis	X	
Dienst Veiligheid en gezondheid op School (VGOS)	X	
Educa-santé	X	X
Fondation Nationale d'Aide aux Grand Brûlés (FNAGB/NSHZV)	X	
Infor Famille Mons	X	X
KIND EN GEZIN	X	X
Observatoire de Santé en Hainaut	X	
Service de Santé au Travail et Education pour la Santé	X	X

Vlaamse Beroepsvereniging voor Zelfstandige Verpleegsters	X	X
Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheid (VWVJ)	X	
WETENSCHAPPELIJKE EN TECHNISCHE ORGANISMEN		
AIB-vincotte	X	
Nationale Vereniging ter Voorkoming van Arbeidsongevallen (ANPI/NVVA)	X	
Nationale Vereniging voor Beveiliging tegen Brand en Binnendringing (ANPAT/NVBB)	X	
Koninklijke Vereniging van Belgische Gasvaklieden (ARGB/KVBG)	X	
CEBEC	X	X
Centre Antipoisons – Antigifcentrum	X	X
Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf (CSTC/WTCB)	X	
Centre Scientifique et Technique de la Construction Metallique (CRIF)	X	X
Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (ISBR/BIVV)	X	X
SGS	X	
Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie (VIG)	X	
SEMI-OVERHEIDSINSTELLINGEN		
Belgische Electrotechnisch Comité	X	
Commission Communautaire Française – Ludothèques	X	X
Commissie voor de Veiligheid van Consumenten	X	
Confederatie van Gezinsorganisaties in de Europese Gemeenschap (COFACE)	X	
European Association for the Co-ordination of Consumer Representation in Standardization (ANEC)	X	
Office de l'Enfance et de la Naissance (ONE)	X	
Provinciaal Veiligheidsinstituut van Antwerpen (PVI)	X	
INSTITUTEN		
Association Française de Normalisation	X	
Comité Européen de Normalisation (CEN)	X	
Comité Européen Electrotechnique de Normalisation (CENELEC)	X	
Belgische Instituut voor Normalisatie (IBN/BIN)	X	
Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid – Louis Pasteur (ISSP-LP)		
Institut Scientifique de Service Public	X	X
Nationaal Instituut voor Statistiek (INS/NIS)	X	
Provinciaal Instituut voor Hygiëne Regio Turnhout	X	
ANDERE		
ACRF	X	
Action Catholique Rurale des Femmes	X	
ADEIC – FN	X	
C.E.S.R.W.	X	
Verbruikersateljee	X	

Dienst Consumentenbeleid	X	
Euregio Meuse-Rhin	X	
Fabrimetal	X	
Fédération Belge du Jouet	X	X
Flair l'Hebdo	X	
Fondation Environnement – Santé – Consommation	X	X
Gael	X	
Infocentrum GVO – Landsbond der Christelijke Mutualiteiten	X	
Institut de la Providence	X	
Logo Antwerpen-Noord	X	
OVERHEDEN		
Cabinet du Ministre de l'Economie et de la Recherche Scientifique, chargé de la politique des grandes villes	X	
Ecocert	X	

-
6. Comment traitez-vous les réponses ?
- réponse précise (par téléphone ou par courrier)
 - envoi de documentation
 - renvoi des demandes vers des organisations plus compétentes, lesquelles :
 -
 -
 -
 - autres, à spécifier :
7. Renvoyez-vous les personnes vers la Commission de la Sécurité des Consommateurs ou vers l'Administration de la Qualité et de la Sécurité du Ministère des Affaires économiques ?
- oui
 - non, pourquoi ?
8. De votre travail quotidien, pouvez-vous ressortir des lacunes en matière de sécurité ?
9. Au quotidien, quels sont vos organismes ressources ?
10. Commentaires

VRAGENLIJST

1. Ontvangt u vragen van buiten over de veiligheid van nonfoodproducten?
 - Nee, ga dan onmiddellijk door naar vraag 8.
 - Ja, gelieve dan te antwoorden op de volgende vragen.

2. Kunt u een raming maken van het aantal vragen (per jaar, per maand of per week)?

3. Van wie komen deze vragen?
 - Individuele consument
 - Lid van de organisatie
 - Student
 - Professionele veiligheidsmedewerker
 - Andere organisaties, namelijk:
 - ...
 - ...
 - ...
 - ...
 - Andere (te specificeren)

4. Waarover gaan deze vragen?
 - Algemene informatie en documentatie
 - Informatie in het kader van schoolstudies
 - Informatie in een commercieel kader
 - Specifieke veiligheidsvraag na een ongeval of een probleem met een product
 - Vraag naar aanleiding van de publicatie van een dossier of van een campagne over het thema
 - Klacht
 - Andere (te specificeren)

5. Kunt u uit deze vragen en uit uw eigen ervaring de producten of productgroepen distilleren die problemen veroorzaken of reden tot bezorgdheid bieden? (te klasseren volgens de vraagsteller)

Consument	Producent	Veiligheidsbetrokkene
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-

6. Hoe verwerkt u de antwoorden?
- Gericht antwoord (per telefoon of per brief)
 - Documentatie wordt opgestuurd
 - Vragen worden doorgestuurd naar meer gespecialiseerde organisaties, namelijk:
 - ...
 - ...
 - ...
 - andere (te specificeren)
7. Verwijst u mensen door naar de Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten of naar het Bureau voor Kwaliteit en Veiligheid van het Ministerie van Economische Zaken?
- Ja
 - Nee
Waarom niet?
8. Kunt u vanuit uw dagelijkse bezigheden de vinger leggen op lacunes in de veiligheidszorg?
9. Met welke organismen werkt u courant samen?
10. Commentaren

**BROCHURE:
KIJK UIT JE DOPPEN
MET LENZEN !**

OIVO

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikers Organisaties

Lenzen à la carte

Vandaag de dag kunnen bijna alle oogafwijkingen gecorrigeerd worden met behulp van een bril of contactlenzen.

Leonardo da Vinci was de eerste die met het idee kwam om loepglas rechtstreeks voor de oogbal te plaatsen en het gewoon met de oogleden op zijn plaats te houden. Maar pas tegen het einde van de XIXde eeuw werden de eerste echte tests uitgevoerd. Er is ondertussen een enorme weg afgelegd! De lenzen zijn alsmaar comfortabeler geworden en door die technische vooruitgang is ook het aantal gebruikers er sterk op vooruitgegaan.

Maar let op: niet iedereen verdraagt lenzen! En vergeet ook niet dat lenzen voorschrijven nog altijd een medische handeling is en dat er tal van contra-indicaties (zoals droge ogen, allergieën, ...) bestaan. Het opsporen van die contra-indicaties is werk voor de oogarts (oftalmoloog / oculist).

KLEURLENZEN en CRAZYLENS

Er bestaan lenzen waarmee mensen de kleur van hun ogen kunnen veranderen (bijv. van vaalbruin naar helderblauw) of zichzelf echte panterogen kunnen aanmeten, en die markt floreert. Het gaat hier nochtans niet om gadgets. Die kleurlenzen leveren evenveel risico op voor infecties als elk ander type contactlens. Er zouden dus dezelfde veiligheidsvereisten moeten voor gelden.

De vrouwen zijn de grootste gebruikers van kleurlenzen. De "gekke" lenzen (met voetbalmotief, met dollarteken, enzovoort) zijn vooral in trek bij jongeren. Jammer genoeg zijn laatstgenoemde maar zelden voldoende geïnformeerd over de goede manier om ermee om te gaan.

Dergelijke sierlenzen zijn niet aangepast aan de situaties waaraan een oog dagelijks wordt blootgesteld: langdurig lezen (op scherm of op papier), machinewerk, autorijden, ... Het glas waarvan ze gemaakt zijn is bovendien zwaarder dan dat van medische lenzen en dat vermoeit de ogen sneller. Er dient ook onderstreept te worden dat je dergelijke sierlenzen niet mag dragen als je 's nachts moet autorijden. In het donker wordt de iris immers groter en zelfs groter dan de opening die er in de contactlens voor voorzien is. De ondoorzichtige, gekleurde folie die het motief vormt, dekt een deel van het gezichtsveld af, wat voor een tunneleffect zorgt.

Omdat ze niet elke dag gedragen worden, moeten de sierlenzen beter onderhouden worden dan de andere. Het komt niet zelden voor dat de dragers ze gedurende een maand of langer in de onderhoudsvloeistof laten liggen zonder die vloeistof te vervangen. De risico's voor infecties zijn groter vanwege het onregelmatig gebruik.

Het dragen van lenzen houdt altijd een gevaar in voor de gezondheid van de ogen. Er mag niet lichtzinnig mee omgesprongen worden, zelfs niet als ze enkel gedragen worden om gek te doen of om in te zijn. De te nemen voorzorgen zijn dezelfde, ongeacht het type lenzen. **Er moet altijd vooraf een oogonderzoek door een oogspecialist zijn uitgevoerd.**

Wie zorgt voor onze ogen?

De *oftalmoloog*, ook nog *oculist* genoemd:

oogspecialist; verzorgt de ogen, schrijft geneesmiddelen voor en voert chirurgische ingrepen aan het oog uit. Alle brillen en lenzen zouden logischerwijs door hem voorgeschreven moeten zijn. Dit medisch voorschrift is van primordiaal belang om van in het begin uit te sluiten dat er oogkwalen kunnen ontstaan. De regelmatige opvolging door een oftalmoloog is noodzakelijk om op tijd te zijn met het opsporen en aanpakken van elke oogkwaal die verband houdt met het langdurig dragen van lenzen.

De *opticien*:

hij laat de glazen maken voor brillen en lenzen op basis van het medisch voorschrift van de oftalmoloog. Behalve in de verkoop van contactlenzen en van onderhoudsproducten spelen de opticiens een belangrijke rol op het vlak van de aanpassing van de lenzen, van de opvolging van de cliënt (controleonderzoeken), van de voorlichting en de educatie van de cliënt (technieken om de lenzen in te brengen en te verwijderen, elementaire regels inzake hygiëne, keuze van onderhoudsproducten, ...). De opticien verzorgt de ogen niet, maar moet niettemin regelmatig tests uitvoeren om de droogte van de ogen vast te stellen.

De *contactoloog*:

is een opticien die een speciale opleiding heeft gevolgd met betrekking tot contactlenzen. Deze opleiding wordt in België echter nog niet erkend.

CE-markering

De zichtcorrigerende contactlenzen, alsook de hulpmiddelen die bestemd zijn voor het desinfecteren, reinigen, spoelen of hydrateren van contactlenzen, worden gereguleerd door het koninklijk besluit van 18 maart 1999 betreffende de medische hulpmiddelen.

Wettelijk gezien is de CE-markering op de verpakking van de zichtcorrigerende contactlenzen of op de onderhoudsproducten de enige referentie waarop de consument inzake veiligheidswaarborgen kan terugvallen.

De fabrikant is verantwoordelijk voor de onschadelijkheid van de producten die hij levert. Hij dient de essentiële eisen inzake veiligheid en gezondheid op te volgen, zoals die in de reglementering staan uiteengezet. Door de CE-markering aan te brengen garandeert hij ten overstaan van de consument dat de contactlenzen of zijn onderhoudsmiddelen veilig zijn.

De gebruiksaanwijzing en de etikettering moeten onder andere het volgende bevatten:

- de naam en het adres van de fabrikant;
- de samenstelling van het product (wat, indien nodig, de dokter in staat zal stellen om de stof te detecteren die bijvoorbeeld irritatie veroorzaakt);
- de noodzakelijke gegevens voor de gebruiker om het hulpmiddel en de inhoud van de verpakking te kunnen identificeren;
- de CE-markering, de vermelding "STERIEL", de code van de partij;
- de uiterste gebruiksdatum voor het product;
- eventuele waarschuwingen en/of te nemen voorzorgen.

Deze informatie moet opgesteld zijn in alle landstalen.

Nagaan of de CE-markering aanwezig is en nauwlettend de gebruiksaanwijzing lezen zijn voorwaarden *sine qua non* voor het behoud van een goed gezichtsvermogen.

De cosmetische, niet-zichtcorrigerende lenzen daarentegen beantwoorden niet aan de definitie van een medisch hulpmiddel. Bijgevolg kan geen enkele cosmetische lens de CE-markering dragen. Ze vallen evenmin binnen het toepassingsgebied van het koninklijk besluit betreffende de cosmetica en ressorteren eenvoudig onder de wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten.

Lenzen op maat voor iedereen

Het is absoluut noodzakelijk dat lenzen de zuurstof doorlaten die uit het traanvocht naar het hoornvlies overgaat. Daartoe moeten ze

- ofwel een kleinere oppervlakte hebben dan het hoornvlies zodat dit vlies beter kan ademen;
- ofwel gemaakt zijn van een materiaal dat zuurstof doorlaat.

Harde lenzen

Ze worden elke avond schoongemaakt en moeten weggegooid worden na 1 à 3 jaar.

De moderne harde lenzen (ook halfhard genoemd) zijn alsmaar dunner en zuurstofdoorlatender geworden. Daar komt nog bij dat ze een erg kleine diameter hebben en slecht een deel van het hoornvlies bedekken. Ze voldoen dus aan de beide voorwaarden.

Hun grootste ongemak is dat ze een lange en geleidelijke gewenning van de gebruiker vereisen, wat lastig kan zijn. Maar ze zijn tevens comfortabel in het gebruik en eenvoudig te onderhouden. Bovendien kunnen ze, doordat ze naar maat gemaakt zijn, veel doelgerichter de gezichtsfouten corrigeren dan de zachte lenzen.

Zachte lenzen

De zachte lenzen, die groter zijn en het hele hoornvlies bedekken, zijn gemaakt van een materiaal dat water absorbeert en vasthoudt, waardoor de zuurstof er kan doorheen dringen. Het risico voor infectie is echter groter omdat die sterke waterconcentratie er is.

Sommige modellen moeten nooit schoongemaakt worden. Bijvoorbeeld: de dagelijks te vervangen lenzen die 's avond weggegooid worden. De onderhoudsverplichting valt weg en er is minder risico voor infecties omdat die in de meeste gevallen door een slecht onderhoud worden veroorzaakt. Keerzijde van de medaille: ze zijn relatief duur.

Er zijn ook lenzen die permanent (dag en nacht) gedragen kunnen worden en die we weggooien na zeven dagen. Aangezien ze de zuurstof onvoldoende doorlaten en zodoende al (te) veel infecties hebben veroorzaakt, zijn ze af te raden.

De klassieke zachte lenzen, die elke avond worden schoongemaakt en die na één à drie jaar worden weggegooid, zijn dan weer moeilijker te onderhouden en hebben de neiging om op de lange duur vuil te worden.

Tenslotte zijn er nog de regelmatig te vervangen lenzen, die een goed compromis vormen omdat ze geen tijd hebben om vuil te worden, maar die wel elke dag heel zorgvuldig moeten worden schoongemaakt.

Troebel zicht

BIJZIENDHEID

De oogbal is te langgerekt. Het beeld van de voorwerpen vormt zich niet op het netvlies, maar ervoor. Bijziende mensen hebben een slecht zicht op voorwerpen die veraf staan.

VERZIENDHEID

Dit is in zekere zin het tegenovergestelde van bijziendheid. De oogbal is te kort, zodat het beeld zich niet op het netvlies maar erachter vormt. Mensen die verziend zijn, hebben een slecht zicht op voorwerpen die dichtbij staan.

PRESBYTIE

Het resultaat van presbytie is dezelfde visuele fout als bij verziendheid, maar bij presbytie is die fout te wijten aan een abnormale verslapping van de spieren die de ooglens moeten bijstellen.

ASTIGMATISME

De kromming van het netvlies is onregelmatig en maakt het onmogelijk om het beeld op een bepaald punt scherp te zetten. Een astigmaat ziet niet goed van dichtbij noch van ver.

Iedereen zijn eigen lenzen...

Bijziendheid en verziendheid kunnen zonder problemen gecorrigeerd worden met behulp van zachte of harde lenzen. Maar voor de andere twee gezichtsproblemen is het niet zo eenvoudig.

Zachte lenzen nemen de vorm aan van het hoornvlies en dat biedt geen oplossing voor astigmatisme, waarbij het juist de kromming van het hoornvlies is die het probleem veroorzaakt. Daarom werden er torische lenzen ontworpen, die als kenmerk hebben dat de twee assen een verschillende kromming hebben en dat de onderkant lichtjes verstevigd is om ze goed op hun plaats te houden. Ook halfharde modellen worden aanbevolen om astigmatisme te corrigeren.

Voor mensen met presbytie bestaan er lenzen die uit twee delen bestaan: het bovenste gedeelte corrigeert het zicht op afstand, het onderste gedeelte maakt lezen mogelijk. Nog andere lenzen verbeteren tegelijkertijd het zicht op voorwerpen die veraf en voorwerpen die dichtbij staan door middel van concentrische cirkels op de lens.

Opgelet: risico voor complicaties!

Ontstekingen...

Ontstekingen van allergische aard kunnen ontstaan door een reactie op bepaalde ontsmettingsmiddelen of op bewaarmiddelen in de onderhoudsproducten. De twee belangrijkste oorzaken van ontstekingen van bacteriële oorsprong zijn het (te) lang dragen van de lenzen en een slechte hygiëne.

Lenzen lang dragen doet de hoeveelheid zuurstof ter hoogte van het hoornvlies afnemen, wat bacteriële besmettingen meer vrij spel geeft en de traanproductie aantast. De lacrimale film beschermt nochtans het hoornvlies tegen aantastingen en tegen een opmars van de micro-organismen. Dat is de reden waarom het dragen van lenzen afgeraden wordt voor personen die van nature erg droge ogen hebben.

Een oogontsteking kan het gevolg zijn van contact met ongewassen handen, een reeds te lang geopende schoonmaakoplossing, een vuil lenzenetui... Merk ook op dat aanslag op de lenzen een goed houvast biedt voor bacteriën.

Elke ontsteking, of ze nu het hoornvlies (keratitis) of het bindvlies (conjunctivitis) treft, moet tijdig behandeld worden want op termijn kan ze altijd tot een slechter zicht leiden.

Maar er is meer...

Een beschadigde lens of een vreemd voorwerp (bijv. stofje) dat onder de lens komt vast te zitten, kan een erosie (een soort krassen op de bovenlaag) van het hoornvlies veroorzaken, wat op zijn beurt een oogontsteking kan doen ontstaan.

Er kan een afdruk op het bindvlies verschijnen na het dragen van een verdroogde lens die zich te sterk heeft vastgehecht.

Brillen - lenzen: een gelijkspel

In welk opzicht zijn contactlenzen beter dan brillen en omgekeerd?

Lenzen bewegen mee met het oog: ze bieden altijd een optimaal zicht, in welke richting je ook kijkt. Daar kan nog worden aan toegevoegd dat ze niet beslaan of dat er geen druppels op komen als je ermee in de regen loopt. Ze laten de drager meer bewegingsvrijheid en zijn, bijvoorbeeld, praktischer om dragen tijdens een sportieve bezigheid. En dan is er nog het esthetische voordeel van lenzen, namelijk dat ze minder het gezicht bedekken en minder belastend zijn. Daar staat tegenover dat lenzen veel meer onderhoud nodig hebben dan een bril en dat er een zekere handigheid vereist is om ermee om te gaan. Het grootste ongemak aan lenzen blijft evenwel het aanzienlijk groter risico voor irritatie of ooginfecties.

Lenzen en brillen staan dus niet zozeer tegenover dan wel naast elkaar, waarbij het ideaal zou zijn dat ze gecombineerd gebruikt worden. Het dragen van lenzen vermindert hoe dan ook de oxydatie van het oog. Vandaar dat het wordt afgeraden om contactlenzen te lang na elkaar, zonder onderbreking, te dragen (als maximum stelt men 8 tot 10 uren voor). In de tussentijden is een bril een goed alternatief.

Goed onderhoud: een must!

Goed onderhoud en een perfecte hygiëne zijn van primordiaal belang om elk risico voor infecties te vermijden.

Merk op dat zachte lenzen meer stof, meer bacteriën en meer traaneiwwitten vasthouden dan de harde lenzen, wat betekent dat ze dus een nog grondiger onderhoud vereisen.

De onderhoudsoplossingen moeten de lenzen reinigen en ontsmetten, ze in perfecte staat houden en ze spoelen om alle eventuele toxische elementen te elimineren. Opgelet: **hiervoor mag in geen geval stromend water gebruikt worden**, want dat is niet steriel en vormt bijgevolg een bron van besmetting.

Welke soort onderhoud?

Opties:

1. ofwel gebruikt men een *peroxideoplossing* (verdund zuurstofwater) om de lenzen te ontsmetten en een *neutraliserende vloeistof* juist voor het inbrengen van de lenzen (want het peroxide kan de ogen beschadigen);
2. ofwel gebruikt men een oplossing « *alles-in-één* » die tegelijk de lenzen reinigt, ontsmet en spoelt.

De systemen met "peroxide + neutralisatie" zijn doeltreffender dan de "alles-in-één"-oplossingen.

Er bestaan *ook*:

- *zoutoplossingen* waarmee de lenzen gespoeld kunnen worden (maar daarvoor kan men evengoed de neutralisatie- en de "alles-in-één"-oplossingen gebruiken);
- *enzymhoudende schoonmaactabletten* die worden aangeraden om één keer per week de eiwwitten te verwijderen die zich op de lenzen hebben vastgezet, maar die overbodig zijn als men zich nauwgezet aan de dagelijkse reinigings- en ontsmettingsbeurt houdt.

De cosmetische lenzen moeten op dezelfde manier onderhouden worden als om het even welke andere soort lenzen.

De gebruiksaanwijzing van elk onderhoudsproduct moet aandachtig gelezen worden. Zij bevat de nodige waarschuwingen en geeft tips over wat te doen bij irritatie. De samenstelling van de oplossing wordt erin vermeld, wat het voor de behandelende arts gemakkelijk maakt om te weten te komen welke stof verantwoordelijk is voor de irritatie of de allergie.

TIPS

- meng de onderhoudsoplossingen niet met andere producten: zo vermijd je mogelijk gevaarlijke scheikundige reacties;
- spoel je lenzen niet met stromend water: dat is niet vrij van kiemen en kan ernstige infecties veroorzaken;
- gebruik nooit onderhoudsproducten waarvan de gebruiksdatum verstreken is;
- maak elke avond je lenzen schoon met een kiemdodend product en vervang dagelijks de vloeistof waarin je ze te bewaren legt.

Laatste aanbevelingen

Zoals we kunnen uitmaken uit wat voorafgaat, is het dragen van lenzen niet zonder gevaar. En alhoewel contactlenzen vandaag de dag vrij verkocht worden, kan je beter je voorzorgen nemen alvorens je ze gaat gebruiken.

Er zijn contra-indicaties en dus is het onontbeerlijk dat je vooraf een bezoek brengt aan een oftalmoloog, die een volledig oogonderzoek zal uitvoeren.

Het is eveneens belangrijk dat de opticien je vóór de eerste ingebruikneming **in detail uitlegt hoe je contactlenzen moet hanteren en onderhouden**. Schriftelijke informatie is onmisbaar, maar tevens onvoldoende, en een demonstratie is uitermate nuttig.

Gelet op de hogere risico's voor irritatie en aangezien onze ogen leven en constant evolueren, is een regelmatige opvolging door een oftalmoloog noodzakelijk.

Deze aanbevelingen gelden zowel voor de zichtcorrigerende als voor de cosmetische lenzen.

Goed om te weten:

- *In bepaalde werk- of reisomstandigheden (toxische dampen, stof, air-conditioning) kan het dragen van lenzen problemen opleveren.*
- *Zwembadwater kan gemakkelijk de contactlenzen besmetten.*
- *Sommige geneesmiddelen kunnen een zodanige verdroging veroorzaken dat het dragen van lenzen lastig wordt. Bijvoorbeeld: bepaalde geneesmiddelen tegen acné die de slijmvliezen uitdrogen; de psychotrope stoffen (in kalmeermiddelen en antidepressiva) en de hormonale behandeling tegen de menopauze;*
- *Zwangerschap is niet het geschikte moment om je contactlenzen te laten aanmeten: tijdens die periode neemt de lacrimale afscheiding af, heeft de gezichtsscherpte de neiging om te fluctueren en zwelt het hoornvlies lichtjes.*

Niet uit het oog verliezen...

- ◆ raadpleeg eerst een oftalmoloog en ga dan met diens voorschrift naar een opticien;
- ◆ vraag aan de opticien dat hij je toont hoe je de lenzen moet inbrengen en uithalen, en dat hij je duidelijk de onderhoudsvoorschriften uitlegt;
- ◆ was zorgvuldig je handen en maak je nagels schoon alvorens je de lenzen manipuleert;
- ◆ draag je lenzen niet langer dan 8 à 10 uren per dag en ga er nooit mee slapen;
- ◆ reinig en ontsmet je lenzen elke avond door ze licht te masseren zodat de afzet van make-up of vuil verwijderd wordt;
- ◆ spoel je lenzen nooit onder de kraan en draag ze niet als je gaat zwemmen;
- ◆ vervang de bewaarvloeistof en reinig je lenzenetui elke dag, zelfs wanneer je de lenzen niet gedragen hebt;
- ◆ als je ogen geïrriteerd geraken of als je ook maar de minste hinder ondervindt, verwijder je best onmiddellijk je lenzen en raadpleeg je zo snel mogelijk een oftalmoloog als de symptomen blijven voortduren;
- ◆ draag nooit beschadigde lenzen;
- ◆ respecteer de vervaldatum van de lenzen en van de onderhoudsproducten;
- ◆ zorg dat je altijd een bril bij je hebt;
- ◆ laat je zicht en je ogen minstens één keer per jaar door een oftalmoloog controleren.

Veel mensen denken dat ze een besparing realiseren als ze contactlenzen kopen zonder eerst een oogspecialist te hebben geraadpleegd. Maar die besparing stelt maar weinig voor in verhouding tot de medische kosten die kunnen voortvloeien uit een complicatie.

Nog vragen?
Contacteer ons !

Voor alle algemene informatie kunt u terecht bij:

Centraal Meldpunt
North Gate III, Koning Albert II-laan 16
1000 Brussel
Fax: 02 206 55 77
Info.consumentenproducten@mineco.fgov.be
<http://www.mineco.fgov.be>

Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties, OIVO

Riddersstraat 18
1050 Brussel
Tel.: 02 547 06 11
crioc-oivo@oivo-crioc.org
<http://www.oivo-crioc.org>

Met de steun van de federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele
aangelegenheden (DWTC).

Roetsjbanen, benji, springkastelen, wipplanken, schommels, ...

Speel geen gevaarlijk spel!

**EEN BROCHURE OVER RISICOANALYSE:
VOOR UITBATERS, ORGANISATOREN
EN GEBRUIKERS**

OIVO

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikers Organisaties

Montagnes russes, saut à l'élastique, châteaux gonflables,
planches à bascule, balançoires, ...

Misez... sécurité!

**UNE BROCHURE SUR L'ANALYSE DE RISQUES:
POUR EXPLOITANTS, ORGANISATEURS
ET USAGERS**

CRIOC

Centre de Recherche et d'Information
des Organisations de Consommateurs

Brochure:

De veiligheid van
automatische
garagepoorten
voor particulier gebruik

OIVO

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikers Organisaties

Brochure:

La sécurité des portes de garage automatiques pour usage privé

CRIOC

Centre de Recherche et d'Information
des Organisations de Consommateurs

Brochure:
**De veiligheid van
liften**

OIVO

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikers Organisaties

Brochure: La sécurité des ascenseurs

CRIOC

Centre de Recherche et d'Information
des Organisations de Consommateurs

Een lege fiche van de databank

OIVO

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikers Organisaties

Lijst van de ingevoegde actoren in de databank

OIVO

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikers Organisaties

TECHNISCH DOSSIER

**Richtlijn Algemene Productveiligheid
Wet betreffende de veiligheid van
producten en diensten**

December 2002

OIVO

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikers Organisaties

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. De reglementering.....	5
2.1. Europese Richtlijn inzake algemene productveiligheid.....	7
2.1.1. Toepassingsgebied	8
2.1.2. Verplichtingen van producenten en distributeurs	8
2.1.3. Criteria voor de beoordeling van de algemene veiligheidsvereiste en de productveiligheidsnormen.....	9
2.1.4. Verplichtingen en bevoegdheden van de lidstaten.....	9
2.2. Wet betreffende de veiligheid van producten en diensten.....	12
2.2.1. Toepassingsgebied en definities	13
2.2.2. Verplichtingen van de producenten en distributeurs	14
2.2.3. Het optreden van de overheid	15
2.2.4. Straffen.....	19
2.2.5. Coördinatie van andere wetgevingen met de wet van 9 februari 1994.....	20
2.2.6. De tweede wetwijziging	20
3. De ongevallen met consumentenproducten	22
3.1 Methodologie	22
3.2 Kwalitatieve analyse	23
3.3 Bespreking van enkele ongevallen.....	25
4. Besluit	30
5. Nuttige adressen.....	32
6. Referenties	34

1. Inleiding

Dankzij de ontwikkeling van de industriële technologie en de creatieve en innoverende geest van onze maatschappij worden elk jaar nieuwe producten op de markt gebracht. Gemiddeld zijn in de Europese Unie ongeveer 22,5 miljoen verschillende producten in de handel verkrijgbaar.

Al deze producten zouden het voorwerp kunnen uitmaken van systematische technische controles door de verantwoordelijke beambten. Materieel gezien zijn dergelijke controles niet haalbaar. Bovendien zouden zulke controles in strijd zijn met de voorschriften van de Verdragen van de Europese Unie waarin het vrij verkeer van goederen als principe geldt. Dit beginsel gaat in tegen een algemeen toezicht vóór het op de markt brengen van producten.

De fabrikanten en verdelers zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van hun producten en diensten. In België staat het Ministerie van Economische Zaken, met in het bijzonder zijn Bestuur Kwaliteit en Veiligheid en de Economische Inspectie, in voor de bescherming van de veiligheid van de consumenten en de strijd tegen oneerlijke concurrentie. Voor het uitvoeren van deze opdracht hangt het grotendeels af van de gegevens die het kan inwinnen. Dit gebeurt o.a. door enquêtes die het ministerie regelmatig organiseert voor een bepaalde categorie van producten die als bijzonder gevoelig wordt beschouwd. Daarbuiten moet het ministerie zoveel mogelijk ingelicht worden over concrete problemen die consumentenproducten of –diensten in het dagelijks leven stellen. Iedereen kan hiervoor zijn steentje bijdragen: de betrokken consument door het betrokken departement van het ministerie te verwittigen in geval van zware twijfels over de veiligheid van een product of dienst, en de verschillende economische actoren, zoals de fabrikanten en verdelers.

Het aantal ongevallen te wijten aan het gebruik van consumptiegoederen is aanzienlijk. Het Witboek “Priorities for Consumer Safety in Europe – Agenda for Action” uitgegeven door Ecosa (European Consumer Safety Association) toont aan hoe erg de situatie in Europa is. Het is schokkend te horen dat ongevallen thuis en tijdens de vrijetijdsbesteding de grootste oorzaak zijn van dodelijke kwetsuren en letsels die leiden tot invaliditeit. Er blijken in Europa ongeveer dubbel zoveel dodelijke ongevallen in de privé-sfeer te gebeuren dan in het verkeer en 14 maal meer dan in de werksfeer. In absolute aantallen spreken we in Europa van 80.000 doden en 40.000.000 gewonden ten gevolge van een privé-ongeval. Op basis van ongevallengegevens ingezameld door het Europees registratiesysteem EHLASS (European Home Leisure Accident Surveillance System) schat men dat er in België jaarlijks 350.000 ongevallen in de privé-sfeer gebeuren waarbij medische verzorging vereist is.

De consument kan in onveilige situaties terechtkomen, enerzijds doordat hij zelf bewust risico's neemt, anderzijds doordat hij wordt blootgesteld aan gevaren die hij zelf niet kan inschatten. De moeilijkheid hierbij is dat veiligheid geen absoluut gegeven is. Een product kan niet “als dusdanig” als veilig of onveilig worden beschouwd. De omstandigheden waarin een product of een dienst gebruikt wordt, spelen hierbij een rol. Veiligheid is een dynamisch concept. Een verhoging van de intrinsieke veiligheid van een product leidt niet altijd tot een vermindering van het aantal ongevallen omdat de gebruiker zijn gedrag zal aanpassen aan het gewijzigde risiconiveau.

Uit onderzoek blijkt dat sommige ongevallen veroorzaakt worden door het onjuist gebruik van een product (gedragsfactoren) en dat andere te wijten zijn aan het product zelf (productfactoren). Hier ligt het verschil tussen het aanvaardbare risico en het niet-aanvaardbare risico.

De reglementering kan weinig doen tegen risico's die verbonden zijn aan gedragsfactoren. Daarentegen kunnen risico's die het gevolg zijn van ontwerpfouten in het product of van nalatigheid door de betrokken producent, niet worden aanvaard en kan door een strikte reglementering en controle worden ingegrepen. Dergelijke onveilige producten die ongevallen veroorzaken, werken daarenboven oneerlijke concurrentie in de hand.

Risico's door verkeerd gebruik van een product kunnen gedeeltelijk vermeden worden via voorlichting, opvoeding van de consument en informatie over het product in de gebruiksaanwijzing.

Ondanks al deze mogelijke maatregelen mag men niet vergeten dat de totale veiligheid niet bestaat. Het veiligste product kan bij verkeerd gebruik ongevallen veroorzaken. Het gedrag van de consument speelt dus een bepalende rol en het is belangrijk dat hij zich hiervan goed bewust is. Hier is een taak weggelegd voor verschillende actoren in onze maatschappij: de overheid, het onderwijs, de verbruikersorganisaties en organisaties die met preventie begaan zijn.

2. De reglementering

Algemeen kader: de Nieuwe Aanpak

Het vrije verkeer van goederen is een centrale doelstelling van de interne markt. De instrumenten die werden ingesteld om dit doel te bereiken, zijn gericht op het voorkomen van nieuwe handelsbelemmeringen, op wederzijdse erkenning en op technische harmonisatie.

Een nieuwe techniek en strategie van regelgeving werd vastgelegd in een Resolutie van de Raad van 1985 betreffende de nieuwe aanpak op het gebied van technische harmonisatie en normalisatie¹. De Europese Unie (EU) heeft in haar politiek voor de verwezenlijking van de interne markt nationale voorschriften geharmoniseerd. Het verzekeren van de veiligheid van de consumenten was daarbij één van de belangrijkste doelstellingen.

De veiligheid van consumenten is dus geregeld in wettelijke voorschriften en normen en dit zowel op nationaal als Europees niveau. Er bestaan verschillende reglementeringen met betrekking tot zeer specifieke categorieën van producten zoals speelgoed, bouwproducten, machines, liften, persoonlijke beschermingsmiddelen, medische hulpmiddelen, enz. Deze sectorale reglementeringen hebben het voordeel dat ze goed aangepast zijn aan de betrokken sector. Sinds 1985 bepalen deze **sectorale Europese richtlijnen**, aangenomen in het kader van de “Nieuwe Aanpak van de Technische Harmonisering en Normalisering”, de essentiële en algemene voorschriften inzake veiligheid, gezondheid en milieu waaraan producten en diensten moeten voldoen om vrij te mogen circuleren op de Europese markt.

De Nieuwe Aanpak steunt op 3 principes:

- De EU legt de belangrijkste **algemene essentiële eisen** inzake productveiligheid vast **in de richtlijnen**. De conformiteit met dit minimaal veiligheidsniveau geeft recht op de CE-markering.
- De technische specificaties van producten die aan de in de richtlijnen vastgelegde essentiële eisen voldoen, worden vastgelegd in **geharmoniseerde normen**². Deze normen moeten een gegarandeerd beschermingsniveau bieden met betrekking tot de in de richtlijnen vastgelegde essentiële eisen op het gebied van productveiligheid. De uitwerking van de normen, die de essentiële technische veiligheidseisen vastleggen, wordt toevertrouwd aan **normalisatie-instellingen**.
- De lidstaten gaan ervan uit dat producten die in overeenstemming zijn met de geharmoniseerde normen, beantwoorden aan de essentiële veiligheidsvereisten die beschreven staan in de overeenkomstige richtlijn.

Toepassing van geharmoniseerde normen of andere normen blijft facultatief en de producent kan altijd volgens andere technische specificaties produceren om aan de eisen te voldoen. Een fabrikant is niet verplicht om volgens de norm te werken, maar hij moet dan wel zelf bewijzen dat zijn producten aan de essentiële vereisten van de richtlijn voldoen.

Er is dus een sterke koppeling tussen wetgeving en normen, die tot stand gebracht werd door de “Nieuwe Aanpak”. Voor het functioneren van de nieuwe aanpak was het noodzakelijk dat

¹ Publicatieblad C136 van 4 juni 1985.

² In het algemeen kan onder “een norm” worden verstaan : een geheel van concrete regels die, zonder de aard van een wet of reglement te hebben, het aanbrengen van identieke oplossingen voor steeds terugkerende problemen beogen.

de invloed van de nationale overheden voordat een product in de handel wordt gebracht beperkt werd, maar zonder hun verantwoordelijkheden te ontnemen ten aanzien van de bescherming van de veiligheid of andere in de richtlijn beschreven belangen.

Voorts zijn gemeenschappelijke essentiële eisen alleen mogelijk wanneer er sprake is van een groot scala aan producten met voldoende homogeniteit of van een aanwijsbaar horizontaal risico.

Algemene productveiligheid

Omdat het onmogelijk leek om voor elke sector specifieke reglementeringen uit te werken, stelde de Europese Commissie in 1992 een **horizontale richtlijn 92/59/EEG inzake algemene productveiligheid** op. Deze richtlijn is van toepassing op producten waarvoor geen specifieke reglementering bestaat. Begin 2002 werd een nieuwe versie van de richtlijn gepubliceerd (2001/95/EG, zie verder).

Nieuwe aanpak-richtlijnen zijn gericht op volledige harmonisatie: de bepalingen staan boven alle overeenkomstige nationale voorschriften. De lidstaten zijn verplicht om de Europese richtlijnen en alle Europese normen om te zetten in respectievelijk nationale wetgeving en nationale normen. De termijn binnen dewelke de Europese richtlijnen moeten worden omgezet, wordt bepaald door de richtlijn zelf, terwijl de omzetting van Europese normen steeds binnen een termijn van 6 maanden dient te gebeuren.

Richtlijnen die tot stand zijn gebracht volgens de nieuwe aanpak brengen de nationale wetgevingen dichter bij elkaar teneinde handelsbelemmeringen op te heffen. Omdat nieuwe aanpak-richtlijnen gericht zijn op volledige harmonisatie, moeten de lidstaten alle ermee in tegenspraak zijnde nationale wettelijke bepalingen intrekken. Het is de lidstaten in het algemeen niet toegestaan strengere dan de in de richtlijn vastgestelde maatregelen te handhaven of in te voeren.

Normalisatieorganismen

Verschillende normalisatieorganismen werken normen uit:

- op Belgisch niveau: BIN, Belgisch Instituut voor Normalisatie, en CEBEC, Belgisch Elektrotechnisch Comité;
- op Europees niveau: CEN, Comité Européen de Normalisation, en CENELEC, Comité Européen de Normalisation Electrotechnique, en ETSI, European Telecommunications Standards Institute;
- op internationaal niveau: ISO, International Organization for Standardization, IEC, International Electrotechnical Commission, en ITU, International Telecommunication Union.

De uitwerking en de verwerking van de normen gebeurt in Technische Comités (TC). De meeste TC's zijn gespecialiseerd in bepaalde producten, bepaalde procédés, het geven van informatie aan de consumenten of de prospectie rond een nieuwe problematiek.

De normen en ontwerpnormen kunnen worden geraadpleegd en/of aangekocht bij het Belgisch Instituut voor Normalisatie (BIN), Brabançonnellaan 29, 1000 Brussel, tel.: 02/738.01.11.

2.1. Europese Richtlijn inzake algemene productveiligheid

Met de eerste richtlijn 92/59 van 29 juni 1992 inzake algemene productveiligheid³ (RAPV) heeft de Europese Unie een horizontaal wettelijk kader tot stand gebracht met als belangrijkste doelstellingen ervoor te zorgen dat consumptiegoederen die op de markt worden gebracht veilig zijn, teneinde zowel een uniform, hoog beschermingsniveau voor de gezondheid en veiligheid van consumenten in de hele EG, als een goede werking van de interne markt te garanderen. De richtlijn werd toegepast sinds 1994 en werd in alle lidstaten van de Europese Unie omgezet in nationaal recht.

De Richtlijn van 1992 was om diverse redenen aan herziening toe. In december 2001 werd deze richtlijn herzien. De "nieuwe" richtlijn 2001/95/EG van 3 december 2001 inzake algemene productveiligheid⁴ werd op 15 januari 2002 gepubliceerd. De lidstaten moeten deze richtlijn vóór 15 januari 2004 omgezet hebben in nationaal recht. De "oude" richtlijn 92/59/EEG wordt op 15 januari 2004 ingetrokken.

De herziening gebeurde op basis van studies over de praktische werking van de richtlijn⁵ en een evaluatie van het RAPEX-systeem⁶ en na een uitgebreide raadpleging van de lidstaten en andere belanghebbende partijen (industrie, consumentenorganisaties, ...).

Hoewel de algemene aanpak van de richtlijn in wezen deugdelijk gebleken is en niet ingrijpend gewijzigd hoeft te worden, zijn de doelstellingen ervan niet geheel bereikt als gevolg van onduidelijkheden, gebreken of lacunes in sommige bepalingen.

Relatie tussen de richtlijn algemene productveiligheid (RAPV) en de sectorale Europese richtlijnen

De evaluatie van de toepassing van de RAPV heeft aan het licht gebracht dat er sprake is van onzekerheid, verschil van mening of onvoldoende bekendheid wat betreft de toepasselijkheid van sommige bepalingen van de richtlijn op producten die onder sectorwetgeving vallen.

Sommige lidstaten waren van mening dat een aantal bepalingen van de RAPV niet van toepassing zijn op producten die onder de sectorwetgeving vallen, ook al bevat die wetgeving geen gelijkwaardige bepalingen. Als gevolg van de uiteenlopende wijze van toepassing van de RAPV ter aanvulling van de sectorwetgeving zijn belangrijke productveiligheidsaspecten niet overal in de Europese Unie op dezelfde manier geregeld.

In de wijzigingen wordt onder meer het complementair karakter van de richtlijn verduidelijkt.

³ Richtlijn 92/59/EEG van de Raad van 29 juni 1992 inzake algemene productveiligheid, PB nr. L 228/24 van 11/08/1992.

⁴ Richtlijn 2001/95/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 december 2001 inzake algemene productveiligheid, Publicatieblad nr. L 11/4 van 15/01/2002.

⁵ Het "Centre du Droit de la Consommation" van de Universiteit van Louvain-La-Neuve heeft in opdracht van de Europese Commissie een studie uitgevoerd naar de juridische en praktische toepassing van de richtlijn, waarin knelpunten zijn aangegeven en conclusies zijn getrokken over de aan te brengen verbeteringen. Een samenvatting van de studie is te vinden op de website van de Europese Commissie <http://europa.eu.int/>.

⁶ RAPEX: Een communautair systeem van snelle uitwisseling van gegevens over producten die risico's voor de gezondheid en veiligheid van de consument kunnen inhouden.

2.1.1. Toepassingsgebied

De RAPV is van toepassing op consumentenproducten die in het kader van een handelsactiviteit worden geleverd, mits:

- het product niet onder de nieuwe aanpak-richtlijnen of andere Gemeenschapswetgeving valt, of
- de nieuwe aanpak-richtlijnen of overige gemeenschapswetgeving niet in alle veiligheidsaspecten of risicocategorieën voorzien.

Door het horizontaal karakter van de richtlijn vielen ook producten onder haar toepassingsgebied die in geen enkele andere verticale of sectorale richtlijn werden gereguleerd. Bovendien legt de richtlijn aan de producenten en distributeurs veiligheidsvoorschriften op, die bovenop de reeds bestaande voorschriften moeten worden nageleefd.

Het toepassingsgebied van de nieuwe richtlijn 2001/95/EG wordt uitgebreid. De volgende producten vallen ook onder het toepassingsgebied van de nieuwe richtlijn:

- producten die in het kader van het verstrekken van een dienst worden geleverd;
- producten die oorspronkelijk voor professioneel gebruik op de markt werden gebracht, maar in een later stadium door consumenten worden gebruikt.

2.1.2. Verplichtingen van producenten en distributeurs

Ten opzichte van de oude richtlijn 92/59/EEG worden in de nieuwe richtlijn **strengere verplichtingen** aan producenten en distributeurs opgelegd om het markttoezicht in de Europese Unie doeltreffender te maken.

De verplichtingen inzake het informeren van de consument en het nemen van maatregelen om op de hoogte te blijven van de risico's van hun producten en om deze te voorkomen, blijven bestaan.

Ze zullen in bepaalde omstandigheden, wanneer andere maatregelen niet zouden volstaan om de risico's te vermijden, ook **producten van bij de consumenten moeten terugroepen**

Tevens wordt hen een **meldingsplicht** en een **verplichting tot medewerking** opgelegd. Wanneer producenten en distributeurs weten (of hadden moeten weten) dat één van hun producten voor de consument risico's inhoudt, moeten zij de bevoegde autoriteiten hiervan op de hoogte brengen. De inhoud van de te verstrekken informatie en de standaardformulieren waarmee dit moet gebeuren werden in de richtlijn vastgelegd. In geval van ernstig risico moeten de producenten en distributeurs minstens de volgende informatie aan de overheid verstrekken:

- de nodige gegevens om het product exact te kunnen identificeren;
- een volledige beschrijving van het risico;
- alle beschikbare informatie om het product te kunnen traceren;
- een beschrijving van de ondernomen stappen om risico's voor de consument te voorkomen.

Zij moeten met de bevoegde autoriteiten samenwerken bij de acties die ondernomen zijn om de risico's van hun producten te vermijden. Deze samenwerking is essentieel om in noodsituaties gevaarlijke producten snel te kunnen traceren en van de markt halen.

Tenslotte worden de producenten verplicht de **traceerbaarheid van hun producten** mogelijk te maken.

2.1.3. Criteria voor de beoordeling van de algemene veiligheidsvereiste en de productveiligheidsnormen

Uit ervaring blijkt dat het streven van de richtlijn 92/59/EEG om een hoog beschermingsniveau in de hele Europese Unie en de goede werking van de interne markt te waarborgen wordt belemmerd door de wijze waarop de criteria voor de beoordeling van de conformiteit zijn gedefinieerd en het ontbreken van een welomschreven wettelijke status voor die criteria.

Europese normen bieden volgens de "oude" RAPV geen "vermoeden van overeenstemming", wat wel het geval is met geharmoniseerde normen uit hoofde van de nieuwe aanpakrichtlijnen. Er wordt niets gezegd over mandaten aan Europese normalisatie-instellingen om uit hoofde van deze richtlijn normen op te stellen en bekendmaking van de referenties van die normen in het Publicatieblad. Het ontbreken van een "status" voor Europese normen in deze richtlijn doet afbreuk aan de geloofwaardigheid ervan als doeltreffend instrument voor het bereiken van een harmonisatie.

Omdat het onmogelijk is om in de richtlijn zelf uitvoerige veiligheidsvoorschriften op te nemen waaraan alle producten die onder het toepassingsgebied vallen moeten voldoen, is het essentieel om aan Europese normen een groter gewicht toe te kennen bij de beoordeling of producten in overeenstemming zijn met de algemene veiligheidsvereiste van de richtlijn.⁷

Volgens de nieuwe richtlijn 2001/95/EG worden product verondersteld veilig te zijn wanneer ze voldoen aan de niet-bindende Europese normen die in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen zijn bekendgemaakt. De Europese normalisatie-instellingen moeten Europese normen opstellen. De Europese Commissie, bijgestaan door een comité, moet de vereisten vaststellen waaraan de normen moeten voldoen. Bij het ontbreken van een specifieke regeling en wanneer Europese normen niet beschikbaar zijn, moet de veiligheid van een product worden beoordeeld aan de hand van:

- nationale normen;
- aanbevelingen van de Europese Commissie;
- gedragscodes inzake productveiligheid;
- huidige stand van vakkennis en techniek;
- de veiligheid die de consument redelijkerwijs mag verwachten.

2.1.4. Verplichtingen en bevoegdheden van de lidstaten

De lidstaten worden volgens de RAPV verplicht om de nodige maatregelen te nemen zodat de producenten en distributeurs alleen veilige producten op de markt brengen. Zij worden bovendien verplicht om markttoezicht te organiseren. Met andere woorden: zij moeten controleren of de op de markt gebrachte producten voldoen aan de veiligheidsverplichting en de passende maatregelen nemen indien deze verplichting niet wordt nageleefd. Voor het nakomen van hun verplichtingen kunnen de lidstaten:

- passende controles op veiligheidskenmerken van producten organiseren;
- alle noodzakelijke informatie opvragen;
- monsters nemen om aan analyses te onderwerpen;
- bepalen dat een product niet meer op de markt mag worden gebracht vooraleer voldaan is aan bepaalde voorwaarden;

⁷ Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake Algemene Productveiligheid, 2000/0073 (COD), Commissie van de Europese Gemeenschappen, 15/06/2000.

- eisen dat op een product passende waarschuwingen over de eventuele risico's worden aangebracht in de officiële talen van het land waar het verhandeld wordt;
- bepalen dat risicovolle personen tijdig van dit gevaar in kennis worden gesteld;
- een tijdelijk verbod opleggen op de levering, de aanbieding of de uitstalling van een product wanneer sterke aanwijzingen bestaan dat het product gevaarlijk is;
- het op de markt brengen van gevaarlijk gebleken producten verbieden;
- het uit de markt nemen van gevaarlijke producten onmiddellijk en efficiënt organiseren.

Deze bepalingen van markttoezicht zijn niet rechtstreeks van toepassing in sectoren waarvoor nieuwe aanpak-richtlijnen gelden, maar bieden wel een model voor de verplichtingen en bevoegdheden die nodig zijn om het markttoezicht uit te oefenen, in het bijzonder met betrekking tot consumentenproducten.

Er is gebleken dat de handhaving van de RAPV en andere wetgeving inzake productveiligheid uiteenloopt als gevolg van verschillen in de doeltreffendheid van de controle- en handhavingssystemen in de lidstaten. Verder zijn de sancties vaak niet afschrikwekkend genoeg of wordt er geen gebruik van gemaakt. Ten slotte is de interne markt voor consumentenproducten van de EU nu weliswaar open en geïntegreerd, maar het markttoezicht nog versnipperd, en werken de bevoegde autoriteiten van de lidstaten te weinig samen.⁸

Daarom legt de nieuwe richtlijn ook strengere verplichtingen op aan de lidstaten, onder meer inzake **markttoezicht en sanctionering van overtredingen** van de bepalingen van de richtlijn. Zo stellen de lidstaten de regels vast voor de **sancties** die van toepassing zijn op inbreuken tegen de nationale vereisten in het kader van deze richtlijn en nemen ze alle maatregelen om te bereiken dat zij worden toegepast. De sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikwekkend zijn. De Europese Commissie moet uiterlijk op 15 januari 2004 op de hoogte worden gebracht van deze bepalingen. Wanneer gevaarlijke producten reeds op de markt werden gebracht, beschikken de lidstaten over een aantal bijkomende bevoegdheden, zoals het waarschuwen van de consumenten voor de risico's van die producten, het terug laten roepen van die producten en ze onder passende voorwaarden laten vernietigen.

Met het oog op een doeltreffend markttoezicht moeten de lidstaten voor passende middelen en maatregelen zorgen, zoals:

- het opzetten en opvolgen van bewakingsprogramma's per categorie producten of risico's;
- het volgen van de wetenschappelijke en technische kennis over de veiligheid van producten;
- de periodieke toetsing en beoordeling van de controleactiviteiten en de doeltreffendheid ervan.

De lidstaten moeten er tevens voor zorgen dat de consument en andere belanghebbenden bij de bevoegde overheid terechtkunnen met vragen en klachten over productveiligheid en de controleactiviteiten, en dat de vragen en klachten in behandeling worden genomen.

De informatie over de risico's van de producten voor de gezondheid en de veiligheid van de consument waarover de overheden beschikken, moeten aan het publiek beschikbaar gesteld worden. Hierdoor wordt een **grotere transparantie** verzekerd. Sommige informatie kan van die aard zijn dat ze onder het beroepsgeheim valt waardoor de ambtenaren en personeelsleden van de overheid worden verplicht tot geheimhouding.

⁸ Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake Algemene Productveiligheid, 2000/0073 (COD), Commissie van de Europese Gemeenschappen, 15/06/2000.

Een **nauwere samenwerking tussen de toezichhoudende overheid en de Europese Commissie** is voorzien. De Commissie ondersteunt en coördineert een samenwerking in een Europees netwerk. Het doel van dit netwerk is het bevorderen van:

- de uitwisseling van gegevens over o.a. risico-evaluatie, gevaarlijke producten, testmethoden en -resultaten, ...;
- gezamenlijke bewakings- en testprojecten;
- de uitwisseling van ervaringen en beste praktijken;
- de verbetering van de samenwerking op Europees niveau bij het opsporen, het uit de handel nemen en het terugroepen van gevaarlijke producten.

De **kennisgevingsprocedures** bij het nemen van maatregelen werden herzien en vereenvoudigd.

Binnen het RAPEX-systeem kan nu ook informatie worden uitgewisseld over vrijwillige maatregelen die lidstaten treffen. Indien een lidstaat maatregelen neemt om **het op de markt brengen van een bepaald product te beperken of te verbieden**, moet hij de Europese Commissie hiervan op de hoogte brengen, alsook de redenen waarom hij die maatregelen heeft genomen meedelen. Voortaan moeten ook maatregelen worden gemeld ten aanzien van risico's die geacht worden uitsluitend plaatselijke gevolgen te hebben, wat dan in de kennisgeving moet worden vermeld. De overleg- en beoordelingsprocedure die de Europese Commissie moet volgen, wordt vereenvoudigd zodat alle lidstaten snel geïnformeerd worden over maatregelen die volgens de Commissie gerechtvaardigd zijn.

De procedures voor **noodmaatregelen** worden eveneens vereenvoudigd. Vooreerst wordt het begrip "ernstig risico"⁹ gedefinieerd om verwarring en rechtsonzekerheid te voorkomen. Bij een **ernstig risico** moeten de lidstaten bepaalde informatie doorgeven aan de Europese Commissie door middel van RAPEX, zoals:

- gegevens om het betrokken product te identificeren;
- beschrijving van het risico, resultaten van eventuele analyses en tests;
- aard en duur van de getroffen maatregelen;
- gegevens over de handelingsketen en de distributie van het product.

Deze gegevens moeten op een speciaal standaardformulier worden doorgegeven. Bij elke wijziging of opheffing van de genomen maatregelen moet de Commissie onmiddellijk op de hoogte worden gebracht. Ook van deze informatie wordt door de Commissie nagegaan of deze in overeenstemming is met de bepalingen van deze richtlijn.

Uitwisseling van informatie met derde landen wordt nu ook mogelijk. Het RAPEX-systeem wordt namelijk opengesteld voor kandidaat-lidstaten, derde landen of internationale organisaties.

De voorwaarden voor **snelle maatregelen op Europees niveau** bleken in de "oude" richtlijn uiterst beperkend te zijn. Wanneer bepaalde producten een ernstig risico voor de gezondheid en de veiligheid van consumenten inhouden, kan de Europese Commissie een beschikking uitvaardigen waarbij de lidstaten worden verplicht om maatregelen te treffen. De voorwaarden voor het nemen van besluiten volgens deze procedure werden vereenvoudigd. Deze beschikking blijft ten hoogste 1 jaar geldig, maar kan volgens dezelfde procedure telkens verlengd worden met ten hoogste 1 jaar. Wanneer het gaat om specifieke, afzonderlijk

⁹ Ernstig risico: een ernstig risico dat snel ingrijpen van de overheid vereist, met inbegrip van risico's waarvan de gevolgen zich niet onmiddellijk voordoen.

aangeduide producten of categorieën van producten, zijn de beschikkingen voor onbepaalde tijd geldig. De "nieuwe" richtlijn schrijft een verbod voor op het exporteren naar derde landen van producten die op grond van een Europees besluit niet in de handel mogen worden gebracht. Consumenten in de rest van de wereld moeten er echter van uit kunnen gaan dat gevaarlijke producten die in de EU verboden werden, ook niet naar hen uitgevoerd worden.

2.2. Wet betreffende de veiligheid van producten en diensten

De Europese Richtlijn 92/59/EEG inzake algemene productveiligheid werd omgezet in Belgisch recht door de wet van 9 februari 1994 **betreffende de veiligheid van consumenten**¹⁰. Deze wet behandelt alle veiligheidsaspecten waarvoor geen sectorale reglementering bestaat.

De wet betreffende de veiligheid van consumenten werd aan wijzigingen onderhevig. De wijziging van de wet van '94 verliep in 2 stappen. Een eerste wetswijziging werd reeds gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, namelijk de **wet van 4 april 2001 tot wijziging van sommige bepalingen betreffende de veiligheid en de gezondheid van de consumenten**¹¹. Deze wet trad in werking op 20 oktober 2001¹². De tweede wijziging bevindt zich momenteel in de laatste van fase van ontwerp en zal binnen korte tijd gepubliceerd worden in het Belgisch Staatsblad. De naam van de wet verandert dan in "**Wet betreffende de veiligheid van producten en diensten**".

Waarom een wetswijziging?

In België heeft men niet gewacht op de nu herziene Europese Richtlijn inzake Algemene Productveiligheid om de Belgische wetgeving op de productveiligheid te wijzigen en uit te breiden.

Vóór de recente wetswijzigingen was de wetgeving inzake productveiligheid sterk versnipperd en vaak niet consistent.

Elke reglementering inzake productveiligheid kende eigen procedures, bevoegdheden, sancties, enz. Wanneer bepaald speelgoed een risico voor de veiligheid of de gezondheid van de consument opleverde, was het de bevoegde minister die, volgens de wet van 29 juni 1990 betreffende de veiligheid van speelgoed, alle passende maatregelen moest nemen, terwijl het in gelijkaardige omstandigheden de koning was die deze maatregelen moest nemen voor producten die onder het toepassingsgebied van de wet van 1994 vallen. Zulke verschillen vond men ook in de sancties, de procedures voor monsterneming, beslaglegging, toegang tot de winkels, ...

Al deze verschillen bemoeilijken de werking van de overheidsdiensten en justitie en maken een coördinatie en integratie van de regelgeving noodzakelijk. In dit kader wil de minister van Consumentenzaken de **wet betreffende de veiligheid van de consumenten omzetten in een**

¹⁰ Wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten, B.S. 01/04/1994.

¹¹ Wet van 4 april 2001 tot wijziging van sommige bepalingen betreffende de veiligheid en de gezondheid van de consumenten, B.S. 14/06/2001.

¹² K.B. van 10 augustus 2001 ter inwerkingtreding van de wet van 4 april 2001 tot wijziging van sommige bepalingen betreffende de veiligheid en de gezondheid van de consumenten, B.S. 10/10/2001.

kaderwet die de bevoegdheden van de inspecteurs zal harmoniseren¹³. De bedoeling is te komen tot één wet over de productveiligheid, die van toepassing zal zijn op alle producten, wat wil zeggen: alle producten die bestemd zijn voor de consument en alle producten voor professionele doeleinden die al dan niet voorhanden zijn in de distributiewinkels die voor de individuele consument toegankelijk zijn.

Hoewel de Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten (CVC) een zeer breed werkerterrein kreeg toebedeeld, werden er nooit middelen vrijgemaakt om deze opdrachten effectief te kunnen uitvoeren. Vóór de wetswijziging was de bevoegdheidsverdeling tussen de met toezicht belaste administraties en de CVC bovendien onduidelijk.

Bovendien vragen de producenten, invoerders, verdelers en consumenten dat de overheid aandacht zou hebben voor hun vragen en meer toegankelijk zou zijn.

2.2.1. Toepassingsgebied en definities

In deze eerste wijziging worden verschillende begrippen, zoals “product” en “dienst”, ge(her)definieerd en worden de nieuwe begrippen “gevaar” en “risico” ingevoegd.

Het begrip “product” werd uitgebreid, namelijk tot alle producten die door consumenten kunnen worden gebruikt, dus ook professionele producten die door individuele consumenten kunnen worden aangeschaft. De nieuwe definitie luidt als volgt:

“Product: elk lichamelijk goed dat voor consumenten bestemd is of waarvan redelijkerwijs te verwachten is dat het door consumenten zal worden gebruikt, ook als het niet specifiek voor hen is bedoeld, ongeacht of het nieuw, tweedehands of opnieuw in goede staat gebracht is en het tegen betaling of gratis in het kader van een handelsactiviteit of in het kader van een dienst aan een consument wordt geleverd of ter beschikking gesteld.”

Producten bestemd voor professionele doeleinden waarvan de etikettering dat professioneel gebruik aangeeft en die niet voorhanden zijn in distributiewinkels die voor individuele consumenten toegankelijk zijn, evenals antiek, vallen niet onder het toepassingsgebied van deze wet.

Alle producten vallen dus onder deze wet, zoals kinderverzorgingsartikelen, sportartikelen en –uitrusting, fietsen, huismeubilair, keukengerei, toebehoren voor dieren, kleding, kampeeruitrusting en –materieel, enzovoort.

De definitie van “dienst” in de oude wet had te weinig aandacht voor de band tussen de dienst en het gebruik van producten binnen deze dienst. Dit had voor gevolg dat bepaalde diensten onder het toepassingsgebied vielen zonder dat er een verband was met een product en, anderzijds, dat bepaalde diensten die duidelijk productgebonden waren, aan het toepassingsgebied ontsnapten. Ook bepaalde niet-commerciële productgebonden activiteiten, zoals bijv. gemeentelijke speelpleinwerking, vallen voortaan onder het toepassingsgebied van de wet. De nieuwe definitie luidt als volgt:

“Dienst: elke terbeschikkingstelling van een product aan consumenten en elk gebruik door een dienstverlener van een product dat ‘risico’ inhoudt voor een consument.”

Voorbeeld van diensten zijn het verhuren van producten, het uitbaten van een zonnecentrum, het onderhoud van en het toezicht op installaties zoals speeltuigen en kermis- en pretparkattracties, enzovoort.

¹³ Beleidsnota in verband met de veiligheid van de consumenten door het gebruik van producten (met uitzondering van voedingsmiddelen) en installaties en de ermee verbonden dienstverlening, Kabinet Consumentenzaken, februari 2000, 16 blz.

De nieuwe wet definieert “**gevaar**” als volgt: de intrinsieke eigenschap van producten waardoor schade aan mensen, dieren en/of milieu zou kunnen worden veroorzaakt. Zo zijn er producten die door hun functie gevaarlijk zijn, bijv. een mes.

Een **risico** is de kans dat er schade ontstaat door het gebruik of de aanwezigheid van een gevaarlijk product. De risicofactoren zijn de omgevingsfactoren en de individugebonden factoren die de kans op het ontstaan of de ernst van de schade beïnvloeden.

De wet definieert verder nog enkele andere begrippen als volgt:

Producent: moet geïnterpreteerd worden als de persoon wiens beroepsactiviteit, op de een of andere manier, gevolgen kan hebben voor de veiligheid van een product of dienst. De wet beschrijft een producent als volgt:

- de fabrikant van het product of de dienstverlener, indien deze in de Europese Unie gevestigd is, maar ook diegene die zich als fabrikant aandient door op het product zijn naam, merk, of ander kenteken aan te brengen, of diegene die een product terug in goede staat brengt;
- de vertegenwoordiger van de fabrikant of van de dienstverlener, indien laatstgenoemde niet in de Europese Unie gevestigd is;
- indien er geen vertegenwoordiger gevestigd is in de Europese Unie, de importeur van een product of de distributeur van de dienst;
- de andere personen die beroepshalve betrokken zijn bij de handelingsketen, voor zover hun activiteiten van invloed kunnen zijn op de veiligheidskenmerken van de producten die op de markt worden gebracht.

Distributeur: de persoon die beroepshalve betrokken is bij de handelingsketen en wiens activiteit geen invloed heeft op de veiligheidskenmerken van de producten of diensten.

Consument: elke natuurlijke persoon die ofwel voor niet-beroepsmatige doeleinden producten of diensten verwerft of gebruikt, ofwel in wiens privé-leven producten of diensten kunnen ingrijpen.

Iedereen kan dus een consument zijn.

2.2.2. Verplichtingen van de producenten en distributeurs

De fabrikanten en distributeurs zijn verplicht **om alleen maar veilige producten en diensten** op de markt te brengen. Een product en een dienst zijn veilig wanneer ze onder normale en voorzienbare gebruiksvoorwaarden geen enkel risico inhouden voor de veiligheid en de gezondheid van de consumenten.

Hierbij moet de producent rekening houden met:

- de kenmerken van het product (onder andere de samenstelling, de verpakking en het onderhoud);
- het effect ervan op andere producten;
- de aanbestedingsvorm van het product, de etikettering, de eventuele aanwijzingen voor het gebruik en de verwijdering ervan;
- de categorieën van consumenten die bij het gebruik van het product grotere risico's lopen (bijv. kinderen).

Het begrip “redelijkerwijs voorzienbaar gebruik” is bijvoorbeeld van toepassing voor producten waarmee kinderen in contact kunnen komen. Kleine kinderen hebben bijv. de

neiging om voorwerpen naar de mond toe te brengen, ook wanneer de eigenlijke functie van dat voorwerp dit niet voorziet.

Om te weten of een product of dienst al dan niet aan de veiligheidsverplichting beantwoordt, beschikt de producent als belangrijkste referentie over de **niet-verplichte normen** die van toepassing zijn op Europees niveau. Daarin worden de technische details beschreven waarmee een product moet overeenstemmen. De overheid gebruikt dezelfde norm om te beoordelen of de producent zijn veiligheidsverplichting naleeft. Wanneer er geen enkele norm noch enige andere technische specificatie voor een bepaald product bestaat, wordt bij de beoordeling rekening gehouden met de stand van vakkennis en techniek alsook met de veiligheid die de consument redelijkerwijs mag verwachten.

De **producenten** moeten:

- aan de consument de relevante informatie verstrekken die hem in staat stelt zich een oordeel te vormen over, en zich te beschermen tegen, risico's die inherent zijn aan het product of aan een dienst gedurende de gewone of redelijkerwijs te verwachten gebruiksduur, indien deze risico's zonder passende waarschuwing niet onmiddellijk herkenbaar zijn. Dit betekent concreet dat bijv. bij de aankoop van een zonnepaneel de consument de nodige informatie moet ontvangen over de risico's van blootstelling aan ultraviolette straling;
- maatregelen nemen in functie van de kenmerken van de door hen geleverde producten of diensten, teneinde op de hoogte te blijven van de risico's die mogelijkerwijze aan deze producten of diensten verbonden zijn;
- de nodige maatregelen kunnen treffen om de gevaren die aan de producten of diensten verbonden zijn, te voorkomen. In de wetswijziging wordt verduidelijkt welke maatregelen ze kunnen nemen:
 - de producten of partij producten kenmerken zodat deze kunnen worden geïdentificeerd;
 - het uitvoeren van steekproeven op de producten die in de handel werden gebracht;
 - het onderzoeken van klachten;
 - het informeren van de distributeurs over deze veiligheidsbewaking.
- de bevoegde overheidsinstantie, namelijk het Bestuur Kwaliteit en Veiligheid, inlichten als de veiligheid van een door hen gemaakt product of geleverde dienst in het gedrang komt.

De **distributeurs** moeten tevens bijdragen tot de naleving van de algemene veiligheidsvereiste, met name door geen producten of diensten te leveren waarvan zij weten of hadden moeten weten (op basis van de hun ter beschikking staande gegevens) dat deze niet aan de vereiste voldoen. Zij moeten informatie doorgeven over de risico's van de producten en diensten die ze aanbieden, en medewerking verlenen aan de maatregelen om deze risico's te vermijden.

2.2.3. Het optreden van de overheid

Teneinde de naleving van de algemene veiligheidsverplichting te verzekeren, beschikt het Ministerie van Economische Zaken over uitgebreide bevoegdheden. Het Bestuur Kwaliteit en Veiligheid en de Economische Inspectie coördineren de hele marktcontrole inzake de bescherming van de veiligheid en gezondheid van de consument. Hiervoor verzamelen ze informatie uit verschillende bronnen, zoals klachten van consumenten, inspecties op de markt,

invoer van twijfelachtige producten uit derde landen, Europese notificaties m.b.t. maatregelen getroffen in een andere lidstaat.

Op basis van deze informatie stelt het ministerie onderzoeken in over de betrokken producten en diensten, neemt monsters, laat het proeven uitvoeren en geeft het adviezen over voorstellen van maatregelen.

Het ministerie zorgt tevens voor de voorlichting van de consumenten en de beroepsmensen inzake veiligheid van producten en diensten door het schriftelijk of mondeling beantwoorden van de vragen, het verspreiden van bijv. folders en brochures en het voeren van persconferenties. Tenslotte kan de overheid ook samenwerken met o.a. consumentenorganisaties en beroepsfederaties.

Gegevensinzameling over ongevallen met consumentenproducten

De koning moet de nodige maatregelen nemen om de doeltreffende werking te garanderen van een systeem dat gegevens verzamelt over ongevallen waarbij producten of diensten kunnen betrokken zijn. Het EHLASS-systeem¹⁴ registreerde in ons land tot eind 1999 zulke gegevens over ongevallen in de privé-sfeer. De registratie gebeurde op de spoedgevallendiensten van 4 ziekenhuizen. Sinds 2000 is dit systeem in België niet meer operationeel.

Reglementaire maatregelen

Indien extra veiligheidsmaatregelen noodzakelijk blijken om ongevallen tijdens het dagelijks leven te voorkomen, kan de bevoegde minister aan de koning voorstellen om de commercialiseringsvoorwaarden vast te leggen voor een bepaald product of categorieën van producten. Het gaat hier om de voorwaarden waaronder de vervaardiging, de invoer, de verwerking, de uitvoer, het aanbod, de verkoop, de verdeling, de verhuring, het bezit, de etikettering, het verpakken, de omloop of de gebruikswijze van deze producten verboden of gereguleerd zijn alsmede de voorwaarden inzake hygiëne en gezondheid die moeten worden in acht genomen. Vóór de bevoegde minister dergelijke maatregelen voorstelt, raadpleegt hij eerst de Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten.

Een belangrijke vereenvoudiging door de wetwijziging betreft de procedures in verband met het markttoezicht. Terwijl de oude wet een procedure beschreef bij koninklijk besluit voor het uit de handel nemen van **producten die gevaarlijke eigenschappen** inhouden, voorziet de gewijzigde wet een vereenvoudigde procedure bij ministerieel besluit. De bevoegde minister kan een product dat een gevaarlijke eigenschap inhoudt uit de handel nemen of de dienst die een risico inhoudt verbieden, wanneer één of meerdere elementen niet voldoen aan de algemene veiligheidsverplichting. De CVC moet in dit geval niet meer worden geraadpleegd, maar moet achteraf wel ingelicht worden over de getroffen maatregel.

Wanneer een bepaald product of dienst een **ernstig risico** voor de consument inhoudt, kan de bevoegde minister tijdelijke maatregelen nemen die ten hoogste 1 jaar geldig zijn. Deze maatregelen hebben betrekking op het schorsen van de vervaardiging, de invoer, de verwerking, de uitvoer, het aanbod, de verkoop, de verdeling, de verhuring, het ter beschikking stellen, het bezit en/of de omloop van een product of dienstverlening. Hij kan tevens het product overal uit de handel of in consignatie laten nemen, het laten terugnemen

¹⁴ EHLASS: European Home and Leisure Accident Surveillance System.

om het te wijzigen, het geheel of gedeeltelijk laten terugbetalen of laten ruilen, of het laten vernietigen indien dat de enige manier is om het gevaar te weren. Tenslotte kan de minister eveneens eisen dat de consument voorgelicht wordt. De CVC moet niet meer op voorhand om advies worden gevraagd, maar moet enkel na het nemen van de maatregel worden ingelicht.

De minister raadpleegt wel vooraf de betrokken producenten, tenzij dit wegens de dringendheid van de maatregel niet mogelijk is. In dat geval worden de producenten binnen de 15 dagen na het nemen van de maatregel op de hoogte gebracht.

Ook de procedure voor het omzetten van Europese maatregelen wordt vereenvoudigd: het inwinnen van advies van de CVC is niet meer vereist indien de maatregel vanuit Europa wordt opgelegd.

Wanneer een maatregel wordt genomen, zoals het in de handel brengen of het gebruik van een product beperken, beletten of aan bijzondere voorwaarden onderwerpen, is de minister of zijn gemachtigde verplicht de Europese Commissie daarvan met spoed op de hoogte te brengen.

Een nieuw artikel laat toe de kosten die werden gemaakt voor de uitvoering van de bovenvermelde procedures in geval een product niet aan de algemene veiligheidsverplichtingen voldoet, ten laste te leggen van de betrokken producent.

De bevoegde minister of zijn afgevaardigde kan:

- aan de producenten een waarschuwing richten en hen vragen hun producten of diensten in overeenstemming te brengen met de algemene veiligheidsverplichting;
- indien er voldoende aanwijzingen bestaan dat een product of dienst gevaarlijk is, de betrokken producenten verplichten deze producten of diensten te onderwerpen aan een ontleding of aan de controle door een onafhankelijk laboratorium.

Informatie- en adviesstructuren

Er werd een **Centraal Meldpunt** opgericht dat een contactpunt wordt voor consumenten en producenten in verband met producten die niet aan de algemene veiligheidsvoorschriften voldoen. Het Centraal Meldpunt staat onder leiding van een coördinator. Het Centraal Meldpunt oefent een coördinerende opdracht uit en zendt de klachten van consumenten en producenten en de specifieke vragen waarop het geen antwoord heeft door naar de betrokken administratie.

De opdrachten van het Centraal Meldpunt worden in de wet als volgt omschreven:

- optreden als contactpunt voor consumenten en producenten voor producten en diensten die niet beantwoorden aan de algemene veiligheidsverplichting;
- optreden als Belgisch contactpunt voor Europese uitwisselingssystemen in verband met de veiligheid van producten;
- optreden als het contactpunt waar producenten en distributeurs een ernstig ongeval ten gevolge van het gebruik van een door hen geleverd product moeten aangeven;
- het secretariaat verzorgen van de Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten (CVC);
- allerhande gegevens inventariseren en centraliseren over de gevaren die producten en diensten opleveren;
- de federale informatiecampagnes in verband met de veiligheid en de gezondheid van producten en diensten coördineren.

Het Ministerie wordt in zijn taak bijgestaan door de **Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten** (CVC). Deze Commissie werd opgericht op 7 november 1995 in de schoot van de Raad voor het Verbruik. De Commissie is als volgt samengesteld: de voorzitter en vice-voorzitter, 6 vertegenwoordigers van beroeps- en interprofessionele organisaties, 6 vertegenwoordigers van consumentenorganisaties, 6 veiligheidsexperts, de coördinator van het Centraal Meldpunt en een vertegenwoordiger van de bevoegde administratie. Er zijn geen plaatsvervangende leden meer, alleen werkende leden. Alle leden worden voor 6 jaar i.p.v. 4 jaar benoemd.

De CVC is bevoegd om te oordelen over alle problemen die verband houden met de veiligheid van producten en diensten. De CVC oefent een adviesfunctie uit, fungeert als een overlegplatform tussen producenten, consumenten en overheid en moet beleidsvoorbereidende opdrachten uitvoeren. Zij zal niet meer optreden bij individuele klachten, maar moet in de eerste plaats het veiligheidsbeleid ondersteunen. De opdrachten van de CVC worden in de wet beschreven als volgt:

- het verstrekken van adviezen bij het opstellen van reglementaire besluiten inzake de veiligheid van producten en diensten;
- het verstrekken van advies in verband met het te voeren beleid van de federale overheid inzake de veiligheid en gezondheid van consumenten ten gevolge van het gebruik van producten;
- het verstrekken van adviezen over alle problemen met betrekking tot de veiligheid en gezondheid van consumenten;
- het organiseren van het overleg tussen producenten, distributeurs, consumenten, de overheid en gespecialiseerde instellingen;
- de minister voorstellen om het publiek in te lichten aangaande risico's in verband met specifieke producten of diensten;
- het deelnemen aan bewustmakingscampagnes inzake de veiligheid en de gezondheid van consumenten.

Haar bevoegdheid qua productcategorieën is daarentegen uitgebreid: alle producten die door consumenten kunnen worden gebruikt, dus ook speelgoed, machines, ..., vallen onder haar bevoegdheid.

Voor het uitvoeren van haar opdrachten kunnen de leden van de CVC zich laten bijstaan door deskundigen. De CVC kan zich alle inlichtingen laten meedelen die zij nuttig acht voor het vervullen van haar taak. Zij kan bovendien alle personen horen die haar inlichtingen kunnen verstrekken over aangelegenheden die bij haar aanhangig zijn gemaakt. De leden van de CVC en al wie aan haar werkzaamheden deelnemen, zijn gebonden door het beroepsgeheim.

De werkwijze van de CVC werd vastgelegd bij koninklijk besluit¹⁵.

De CVC heeft tot op heden reeds verschillende dossiers behandeld, zoals de beperking van het geluidsvolume van draagbare cassettespelers, monitors ter bewaking van de zuigelingen, droogkuis in zelfbediening, vermageringscentra, etikettering van speelgoed, opklapbare pingpongtafels, fietsen, ladders, kinderparka's, CO-detectoren, aanstekers in de vorm van een GSM, decoratief engelenhaar, verspreiding van contactlenzen en GSM-zendmasten.

¹⁵ K.B. van 2 maart 1998 betreffende de werkwijze van de Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten, B.S. 08/04/1998.

K.B. van 4 juli 2001 tot wijziging van het koninklijk besluit van 2 maart 1998 betreffende de werkwijze van de Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten.

Daarbij heeft de CVC adviezen uitgebracht over een reeks ontwerpen van reglementeringen betreffende verschillende onderwerpen, zoals gasaanstekers, laserpennen van klasse 3, liften, de uitbating van kermisattracties, de uitbating van zonnecentra en de wijziging van de wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consument. Daarenboven werkte de CVC mee aan een informatiecampagne over fietshelmen voor kleine kinderen en speelgoed.

Het is belangrijk dat elke persoon die in zijn privé- of beroepsleven wordt geconfronteerd met producten of diensten die hij gevaarlijk acht, de betrokken diensten (het Centraal Meldpunt of het Ministerie van Economische Zaken) hiervan op de hoogte brengt.

*Ministerie van Economische Zaken
Centraal Meldpunt voor
Consumentenproducten
Albert II-laan 16
1000 Brussel
Fax: 02/206.55.77*

*Ministerie van Economische Zaken
Bestuur Kwaliteit en Veiligheid
Afdeling Veiligheid
Albert II-laan 16
1000 Brussel
Tel.: 02/206.41.11
Fax: 02/206.57.52*

Opsporen en vaststellen van overtredingen

Ambtenaren van het Ministerie van Economische Zaken houden toezicht op de uitvoering van de bepalingen en de algemene veiligheidsverplichting van deze wet.¹⁶ Bij het vaststellen van overtredingen wordt een proces-verbaal opgemaakt waarvan een afschrift naar de overtreder wordt gezonden.¹⁷

Deze ambtenaren hebben verschillende bevoegdheden:

- zij mogen op elk ogenblik de betrokken werkplaatsen of gebouwen betreden;
- zij mogen elke privé-woning onderzoeken mits voorafgaande toelating van de onderzoeksrechter;
- zij mogen alle dienstige vaststellingen doen en zich de nodige documenten, stukken of boeken doen voorleggen, daarvan een afschrift nemen en hierop tegen ontvangstbewijs beslag leggen;
- zij mogen monsters nemen volgens vastgelegde procedures en deze (laten) ontleden.^{18,19}

2.2.4. Straffen

De wet van 9 februari 1994 voorziet een dubbel stelsel sancties voor iedereen die de bepalingen in het kader van de algemene veiligheidsverplichting overtreedt.

¹⁶ K.B. van 23 maart 1995 tot aanduiding van de ambtenaren belast met het toezicht op de uitvoering van de wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten, alsmede van haar uitvoeringsbesluiten, B.S. 18/05/1995.

K.B. van 12 oktober 1995 tot wijziging van artikel 1 van het koninklijk besluit van 23 maart 1995 tot aanduiding van de ambtenaren belast met het toezicht op de uitvoering van de wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten, alsmede van haar uitvoeringsbesluiten, B.S. 01/11/1995.

¹⁷ K.B. van 2 oktober 1995 betreffende de minnelijke schikking bij overtredingen op de wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten, B.S. 28/11/1995.

¹⁸ K.B. van 2 oktober 1995 betreffende het nemen van monsters tot opsporing en vaststelling van overtredingen van de wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten, B.S. 28/11/1995.

¹⁹ K.B. van 16 juni 1995 tot bepaling van de erkenningsvoorwaarden en van de lijst van laboratoria; erkend in het kader van de wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten, B.S. 01/07/1995.

Enerzijds worden overtreders, bovenop de strengere straffen die in voorkomend geval voorzien zijn in het Strafwetboek of in de bijzondere wetten, gestraft met een geldboete. De bedragen van de geldboete kunnen naar gelang van de overtreding verschillen van 12,39 euro tot 495,79 euro. Deze bedragen kunnen worden verdubbeld wanneer men binnen 5 jaar hervalt in dezelfde overtreding.

Bovendien kunnen hoven en rechtbanken bevel geven tot de verbeurdverklaring van de ongeoorloofde winst die dankzij de overtreding werd gemaakt. Ze kunnen ook publiciteitsmaatregelen uitspreken ten aanzien van het vonnis (aanplakking en bekendmaking via alle persmiddelen), dit alles op kosten van de overtreder.

2.2.5. Coördinatie van andere wetgevingen met de wet van 9 februari 1994

De wet van 4 april 2001 brengt enkele veranderingen aan enkele specifieke wetgevingen.

De wet van 29 juni 1990 betreffende de veiligheid van **speelgoed**²⁰ werd op 14 april 2002 opgeheven. Dit gebeurde bij koninklijk besluit van 4 maart 2002 betreffende de veiligheid van speelgoed.²¹ De specifieke veiligheidsvereisten waaraan speelgoed moet voldoen, werden in dit K.B. overgenomen.

De wet van 4 april 2001 bracht eerst enkele wijzigingen aan in de wet van 11 januari 1999 tot regeling van de exploitatie van **zonnecentra**²². Er verscheen een koninklijk besluit dat de voorwaarden betreffende de exploitatie van zonnecentra regelt²³ en de wet van 11 januari 1999 werd opgeheven de dag dat dit K.B. verscheen.

Verder worden wijzigingen aangebracht aan de wet van 21 december 1998 betreffende de **productnormen** ter bevordering van de duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu²⁴ en de wet van 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de **gezondheid van de verbruikers** op het stuk van voedingsmiddelen en andere producten²⁵ voor een betere afstemming op de nieuwe kaderwet.

2.2.6. De tweede wetswijziging

In de tweede wetswijziging wordt rekening gehouden met wijzigingen in de nieuwe richtlijn 2001/95/EG inzake algemene productveiligheid.

Er zullen enkele bepalingen van de wet van 11 juli 1961 betreffende de waarborgen welke de machines, de onderdelen van machines, het materieel, de werktuigen, de toestellen, de recipiënten en de beschermingsmiddelen inzake veiligheid en gezondheid moeten bieden, overgenomen worden en de eigenlijke wet van '61 zal opgeheven worden. De "wet betreffende de veiligheid van de consumenten" zal veranderd worden in de "wet betreffende de veiligheid van producten en diensten".

²⁰ Wet van 29 juni 1990 betreffende de veiligheid van speelgoed, B.S. van 18/07/1990.

²¹ K.B. van 4 maart 2002 betreffende de veiligheid van speelgoed, B.S. van 04/04/2002.

²² Wet van 11 januari 1999 tot regeling van de exploitatie van zonnecentra, B.S. 20/02/1999.

²³ K.B. van 20 juni 2002 houdende voorwaarden betreffende de exploitatie van zonnecentra, B.S. van 01/08/2002.

²⁴ Wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen ter bevordering van de duurzame productie en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu, B.S. van 11/02/1999.

²⁵ Wet van 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de verbruikers op het stuk van voedingsmiddelen en andere producten, B.S. van 08/04/1977.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds een product en anderzijds een product bestemd voor consumenten. Een product kan namelijk ook een lichamenlijk goed zijn dat door de werkgever in gebruik wordt gesteld of vervaardigd om ter beschikking gesteld te worden van een werknemer voor de uitvoering van zijn werk. Voedingsmiddelen, chemische en farmaceutische producten worden uitgesloten.

Het begrip “consument” wordt vervangen door het begrip “gebruiker”. De gebruiker kan dan naar gelang het geval de consument, de werkgever of de werknemer zijn.

De publicatie van deze tweede wetwijziging is voorzien tegen eind 2002.

3. De ongevallen met consumentenproducten

3.1 Methodologie

In dit dossier worden de ongevallen met consumentenproducten geanalyseerd op basis van de klachten die binnenkomen bij de organisaties die begaan zijn met veiligheid van consumenten. Om de informatiebehoeften van de consumenten en professionelen te evalueren werd reeds in de eerste fase van dit project over de veiligheid van de consumenten een analyse uitgevoerd van de klachten en vragen die de verschillende organisaties ontvingen²⁶.

Om meer gedetailleerde informatie van ongevallen te kunnen analyseren werden de dossiers bij volgende drie instanties geraadpleegd: het Bestuur Kwaliteit en Veiligheid van het Ministerie van Economische Zaken, de Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten en Test-Aankoop.

Het Bestuur Kwaliteit en Veiligheid van het **Ministerie van Economische Zaken** is bevoegd wanneer het product betrokken is bij een ongeval en er rechtstreeks contact is met de consumenten. Sinds 1995 zijn er talloze vragen en klachten binnengekomen. De dossiers zijn geklasseerd in twee rubrieken: onder de titel "klacht" en onder "informatievragen", in de strikte zin van het woord. De term "klacht" dekt verschillende betekenissen. Deze dossiers kunnen effectief klachten bevatten, maar ook vragen of contactnemingen met deze overheidsinstantie na een ongeval.

Ook alle dossiers die de **Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten (CVC)** heeft behandeld, zijn geklasseerd en gearchiveerd. De verschillende dossiers werden geraadpleegd.

Bij **Test-Aankoop** komen vragen binnen per telefoon, per brief en per e-mail. Het doelpubliek van deze consumentenorganisatie bestaat vooral uit haar leden. Er werd een analyse gemaakt van duizend klachten die in de maand mei 2000 schriftelijk bij Test-Aankoop zijn binnengekomen. Hiervan handelen er slechts 34 over veiligheid van producten.

Het EHLASS-systeem²⁷ registreerde in ons land tot eind 1999 gegevens over ongevallen in de privé-sfeer. De registratie gebeurde op de spoedgevallendiensten van 4 ziekenhuizen. De bestaande EHLASS-gegevens zijn momenteel niet beschikbaar waardoor ze in dit dossier niet konden worden opgenomen. Bovendien is het aantal verschillende soorten producten die onder de richtlijn 2001/95/EG van 3 december 2001 inzake algemene productveiligheid vallen vrij groot, waardoor de selectie van de gecodeerde, betrokken producten complex wordt.

De "oude" Europese Richtlijn 92/59/EEG inzake algemene productveiligheid werd omgezet in Belgisch recht door de wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten.

²⁶ Grimonpont C., Rapport intermédiaire, Annexe 1: Analyse des demandes auprès des organismes actifs en matière de sécurité, OIVO, Bruxelles, 24/01/2001, 14 blz.

²⁷ EHLASS: European Home and Leisure Accident Surveillance System.

3.2 Kwalitatieve analyse

Voor deze analyse werden enkel ongevallen geselecteerd waarbij een product betrokken was waarvoor geen specifieke reglementering bestaat. De ongevallen met speelgoed werden dus niet weerhouden omdat speelgoed moet voldoen aan de specifieke veiligheidsvereisten beschreven in het koninklijk besluit van 4 maart 2002 betreffende de veiligheid van speelgoed.²⁸ Ongevallen met bouwelementen, liften, machines, elektrische apparaten, persoonlijke beschermingsmiddelen en medische hulpmiddelen worden evenmin in rekening gebracht.

Bestuur Kwaliteit en Veiligheid van het Ministerie van Economische Zaken

Van januari 1996 tot mei 2000 zijn er 107 klachten geregistreerd. Producten die vallen onder de wet van 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten, maar waarvoor geen specifieke reglementering bestaat, zijn het onderwerp van het grootste deel (44%) van deze klachten.

Zevenentwintig klachten zijn afkomstig van consumenten (57%). Ook producenten, Bestuur Economische Inspectie, douane en andere diensten namen contact op met het Bestuur Kwaliteit en Veiligheid.

Vijftien klachten van consumenten waren het gevolg van een ongeval (56%). Daarna volgen de vragen in de aard van "Is dit product gevaarlijk?". Deze betrokken producten hebben over het algemeen een negatieve connotatie (radioactiviteit, laser). Andere klachten die betrekking hebben op een gebrek of onveiligheid van het product komen op de 3de plaats. Ze vloeien voort uit vaststellingen: het fornuis is te heet, een fabricagefout is vastgesteld of kleine onderdeeljes raken los.

Tabel 1: Omschrijving van de ongevallen van consumenten die bij het Bestuur zijn binnengekomen in mei 2000 en waarbij het betrokken product valt onder de wet van 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten en waarvoor geen specifieke reglementering bestaat.

Betrokken product	Commentaar	Aantal ongevallen
Aansteker	De aansteker is ontploft.	2
Glazen schaal	Glazen schaal uitsluitend voor koelkast werd in microgolfoven geplaatst; de schaal is gebroken.	1
Laserpen		1
Opvouwbaar kinderstoel	Vinger raakte gekneld in het mechanisme.	1
Relax	De riem van de relax is losgekomen op de trappen (met het kind in de relax).	1
Sleutelhanger	De vloeistof uit het pseudo-speelgoed werd opgedronken.	1
Snelkookpan	De kookpan is ontploft.	1
Speelplein		1
Spiritus voor barbecue	Spiritus voor barbecue die "Safe flame" heet; verwarrende naam.	1
Stoomreiniger	Er lekte stoom uit de zijkant van de generator.	1
Theelichtje	Het theelichtje brandde plots met een steekvlam.	3
Waterketel	De salon is uitgebrand.	1
Totaal		15

²⁸ K.B. van 4 maart 2002 betreffende de veiligheid van speelgoed, B.S. 04/04/2002.

Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten

De Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten ontving 57 interpellaties, waarvan 43 (75%) over producten die onderworpen zijn aan de wet van 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten en waarvoor geen specifieke reglementering bestaat.

Enkel de dossiers waar een ongeval (14%) de reden was om contact op te nemen met de CVC of die ingebracht zijn via het RAPEX-systeem²⁹ (56%), worden hier in acht genomen.

Individuele consumenten namen als gevolg van een ongeval zelf contact op met de CVC (2) of lieten zich vertegenwoordigen door advocaten (2) of verzekeraars (2) die op hun beurt contact opnamen met de CVC.

Tabel 2: Omschrijving van de ongevallen die in mei 2000 bij de Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten gemeld werden via RAPEX, consumenten of hun vertegenwoordigers. Voor het betrokken product bestaat er geen specifieke reglementering.

Betrokken product	Commentaar	Aantal ongevallen
Aansteker	ontploffing, te hoge vlam, te trage uitdoving, geen gebruiksaanwijzing ziet eruit als een stuk speelgoed ontploffing	7
ATF	telescopische vork	1
Babyfoon		1
Bril		1
Decoratie		1
Dienblad	scherpe rand	1
Fiets	fiets moeilijk te monteren en remmen moeilijk te regelen door de consument	1
Fopspeen		1
Kandelaar	brand	1
Kindervest	knoop komt los verstikking door de sluitstukjes aan de touwtjes van de kap	3
Laserpen van klasse III	zwaar gewond aan beide ogen door het ontploffen van een laserpen	2
Meubilair		1
Olielamp	organisatie van een consumentenvoorlichting	1
Schoonheidssalon	brandwonde in tweede graad	1
Stapelbed		1
Strijkplank	onstabiel bij het strijken met risico voor brandwonden door strijkijzer	1
Veiligheidsvoorziening voor venster	losgewrikt door kind tussen 3 en 5 jaar oud, de ouders houden minder aandachtig toezicht omdat die veiligheidsvoorziening er is	2
Vouwstoel		1
Wandelwagen		1
Watermatras		1
Totaal		30

²⁹ RAPEX is een systeem voor snelle uitwisseling van informatie binnen de Europese Gemeenschap, teneinde ernstig en onmiddellijk gevaar te voorkomen.

Test-Aankoop

Van de duizend klachten zijn er maar 34 die enigszins iets te maken hebben met productveiligheid, defecte producten of geschillen over diensten die tot gevaarlijke situaties konden leiden. Slechts 7 van deze klachten (21%) hebben betrekking op producten die onder de wet van 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten vallen en waarvoor geen specifieke reglementering bestaat. Al deze klachten gaan uit van consumenten. Drie klachten waren het gevolg van een ongeval en worden in volgende tabel weergegeven. De andere klachten betreffen een vraag of defect product.

Tabel 3: Omschrijving van de 3 ongevallen die in mei 2000 werden gemeld bij Test-Aankoop en waarbij het betrokken product onder de wet van 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten valt en waarvoor geen specifieke reglementering bestaat.

Betrokken product	Commentaar
Mes	Een meisje van 10 jaar verloor het evenwicht en viel met haar volle gewicht op het bestekmandje in de vaatwasmachine. De rechterbil werd op drie verschillende plaatsen doorboord met biefstukmessen. Er zijn gelukkig alleen maar enkele hechtingen nodig geweest, maar dit ongeval had veel ernstigere gevolgen kunnen hebben.
Tafel	Vrouw bleef met jurk haken aan een nagel die uit een tafel stak die in een winkel stond uitgestald. Wat zou er gebeurd zijn als mijn dochtertje van 3 - van wie het hoofdje zich precies op de bladhoogte van die tafel bevindt - bij mij was geweest en die nagel haar had verwond in het aangezicht of aan een oog?
Sport	Sportongeval; terugbetaling door de club gebeurt niet; alleenstaande met twee kinderen, die het al niet breed heeft.

3.3 Bespreking van enkele ongevallen

Statistieken over zo'n klein aantal ongevallen (48) zijn niet representatief. Toch kan men enkele besluiten trekken. Uit vorige analyse blijkt dat volgende producten vaak ongevallen veroorzaken:

- de aanstekers, ofwel omdat ze een explosiegevaar opleveren, ofwel omdat hun aantrekkelijke vormgeving de illusie wekt bij kleine kinderen dat het om speelgoed gaat;
- de laserpennen van klasse III of hoger die oogletsels kunnen opleveren;
- theelichtjes die een steekvlam veroorzaken;
- de kinderjassen leveren verstikkingsgevaar op door de knopen of de koordjes.

De ontwerpers van deze producten mogen op geen enkel moment de veiligheid uit het oog verliezen. We bespreken de veiligheid van deze producten meer in detail.

Aanstekers

Er zijn 9 ongevallen terug te vinden in vorige tabellen waarbij aanstekers betrokken zijn. Bij de meeste ongevallen zijn de aanstekers spontaan ontploft bij warm weer. De aansteker van een Genkenaar explodeerde spontaan nadat hij deze even tevoren op een tafel van een caféterras had gelegd. Het zou dikwijls gaan om goedkope imitatie-aanstekers uit Aziatische landen die aan een strenge kwaliteitscontrole ontsnappen en niet hittebestendig zijn.

Aanstekers die beantwoorden aan de veiligheidsnorm ISO 9994³⁰ inzake aanstekers worden onder meer getest op maximale vlamhoogte en inwendige druk. Volgens deze internationale norm die werd omgezet naar Belgische norm, worden de aanstekers voor 85% gevuld met gas. De imitaties zijn vaak voor 100% gevuld waardoor het gas niet kan uitzetten en er extra ontploffingsgevaar is.

Volgens een studie (mei 2000) van de Europese verbruikersorganisatie ANEC³¹ voldeden slechts 6 op 15 aanstekers aan de bestaande veiligheidsnorm ISO 9994. Onder de aanstekers die als onveilig beoordeeld werden, zijn er volgens ANEC zes merken die uiterst gevaarlijk zijn. Het gebruik van deze types kan zware ongevallen veroorzaken. Men heeft vlammen van dertig centimeter, aanstekers die niet uitdoven, gaslekken en ontploffingen kunnen waarnemen. Aanstekers ontploften bij een temperatuur van 55 tot 75°C, temperaturen die 's zomers in een wagen voorkomen. Merken die in het Verre Oosten gemaakt worden, scoorden doorgaans slecht. Gekende merken als Bic, Djeepy of Cricket doorstonden de test zonder problemen.

ANEC eist een marktcontrole zodat gevaarlijke aanstekers niet verkocht kunnen worden en onderstreept bovendien de noodzaak om de norm ISO 9994 te verbeteren. Een internationale ontwerpnorm³² is ondertussen aangenomen door de technische comités en goedgekeurd door de leden (4 december 2001). Deze derde editie (ISO 9994:2001) vervangt de tweede editie (ISO 9994:1997).

In 1999 verschenen er 10 verschillende koninklijke besluiten en ministeriële besluiten om een aantal gasaanstekers van welbepaalde merken of modellen uit de handel te nemen. Deze aanstekers houden overwegend een gevaar voor brand en/of ontploffing en/of brandwonden in.

Een groot aantal branden ontstaat per ongeluk doordat jonge kinderen aanstekers gebruiken die buitengewoon gemakkelijk in werking gaan. De Europese Commissie stelde daarom voor om goedkope aanstekers verplicht met extra veiligheidsvoorzieningen uit te rusten, bijvoorbeeld in de vorm van sloten of extra schakelaartjes die het voor kinderen lastiger maken de aanstekers in werking te stellen. Een nieuwe Europese norm EN 13869³³ inzake kindveilige aanstekers is sinds kort goedgekeurd om samen te gebruiken met EN ISO 9994. De conformiteit van de norm aan de essentiële veiligheidsvereisten van de wet van 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten is een voor de hand liggende veronderstelling. De nieuwe norm dekt bijna 98% van de jaarlijks verkochte aanstekers. Er is een overgangperiode van 2 jaar voorzien om de productielijnen aan te passen aan de nieuwe Europese norm en een periode van 1 jaar om de stocks in de magazijnen op te ruimen.

³⁰ NBN EN ISO 9994:1997 Aanstekers - Veiligheidsbepalingen (ISO 9994:1995). Deze internationale norm werd omgezet in Europese norm en vervolgens in Belgische norm.

³¹ Europese vereniging voor de coördinatie van de vertegenwoordiging van de consumenten in normalisatieaangelegenheden.

³² ISO/FDIS 9994 Lighters - Safety specification (ISO/FDIS 9994:2001).

³³ EN 13869 *Lighters* - Child-resistance for lighters - Safety requirements and test methods (beschikbaar in juli 2002).

Pseudo-speelgoed

Pseudo-speelgoed zijn producten die een kind jonger dan 14 jaar kan verwarren met speelgoed. Aanstekers in de vorm van een GSM, van vuurwapens of van miniatuurvoertuigen en sleutelhangers gevuld met schadelijke vloeistoffen worden als pseudo-speelgoed beschouwd.

Sommige sleutelhangers in de vorm van dieren, bevatten brandspiritus. In Antwerpen (UZA) werd (26/06/1998) een vierjarige met verstikkingsverschijnselen verzorgd nadat een dergelijke sleutelhanger was gebroken en het kind de vloeistof had gedronken. De sleutelhangers gevuld met gevaarlijke producten werden verboden bij ministerieel besluit³⁴ voor een periode van één jaar.

Ook de GSM-aanstekers werden in 2000 bij koninklijk besluit³⁵ verboden. In Groot-Brittannië zijn er kinderen ernstig gewond geraakt toen ze met de nep-GSM speelden. Ze houden de GSM aan hun oor en drukken dan op de ontsteker om het telefoneren nog echter te doen lijken. Kinderen liepen zo zware brandwonden op in het aangezicht.

Het op de markt brengen van pseudo-speelgoed wordt voortaan gereguleerd door een nieuwe reglementering. Het K.B. van 10 augustus 2001³⁶ verbiedt het in de handel brengen van pseudo-speelgoed, zelfs gratis, als het een gevaar kan opleveren voor kinderen die ermee spelen. Pseudo-speelgoed moet volgens dit besluit voldoen aan de veiligheidseisen die opgenomen zijn in bijlage II van het K.B. van 4 maart 2002 betreffende de veiligheid van speelgoed³⁷.

Met het K.B. betreffende de veiligheid van pseudo-speelgoed worden de producenten tot voorzichtigheid aangezet. Tot dusver kon de minister van Consumentenzaken pas ingrijpen na een ongeval met dergelijke producten. Voortaan kan de bevoegde overheid sneller tussenkomen. Dit bleek noodzakelijk vooral omdat deze artikels vaak maar heel tijdelijk verkocht worden.

Laserpennen

Er zijn 3 ongevallen terug te vinden in vorige tabellen waarbij laserpennen betrokken zijn. Laserpennen uit klasse 3 en hoger zijn pennen die definitieve schade aan het oog kunnen veroorzaken door verbranding aan het netvlies. Verschillende landen hebben maatregelen genomen om de hogere klassen van laserpennen te verbieden. In 1998 werd ook de Belgische markt overspoeld met laserpennen van klasse 3, meestal in de vorm van sleutelhangers. Laserpennen werden verkocht als speelgoed en verschenen in scholen. De Minister van Economie verbood in 1998 alle laserpennen uit klasse 3 of hoger

De Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten bracht in oktober 1999 het advies uit om laserpennen van klasse 3 of hoger blijvend te verwijderen van de markt. In 2000 verschenen er 23 KB's³⁸ om laserpennen van welbepaalde merken of modellen permanent te verbieden omdat de laserpennen niet de veiligheidswaarborgen bieden die de consument mag

³⁴ Ministerieel Besluit van 23 juli 1998 houdende het uit de handel nemen van producten gevuld met gevaarlijke stoffen en die aantrekkelijk kunnen zijn voor kinderen, B.S. 09/03/1998.

³⁵ K.B. van 26 mei 2000 houdende het verbod van het op de markt brengen van aanstekers in de vorm van een GSM-toestel, B.S. 21/06/2000.

³⁶ K.B. van 10 augustus 2001 betreffende de veiligheid van pseudo-speelgoed, B.S. 10/10/2001.

³⁷ K.B. van 4 maart 2002 betreffende de veiligheid van speelgoed, B.S. 04/04/2002.

³⁸ K.B. van 1 maart 2000 houdende het verbod van het op de markt brengen van verschillende laserpennen, B.S. 04/11/2000.

verwachten. Deze laserpennen behoren tot klasse 3. Laserpennen van klasse 1 en 2 (tot 1 mW) blijven toegestaan.

Om bij professioneel gebruik veiligheidsmaatregelen te treffen zijn er in de norm NBN EN 60825^{39,40,41,42,43} specificaties voorzien. Deze norm beschrijft verder ook de apparatuurclassificatie, eisen, gebruikershandleiding van laserproducten en laserafschermingen. De problemen doen zich vooral voor bij laserpennen ingevoerd uit Azië.

Theelichtjes

Bij het Bestuur Kwaliteit en Veiligheid van het Ministerie van Economische Zaken werden 3 ongevallen gemeld waarbij theelichtjes betrokken zijn. In het kader van de wet van 9 februari 1994 werden er door het Bestuur Economische Inspectie monsters genomen van theelichtjes. Van de 10 stalen waren er uiteindelijk 2 niet in orde.

Er bestaan geen specifieke reglementering of normen voor theelichtjes. Bij het ontbreken van een specifieke regeling en wanneer Europese of nationale normen niet beschikbaar zijn, moet de veiligheid van een product worden beoordeeld aan de hand van de huidige stand van vakkennis en techniek en de veiligheid die de consument redelijkerwijs mag verwachten.

Artikelen voor kinderverzorging

Er zijn verschillende ongevallen terug te vinden in vorige tabellen waarbij kinderartikelen betrokken zijn: **kinderstoel, relax of wipstoeltje, babyfoon, wandelwagen, fopspeen, veiligheidsvoorzieningen voor venster, kindervesten**. Kinderartikelen vormen een gevarieerde groep van consumentenproducten, maar een aantal gevaren (beklemming, verplettering of verstikking) van deze groep van producten zijn gelijkaardig. Zo raakte bijvoorbeeld de vinger van een baby geklemd tussen de kinderstoel.

Er zijn 3 ongevallen geregistreerd bij de Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten waarbij kindervesten betrokken zijn. Knopen van kinderkleding die loskomen, vormen een gevaar voor de veiligheid van kleine kinderen. Als kinderen deze knopen in hun mond steken en inslikken, kunnen ze stikken. Ook kunnen kinderen stikken door koordjes in kinderkleding die ergens vastraken. Er verschenen drie koninklijke besluiten^{44,45,46} om kindervesten van welbepaalde merken uit de handel te nemen omdat de knopen door een kleine kracht kunnen

³⁹ NBN EN 60825-1/A:1997 Veiligheid van laserproducten - Deel 1 : Apparatuurclassificatie, eisen en gebruikershandleiding.

⁴⁰ NBN EN 60825-1/A2:2001 Veiligheid van laserproducten - Deel 1 : Apparatuurclassificatie, eisen en gebruikershandleiding.

⁴¹ NBN EN 60825-2/A1:1998 Veiligheid van laserproducten - Deel 2 : Veiligheid van communicatiesystemen met optische vezels.

⁴² NBN EN 60825-2:2001 Veiligheid van laserproducten - Deel 2 : Veiligheid van communicatiesystemen met optische vezels.

⁴³ NBN EN 60825-4:1998 Veiligheid van laserproducten - Deel 4 : Laserafschermingen.

⁴⁴ K.B. van 7 mei 2000 houdende het uit de handel nemen en het verbod van het op de markt brengen van de kinderverst van het merk "Tine Wear-Legend of the lost", model KJA 702, B.S. 02/08/2000.

⁴⁵ K.B. van 15 oktober 1999 houdende het uit de handel nemen en het verbod van het op de markt brengen van de kinderparka's van het merk "Principles for Kids", type Active Sportswear PFK 028 801321/1193, B.S. 30/11/1999.

⁴⁶ K.B. van 14 juni 1999 houdende het uit de handel nemen en het verbod van het op de markt brengen van het groene denimjasje voor kinderen, vervaardigd voor de Tiny Tots Respect Clothing Company, B.S. 12/08/1999.

loskomen en/of het trekkoordje van de kap een wurgingsgevaar oplevert. Enkele Europese landen hebben reeds 20 jaar een reglementering die koordjes aan mutsen of kappen van kinderkleding verbiedt. Momenteel bestaat er geen norm voor kinderkleding.

Bepaalde veiligheidshulpmiddelen voor ramen die konden worden uitgeschakeld door kinderen van 3 tot 5 jaar, werden in 1999 uit de handel genomen door 2 koninklijke besluiten^{47,48}. Daarbij komt dat volwassenen minder goed toezicht houden op kinderen bij een raam waarvan ze denken dat het veiligheidshulpmiddel ingeschakeld werd.

Het OIVO maakte reeds een EHLASS-studie⁴⁹ over kinderartikelen. Die behandelt de algemene veiligheid van kinderartikelen, de specifieke veiligheidsproblematiek van enkele specifieke artikelen (zoals fopspeen, wipstoeltje, kinderstoel, veiligheidsbarrières, wandelwagen), de ongevalkenarakteristieken en preventieve maatregelen. De reglementering en bestaande normen van kinderartikelen komen ook uitgebreid aan bod. Een actualisatie van de bestaande normen werd weergegeven in een volgende EHLASS-studie "ongevallen bij kinderen van 0 tot 5 jaar"⁵⁰.

Op Europees niveau bestaat er sinds 1990 binnen het CEN (Europees Comité voor Normalisatie) een technisch comité dat zich bezighoudt met het ontwerpen van normen voor de veiligheid van kinderartikelen. Het gaat hier om de CEN/TC 252 "artikelen voor zuigelingen en peuters". Dit comité heeft ook een rapport⁵¹ uitgebracht over algemene en gemeenschappelijke veiligheidseisen voor kinderen.

Er bestaan verschillende Belgische normen voor kinderartikelen. Deze normen werden overgenomen van de Europese normen. Dit is het geval voor bijvoorbeeld fopspenen^{52,53} en veiligheidshekjes⁵⁴. Een aantal Europese normen, meer bepaald voor wipstoeljes⁵⁵, kinder- en wandelwagens⁵⁶ en fopspenen^{57,58,59}, zijn goedgekeurd en worden weldra gepubliceerd. Deze normen definiëren veiligheidseisen volgens de mogelijke risico's. Bijvoorbeeld voor het risico van beklemming van de vingers worden vereisten gedefinieerd voor openingen op basis van antropometrische gegevens.

⁴⁷ K.B. van 15 oktober 1999 houdende het uit de handel nemen en het verbod van het op de markt brengen van de veiligheidshulpmiddelen voor ramen "Fensterfeststeller", B.S. 30/11/1999.

⁴⁸ K.B. van 15 oktober 1999 houdende het uit de handel nemen en het verbod van het op de markt brengen van de veiligheidshulpmiddelen voor ramen "Stabilit", B.S. 30/11/1999.

⁴⁹ Renard C., EHLASS. Veiligheid van kinderartikelen. Studie op basis van EHLASS-gegevens België 1997, OIVO, Brussel, september 1999, 81 blz.

⁵⁰ Renard C., EHLASS. Ongevallen bij kinderen van 0 tot 5 jaar. Studie op basis van EHLASS-gegevens België 1998, OIVO, Brussel, december 2000, 87 blz.

⁵¹ CEN-rapport. Child Safety - Risk Assessment and design solutions, CR 13387, 1998.

⁵² NBN EN 12868:1999 Artikelen voor zuigelingen en peuters - Methoden voor de bepaling van de afgifte van N-nitrosaminen en N-nitroseerbare stoffen uit zuigspenen en fopspenen van elastomeren of rubber.

⁵³ NBN EN 12586:1999 Artikelen voor zuigelingen en peuters - Zuigspenhouder - Veiligheidseisen en beproevingsmethoden.

⁵⁴ NBN EN 1930:2001 Artikelen voor zuigelingen en peuters - Veiligheidshekjes - Veiligheidseisen en beproevingsmethoden.

⁵⁵ prEN 12790: Child care articles - Reclined cradles - Safety requirements and test methods.

⁵⁶ prEN 1888: Child care articles - Wheeled child conveyances - Safety requirements and test methods.

⁵⁷ prEn 1400-1: Child care articles - Soothers for babies and young children - Part 1: General safety requirements and product information.

⁵⁸ prEn 1400-2: Child care articles - Soothers for babies and young children - Part 2: Mechanical requirements and test methods.

⁵⁹ prEn 1400-3: Child care articles - Soothers for babies and young children - Part 3: Chemical requirements and test methods.

4. Besluit

Voor alle producten die in dit dossier besproken worden, bestaat er geen specifieke reglementering waarin fundamentele veiligheidsvereisten vastgelegd zijn. Zij moeten volgens de wet van 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten veilig zijn vooraleer ze op de markt worden gebracht. Producenten mogen geen producten op de markt brengen die een gevaar voor consumenten met zich meebrengen onder normale gebruiksvoorwaarden of onder andere voorzienbare voorwaarden. Om deze veiligheid te beoordelen worden de normen geraadpleegd.

Voor verschillende besproken producten bestaan er normen, voor andere dan weer niet.

De laserpennen in de vorm van sleutelhangers die in grote oplage zijn verkocht, houden reeds een gevaar in bij een normaal gebruik. Laserpennen kunnen als ongevaarlijk beschouwd worden in het kader van een normaal gebruik, maar indien afgewend van hun oorspronkelijk gebruik kunnen zij belangrijke gevaren inhouden. Laserpennen werden in 1998 verkocht als speelgoed en zijn in handen van kinderen even gevaarlijk als messen. Dit in tegenstelling tot de aan het product gewende (gewone) gebruiker die de gevaren kent. De verantwoordelijke voor het op de markt brengen dient de toepassing van het product en de mogelijke gevaren dus duidelijk te definiëren in de gebruiksaanwijzing.

Uit de studie van de ongevallen veroorzaakt door producten blijkt dat een aantal ongevallen gebeuren met jonge kinderen. Zij hebben de neiging om voorwerpen in hun mond te steken en in te slikken. Dit gevaar vinden we terug bij sleutelhangers die gevuld zijn met een vloeistof, knopen van kinderkleding, enzovoort. Bij het ontwerpen van het product moet hier dus ook rekening mee gehouden worden.

Er doen zich nog steeds heel wat ongevallen voor met artikelen voor kinderverzorging. Specifieke reglementering voor deze producten ontbreekt echter. Er is vraag naar een Europese richtlijn voor kinderartikelen die een zeker niveau van veiligheid voor deze producten oplegt en die verwijst naar de Europese normen om die eisen technisch te realiseren. Deze richtlijn moet zorgen voor een harmonisatie zowel van de nationale reglementering als van de Europese normen in de verschillende lidstaten.

Een tweede punt dat pleit voor een Europese richtlijn is de CE-markering. Momenteel mogen kinderartikelen geen CE-markering dragen waardoor de consument alleen maar in verwarring wordt gebracht. De CE-markering, die eigenlijk geen waarde heeft voor de consument (de producent verklaart hiermee aan alle vereisten van de Europese richtlijn te voldoen), komt namelijk voor op sommige producten (zoals speelgoed) en op andere niet (zoals kinderartikelen).

Andere producten die betrokken zijn bij ongevallen, beantwoorden dan weer niet aan de algemene veiligheidsverplichting. Dit is het geval bij een groot aantal aanstekers. De normen zijn niet bindend, maar de fabrikant mag volgens de wet van 1994 alleen veilige producten op de markt brengen. Producten die voldoen aan de normen, worden verondersteld te voldoen aan het minimaal veiligheidsniveau.

Wanneer er geen enkele norm voor een bepaald product bestaat, zoals voor theelichtjes en kindervesten, wordt bij de beoordeling van de veiligheid rekening gehouden met de stand van vakkennis en techniek alsook met de veiligheid die de consument redelijkerwijs mag verwachten.

We halen nog een laatste bepaling aan om te besluiten. De wet van 25 februari 1991 betreffende de aansprakelijkheid voor producten met gebreken⁶⁰ bepaalt voor de producent een objectieve aansprakelijkheid in geval van ongeval, ook wanneer hij geen enkele fout of nalatigheid heeft begaan.

⁶⁰ Wet van 25 februari 1991 betreffende de aansprakelijkheid voor producten met gebreken, B.S. 22/03/1991.

5. Nuttige adressen

OIVO

Riddersstraat 18

1050 Brussel

Tel: 02/547 06 11

Fax: 02/547 06 01

[Http://www.oivo-crioc.org](http://www.oivo-crioc.org)

Ministerie van Economische Zaken

Bestuur Kwaliteit en Veiligheid

North Gate III

Koning Albert II-laan 16

1000 Brussel

Tel: 02/206 49 08

[Http://www.mineco.fgov.be](http://www.mineco.fgov.be)

Ministerie van Economische Zaken

Centraal Meldpunt voor Consumentenproducten

Albert II-laan 16

1000 Brussel

Fax: 02/206.55.77

[Http://www.mineco.fgov.be](http://www.mineco.fgov.be)

Europese Commissie

Wetstraat 200

1049 Brussel

Tel.: 02/296 57 28

[Http://europa.eu.int](http://europa.eu.int)

De Europese boekhandel

Wetstraat 244

1040 Brussel

Tel.: 02/295 26 39

<http://www.libeurop.be>

BIN (Belgisch Instituut voor Normalisatie)

Brabançonnellaan 29

1000 Brussel

Tel.: 02/738 01 11

[Http://www.ibn.be](http://www.ibn.be)

Belgisch Elektrotechnisch Comité (BEC)
Diamant Building
A. Reyerslaan 80
1030 Brussel
Tel.: 02/706 85 70
<http://www.bec-ceb.be>

6. Referenties

Studies

CEN-rapport. Child Safety - Risk Assessment and design solutions, CR 13387, 1998.

Renard C., EHLASS. Veiligheid van kinderartikelen. Studie op basis van EHLASS-gegevens België 1997, OIVO, Brussel, september 1999, 81 blz.

Renard C., EHLASS. Ongevallen bij kinderen van 0 tot 5 jaar. Studie op basis van EHLASS-gegevens België 1998, OIVO, Brussel, december 2000, 87 blz.

Artikels

ANEC Press release. Dangerous cigarette lighters, 3 May 2000.

Forum nr.37. Veiligheidseisen voor pseudo-spielgoed, 26 oktober 2001.

CEN Press release. CEN adopts standard for child resistant smokers lighters, 13 May 2002.

Dossier technique:

**Directive sécurité générale des
produits**

**Loi sur la sécurité des produits et
des services**

Décembre 2002

CRIOC

Centre de Recherche et d'Information
des Organisations de Consommateurs

2.2.5 La coordination d'autres lois avec la loi du 9 février 1994

La loi du 4 avril 2001 apporte des changements à quelques législations spécifiques.

La loi du 29 juin 1990 concernant la sécurité des **jouets**²⁰ fut annulée le 14 avril 2002 par l'arrêté royal du 4 mars 2002 sur la sécurité des jouets.²¹ Les exigences spécifiques de sécurité, auxquelles doivent répondre les jouets, ont été reprises dans cet A.R..

La loi du 4 avril 2001 a d'abord apporté quelques changements à la loi du 11 janvier 1999 régulant l'exploitation de **centres de bronzage**²². En suite un arrêté royal est apparu fixant les conditions pour l'exploitation de centres solaires²³, et la loi du 11 janvier 1999 a été levée.

De plus, on apporte des changements à la loi du 21 décembre 1998 relative aux **normes de produits** en vue d'améliorer la production et la consommation durables et de protéger l'environnement²⁴ ainsi qu'à la loi du 24 janvier 1977 relative à la protection de la **santé des consommateurs** sur le plan des denrées alimentaires et d'autres produits²⁵, pour avoir une meilleure convergence avec la nouvelle loi cadre.

2.2.6 La deuxième adaptation de la loi

Dans la deuxième adaptation de la loi, il est tenu compte d'adaptations dans la nouvelle directive 2001/95/CE relative à la sécurité générale des produits.

Quelques dispositions de la loi du 11 juillet 1961 relative aux garanties que doivent offrir les machines, les parties de machines, le matériel, les outils, les appareils, les récipients et les équipements de protection en matière de sécurité et de santé, seront reprises et la loi de 1961 en soi sera annulée. La "loi relative à la sécurité des consommateurs" sera renommée en "loi relative à la sécurité des produits et services".

Une distinction est faite entre d'une part un produit et d'autre part un produit destiné au consommateur. Car un produit peut également être un bien physique que l'employeur introduit ou

²⁰ Loi du 29 juin 1990 relative à la sécurité des jouets, M.B. du 18/07/1990.

²¹ A.R. du 4 mars 2002 relative à la sécurité des jouets, M.B. du 04/04/2002.

²² Loi du 11 janvier 1999 portant règlement de l'exploitation des centres de bronzage, M.B. du 20/02/1999.

²³ A.R. du 20 juin 2002 relatif aux conditions d'exploitation des centres de bronzage, M.B. du 01/08/2002.

²⁴ Loi du 21 décembre 1998 relative aux normes [de] produits ayant pour but la promotion de modes et de consommation durables et la protection de l'environnement et de la santé, M.B. du 11/02/1999.

²⁵ Loi du 24 janvier 1977 relative à la protection de la santé des consommateurs en ce qui concerne les denrées alimentaires et les autres produits, M.B. du 08/04/1977.

TECHNISCH DOSSIER

**Voor de bouw bestemde
producten**

Januari 2003

OIVO

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikers Organisaties

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1. Inleiding	2
2. Reglementering	4
2.1. Reglementair kader	4
2.2. Voor de bouw bestemde producten.....	6
2.3. Normen voor bouwproducten	13
3. De ongevallen met bouwelementen.....	17
3.1 Methodologie	17
3.2 Ongevallenkarakteristieken.....	17
3.3 Analyse van de ongevallen in functie van de betrokken bouwelementen	20
4. Algemeen besluit.....	25
5. Nuttige adressen.....	27
6. Referenties	29

1. Inleiding

Sinds eind 1988 bestaat er een Europese richtlijn voor de bouw bestemde producten, ook wel de BouwProductenRichtlijn (BPR) genoemd. De reglementering definieert “voor de bouw bestemde producten” als producten die worden vervaardigd om blijvend deel uit te maken van bouwwerken, waaronder zowel gebouwen als kunstwerken zijn begrepen. Onder bouwwerk wordt verstaan datgene wat gebouwd wordt of voortkomt uit bouwwerkzaamheden en dat vast in de grond verankerd is. Bouwwerken omvatten o.a. woningen, gebouwen ten behoeve van de commercie, het onderwijs, de recreatie, de wegen, de zwembaden, Het is duidelijk dat het toepassingsgebied van deze reglementering zeer breed is.

Op basis van ongevalgegevens ingezameld door het Europees registratiesysteem EHLASS (European Home Leisure Accident Surveillance System) schat men dat er in België jaarlijks 350.000 ongevallen in de privé-sfeer gebeuren waarbij medische verzorging vereist is. De meeste ongevallen in de privé-sfeer worden veroorzaakt door bouwelementen: vloeren, trappen, deuren, vensters, liften. Ongevallen met bouwelementen vertegenwoordigen één vierde van alle ongevallen in de privé-sfeer en in de meeste gevallen zijn jonge kinderen er het slachtoffer van. De meeste ongevallen zijn valpartijen en in bijna de helft van alle ongevallen speelt de vloer een rol. De trap is de boosdoener in 28% van de gevallen.

Ongevallen kunnen te wijten zijn aan de bouw, de plaatsing, de vorm van het bouwelement of het gedrag van het slachtoffer. Om ongevallen te voorkomen moet men zowel inspelen op het materiaal en de constructie van het betrokken element als op het gedrag van de consument en zijn omgeving. Zo kunnen aangepaste en veilige barrières aan trappen, balkons en vensters heel wat ongevallen voorkomen. Ook informatiecampagnes voor specifieke doelgroepen, zoals bejaarden en ouders met jonge kinderen, kunnen aanzetten tot een gedragsverandering en het creëren van een veiligere omgeving.

De reglementering kan weinig doen tegen risico's die verbonden zijn aan gedragsfactoren. Daarentegen kunnen risico's die het gevolg zijn van ontwerpfouten of van nalatigheid door de betrokken producent, niet worden aanvaard en kan door een strikte reglementering en controle worden ingegrepen. De ambtenaren van het Bestuur Kwaliteit en Veiligheid en de Economische Inspectie van het Ministerie van Economische Zaken zijn bevoegd om de overtredingen van de reglementering op te sporen en vast te stellen. Dergelijke onveilige producten die ongevallen veroorzaken, werken daarenboven oneerlijke concurrentie in de hand.

De bouwproductenrichtlijn definieert een aantal fundamentele voorschriften waaraan bouwproducten dienen te voldoen. Dit heeft tot gevolg dat deze fundamentele voorschriften vrij algemeen werden gedefinieerd en niet rechtstreeks van toepassing zijn op de individuele bouwproducten. Daarom moeten de fundamentele voorschriften omgezet worden naar eisen ten aanzien van de individuele bouwproducten. Dit gebeurt voor elke productfamilie via Europese geharmoniseerde productnormen of Europese Technische Goedkeuringen waarin deze eisen verder uitgewerkt worden in termen van prestaties voor de producten. Een bouwproduct krijgt dan de CE-markering indien de conformiteit van dat bouwproduct met de zogenaamde Europese geharmoniseerde productspecificatie kan aangetoond worden.

In samenwerking met CEN (Comité Européen de Normalisation) en EOTA (European Technical Approval) wordt getracht de nationale normen en technische goedkeuringen in snel

tempo te vervangen door Europese normen en Europese technische goedkeuringen. Op dit moment zijn nog maar een zeer beperkt aantal producten beschikbaar met een CE-markering. In de loop van komende jaren zullen nog nieuwe Europese geharmoniseerde productspecificaties voor productfamilies verschijnen in het Publicatieblad van de EG. Één jaar (overgangperiode) na het verschijnen ervan is de fabrikant verplicht de CE-markering aan te brengen op deze bouwproducten. In de toekomst zal bijna ieder bouwproduct van een CE-markering voorzien zijn.

Als ontwerpnorm zijn de Eurocodes een belangrijke reeks normen in deze evolutie. Zij vormen een manier om aan te tonen dat niet enkel bouwproducten maar ook ganse bouwwerken voldoen aan een aantal fundamentele eisen.

Dit dossier bespreekt de reglementering en de normen voor bouwproducten. In de analyse van de ongevallen worden verbanden gelegd tussen bepaalde bouwelementen en specifieke risico's.

2. Reglementering

2.1. Reglementair kader

2.1.1. Richtlijnen van de "Nieuwe Aanpak"

Het vrije verkeer van goederen is een centrale doelstelling van de interne markt. De instrumenten die werden ingesteld om dit doel te bereiken, zijn gericht op het voorkomen van nieuwe handelsbelemmeringen, op wederzijdse erkenning en op technische harmonisatie.

Een nieuwe techniek en strategie van regelgeving werd vastgelegd in een Resolutie van de Raad van 1985 betreffende de nieuwe aanpak op het gebied van technische harmonisatie en normalisatie¹. De Europese Unie (EU) heeft in haar politiek voor de verwezenlijking van de interne markt nationale voorschriften geharmoniseerd. Het verzekeren van de veiligheid van de consumenten was daarbij één van de belangrijkste doelstellingen.

De veiligheid van consumenten is dus geregeld in wettelijke voorschriften en normen en dit zowel op nationaal als Europees niveau. Er bestaan verschillende reglementeringen met betrekking tot zeer specifieke categorieën van producten zoals speelgoed, bouwproducten, machines, liften, persoonlijke beschermingsmiddelen, medische hulpmiddelen, enz. Deze sectorale reglementeringen hebben het voordeel dat ze goed aangepast zijn aan de betrokken sector. Sinds 1985 bepalen deze **sectorale Europese richtlijnen**, aangenomen in het kader van de "Nieuwe Aanpak van de Technische Harmonisering en Normalisering", de essentiële en algemene voorschriften inzake veiligheid, gezondheid en milieu waaraan producten en diensten moeten voldoen om vrij te mogen circuleren op de Europese markt.

De Nieuwe Aanpak steunt op 3 principes:

- ◆ De EU legt de belangrijkste **algemene essentiële eisen** inzake productveiligheid vast **in de richtlijnen**. Door de CE-markering aan te brengen verklaart de fabrikant dat zijn product conform is aan deze vereisten.
- ◆ De technische specificaties van producten die aan de in de richtlijnen vastgelegde essentiële eisen voldoen, worden vastgelegd in **geharmoniseerde normen**². Deze normen moeten een gegarandeerd beschermingsniveau bieden met betrekking tot de in de richtlijnen vastgelegde essentiële eisen op het gebied van productveiligheid. Deze normen worden uitgewerkt door **normalisatie-instellingen** die daartoe door de Europese Commissie zijn gemachtigd.
- ◆ De lidstaten gaan ervan uit dat producten die in overeenstemming zijn met de geharmoniseerde normen, beantwoorden aan de essentiële veiligheids- en gezondheidsvereisten die beschreven staan in de overeenkomstige richtlijn.

Toepassing van geharmoniseerde normen of andere normen blijft facultatief³. De producent kan altijd volgens andere technische specificaties produceren om aan de eisen te voldoen, maar hij moet dan wel zelf bewijzen dat zijn producten aan de essentiële vereisten van de richtlijn voldoen.

¹ Publicatieblad C136 van 4 juni 1985.

² In het algemeen kan onder "een norm" worden verstaan : een geheel van concrete regels die, zonder de aard van een wet of reglement te hebben, het aanbrengen van identieke oplossingen voor steeds terugkerende problemen beogen.

³ Het feit dat de toepassing van de normen niet verplicht is maakt het onder andere mogelijk om de technologische vernieuwingen niet te remmen.

De "Nieuwe Aanpak" heeft dus wetgeving en normalisatie aan elkaar gekoppeld. Voor het functioneren van de nieuwe aanpak was het noodzakelijk dat de invloed van de nationale overheden voordat een product in de handel wordt gebracht beperkt werd, maar zonder hun verantwoordelijkheden te ontnemen ten aanzien van de bescherming van de veiligheid of andere in de richtlijn beschreven belangen.

Voorts zijn gemeenschappelijke essentiële eisen alleen mogelijk wanneer er sprake is van een groot scala aan producten met voldoende homogeniteit of van een aanwijsbaar horizontaal risico.

Nieuwe aanpak-richtlijnen zijn gericht op volledige harmonisatie: de bepalingen staan boven alle overeenkomstige nationale voorschriften. De lidstaten zijn verplicht om de Europese richtlijnen en alle Europese normen om te zetten in respectievelijk nationale wetgeving en nationale normen. De termijn binnen dewelke de Europese richtlijnen moeten worden omgezet, wordt bepaald door de richtlijn zelf, terwijl de omzetting van Europese normen steeds binnen een termijn van 6 maanden dient te gebeuren.

Richtlijnen die tot stand zijn gebracht volgens de nieuwe aanpak brengen de nationale wetgevingen dicht bij elkaar teneinde handelsbelemmeringen op te heffen. Omdat nieuwe aanpak-richtlijnen gericht zijn op volledige harmonisatie, moeten de lidstaten alle ermee in tegenspraak zijnde nationale wettelijke bepalingen intrekken. Het is de lidstaten in het algemeen niet toegestaan strengere dan de in de richtlijn vastgestelde maatregelen te handhaven of in te voeren.

2.1.2. Algemene productveiligheid

Omdat het onmogelijk leek om voor elke sector specifieke reglementeringen uit te werken, stelde de Europese Commissie in 1992 een **horizontale richtlijn inzake algemene productveiligheid** op. Deze richtlijn is van toepassing op producten waarvoor geen specifieke reglementering bestaat. Begin 2002 werd een nieuwe versie van de richtlijn⁴ gepubliceerd.

2.1.3. Normalisatie

Verschillende normalisatieorganismen werken normen uit:

- ◆ op Belgisch niveau: BIN, Belgisch Instituut voor Normalisatie, en CEBEC, Belgisch Elektrotechnisch Comité;
- ◆ op Europees niveau: CEN, Comité Européen de Normalisation, en CENELEC, Comité Européen de Normalisation Electrotechnique, en ETSI, European Telecommunications Standards Institute;
- ◆ op internationaal niveau: ISO, International Organization for Standardization, IEC, International Electrotechnical Commission, en ITU, International Telecommunication Union.

De uitwerking en de verwerking van de normen gebeurt in Technische Comités (TC). De meeste TC's zijn gespecialiseerd in bepaalde producten, bepaalde procédés, het geven van informatie aan de consumenten of de prospectie rond een nieuwe problematiek.

⁴ Richtlijn 2001/95/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 december 2001 inzake algemene productveiligheid, Publicatieblad nr. L 11/4 van 15/01/2002.

De normen en ontwerpnormen kunnen worden geraadpleegd en/of aangekocht bij het Belgisch Instituut voor Normalisatie (BIN), Brabançonnellaan 29, 1000 Brussel, tel.: 02/738.01.11.

2.2. Voor de bouw bestemde producten

De Europese Richtlijn 89/106/EEG⁵ betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der Lidstaten inzake voor de bouw bestemde producten, ook wel de BouwProductenRichtlijn (BPR) genoemd, werd omgezet in Belgisch recht door de **wet van 25 maart 1996 inzake voor de bouw bestemde producten**⁶.

Het **Koninklijk Besluit van 19 augustus 1998** betreffende de voor de bouw bestemde producten⁷ geeft uitvoering aan de wet van 25 maart 1996. Dit besluit trad in werking op 11 september 1998.

2.2.1. Definities

Het koninklijk besluit definieert "voor de bouw bestemde producten" als *producten die worden vervaardigd om blijvend deel uit te maken van bouwwerken, waaronder zowel gebouwen als kunstwerken zijn begrepen.*

In het "verslag aan de Koning" van het koninklijk besluit van 19 augustus 1998 betreffende de voor de bouw bestemde producten wordt gepreciseerd wat eveneens tot de bouwproducten behoort: *de installaties en voorzieningen en delen daarvan voor de verwarming, de klimaatregeling, de ventilatie, de waterafvoer, de elektriciteitsvoorziening en het opslaan van stoffen die een risico inhouden voor het leefmilieu, evenals de geprefabriceerde werken die als dusdanig verkocht worden zoals bijvoorbeeld geprefabriceerde huizen, garages en silo's.*

Onder bouwwerk wordt verstaan *datgene wat gebouwd wordt of voortkomt uit bouwwerkzaamheden en dat vast in de grond verankerd is. Bouwwerken omvatten o.a. woningen, gebouwen ten behoeve van de commercie, het onderwijs, de recreatie, de wegen, de zwembaden, ...*

Het is duidelijk dat het toepassingsgebied van deze reglementering zeer breed is.

Het besluit is van toepassing op voor de bouw bestemde producten, voor zover de fundamentele voorschriften voor werken daarmee in verband staan.

2.2.2. Fundamentele voorschriften

De producten mogen slechts in de handel gebracht worden als zij geschikt zijn voor het beoogde gebruik. Producten zijn geschikt voor het beoogde gebruik, als zij zodanige eigenschappen bezitten dat de werken waarin ze worden gebruikt, indien behoorlijk ontworpen en uitgevoerd, kunnen voldoen aan de **fundamentele voorschriften**. Deze

⁵ Richtlijn 89/106/EEG van de Raad van 21 december 1988 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der Lidstaten inzake voor de bouw bestemde producten, PB nr. L40 van 11/02/1989. Gewijzigd bij Richtlijn 93/68/EEG van de Raad van 22/07/1993 (PB nr. L220 van 30/08/1993).

⁶ Wet van 25 maart 1996 tot uitvoering van de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 december 1988 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der Lidstaten inzake voor de bouw bestemde producten, B.S. 21/05/1996.

⁷ K.B. van 19 augustus 1998 betreffende de voor de bouw bestemde producten, B.S. 11/09/1998.

fundamentele voorschriften zijn opgenomen in bijlage I van het K.B. en zijn ingedeeld in 6 onderdelen.

1. Mechanische sterkte en stabiliteit

Het werk moet zodanig worden ontworpen en uitgevoerd dat de krachten die er tijdens de bouw en het gebruik op kunnen inwerken geen instorting, aanzienlijke vervorming, schade aan andere delen van het werk of schade door een gebeurtenis die niet in verhouding staat tot de oorspronkelijke oorzaak, veroorzaken.

2. Brandveiligheid

Het draagvermogen van bouwwerk moet bij brand gedurende een bepaalde tijd behouden blijven. Het ontstaan en de ontwikkeling van vuur en rook moet binnen het bouwwerk zelf beperkt blijven. De uitbreiding van de brand moet beperkt blijven. De bewoners moeten in veiligheid kunnen worden gebracht en de veiligheid van hulpploegen moet in acht worden genomen.

3. Hygiëne, gezondheid en milieu

De hygiëne en de gezondheid van de bewoners en omwonenden mogen geen risico lopen door:

- ontsnapping van giftige gassen,
- aanwezigheid van gevaarlijke deeltjes of gassen in de lucht,
- gevaarlijke straling,
- verontreiniging en vergiftiging van water of bodem,
- gebrekkige afvoer van afvalwater, rook en vast en vloeibaar afval,
- vochtophoping in delen of op binnenwanden van het bouwwerk.

4. Gebruiksveiligheid

Het gebruik van het bouwwerk of erin verrichte activiteiten mogen geen onaanvaardbare risico's meebrengen, zoals uitglijden, vallen, botsen, brandwonden, elektrocutie of verwondingen door ontploffingen.

5. Geluidshinder

Het door de bewoners en omwonenden waargenomen geluid moet op een zodanig niveau gehandhaafd blijven dat het hun gezondheid niet bedreigt en hun slaap, hun rust en hun werk mogen daarvan geen nadeel ondervinden.

6. Energiebesparing en warmtebehoud

Het bouwwerk en de temperatuurregelings- en ventilatie-installaties moeten zodanig worden ontworpen en uitgevoerd dat een gering energieverbruik voldoende is om het thermisch comfort van de bewoners te verzekeren.

De fundamentele voorschriften worden in de eerste plaats uitgewerkt in documenten (basisdocumenten) die worden opgesteld door technische comités en als uitgangspunt dienen voor de opstelling van de technische specificaties. Deze laatste kunnen de vorm aannemen van:

- Europese geharmoniseerde normen, die worden opgesteld door de Europese normalisatie-instellingen (CEN en CENELEC) op basis van de door de Europese Commissie verleende mandaten;
- Europese technische goedkeuringen (zie verder).

2.2.3. De CE-markering

Voor de bouw bestemde producten moeten de CE-markering dragen vooraleer ze op de markt worden gebracht. Artikel 8 van het besluit voorziet echter in een bijzondere regime voor

producten die vanuit gezondheids- en veiligheidsoogpunt minder belangrijk zijn. Enerzijds moeten deze producten slechts voldoen aan de regels van goede vakmanschap, anderzijds mogen zij geen CE-markering dragen.

De fundamentele voorschriften van de bouwproductenrichtlijn werden vrij algemeen gedefinieerd en zijn niet rechtstreeks van toepassing op de individuele bouwproducten, maar op het bouwwerk in zijn totaliteit. De veiligheid van een geïnstalleerd product hangt niet alleen af van de eigenschappen van het product, maar ook van het gebruik, de installatie, het gebouw,... . Daarom moeten de fundamentele voorschriften omgezet worden naar eisen ten aanzien van de individuele bouwproducten. Dit gebeurt voor elke productfamilie via Europese geharmoniseerde productnormen of Europese Technische Goedkeuringen waarin deze eisen verder uitgewerkt worden in termen van prestaties voor de producten.

Producten die de CE-markering dragen, worden geacht geschikt te zijn voor gebruik en te voldoen aan de fundamentele voorschriften. De CE-markering geeft aan dat de producten in overeenstemming zijn met de geharmoniseerde normen, de Europese technische goedkeuringen of de erkende nationale technische specificaties⁸ (voor zover er geen geharmoniseerde specificaties bestaan) of de type-onderzoeken. Een type-onderzoek wordt uitgevoerd als de fabrikant niet of slechts gedeeltelijk de bestaande technische specificaties heeft toegepast.

De fabrikant of zijn in de Europese Unie gevestigde gemachtigde is verantwoordelijk voor het aanbrengen van de CE-markering op het product zelf, de verpakking of op begeleidende handelsdocumenten.

De BPR en het koninklijk besluit geven 2 mogelijkheden om tot de CE-markering van bouwproducten te komen, namelijk via:

- een voor het betreffende bouwproduct ontwikkelde of te ontwikkelen geharmoniseerde Europese norm;
- of indien er geen dergelijke norm beschikbaar of te verwachten is:
- een individuele (per producent) Europese technische goedkeuring.

Aangezien de fundamentele voorschriften betrekking hebben op werken terwijl de CE-markering de producten betreft, is het nodig, bij afwezigheid van normen, een goedkeuringsprocedure te voorzien die de firma's in de gelegenheid stelt de gebruiksgeschiktheid van hun producten officieel te laten vaststellen. De **Europese technische goedkeuring** is een positieve technische beoordeling van de bruikbaarheid van een product voor het beoogde doel op basis van de vaststelling dat voldaan is aan de fundamentele voorschriften voor werken waarin het product wordt toegepast.

De Europese technische goedkeuring kan worden verleend:

- voor producten waarvoor geen geharmoniseerde norm, erkende nationale norm of mandaat voor een geharmoniseerde norm bestaat en waarvoor nog geen norm kan worden opgesteld;
- voor producten die aanzienlijk afwijken van geharmoniseerde of erkende nationale normen.

De referenties van de goedkeuringsrichtlijnen voor de Europese technische goedkeuringen worden bekend gemaakt in het Belgisch Staatsblad.

⁸ Technische specificaties worden in artikel 1 van het besluit gedefinieerd als "*de normen en technische goedkeuringen*".

De Europese technische goedkeuringen worden uitgevoerd door instanties die door de bevoegde minister worden aangeduid.

De Europese technische goedkeuring wordt afgegeven op aanvraag van de fabrikant of zijn gemachtigde en volgens de vastgelegde procedurevoorschriften. Een aanvraag om goedkeuring kan slechts bij één daartoe gemachtigde instantie worden ingediend.

De Europese technische goedkeuring wordt verleend voor een periode van 5 jaar die verlengd kan worden.

2.2.4. De verklaring van overeenstemming

Het is aan de fabrikant of zijn in de Europese Unie gemachtigde om, zelf of via een certificatie-instantie en volgens de in het besluit vermelde conformiteitsverklaringsprocedure, te verklaren dat zijn producten beantwoorden aan de eisen van een technische specificatie.

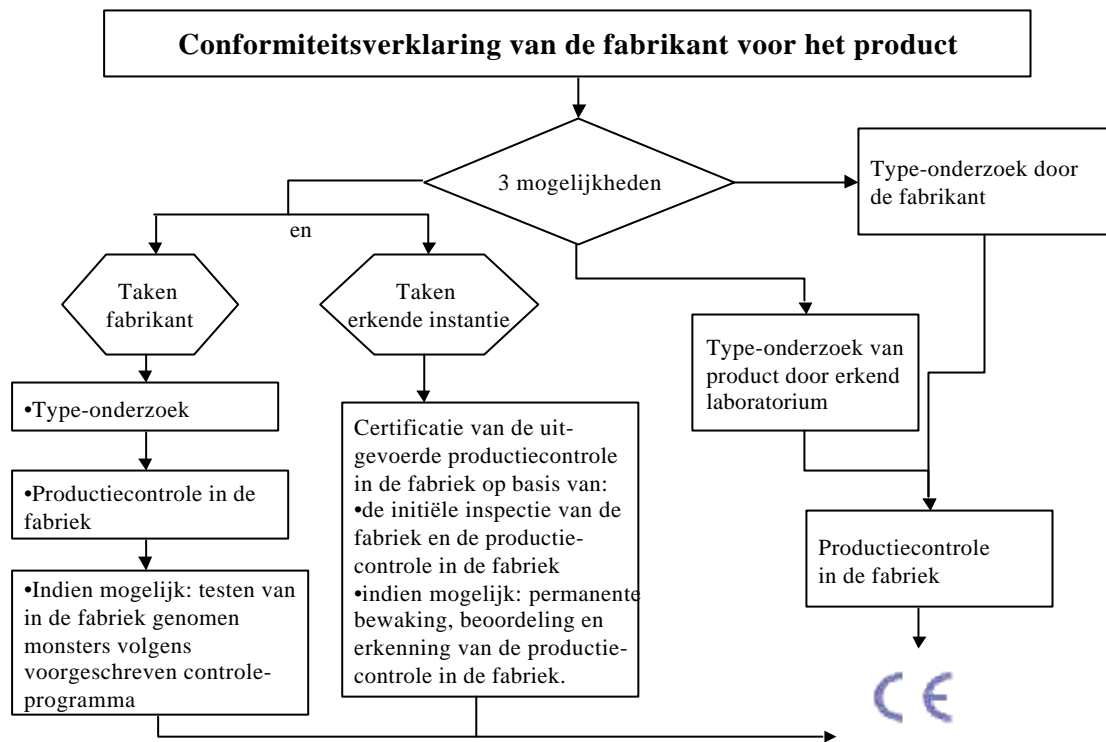
De verklaring van overeenstemming geeft de fabrikant het recht de CE-markering aan te brengen op zijn product. Producten waarvoor een verklaring van overeenstemming is afgegeven, worden geacht te beantwoorden aan de technische specificaties.

Voorwaarde voor de verklaring van overeenstemming van een product is:

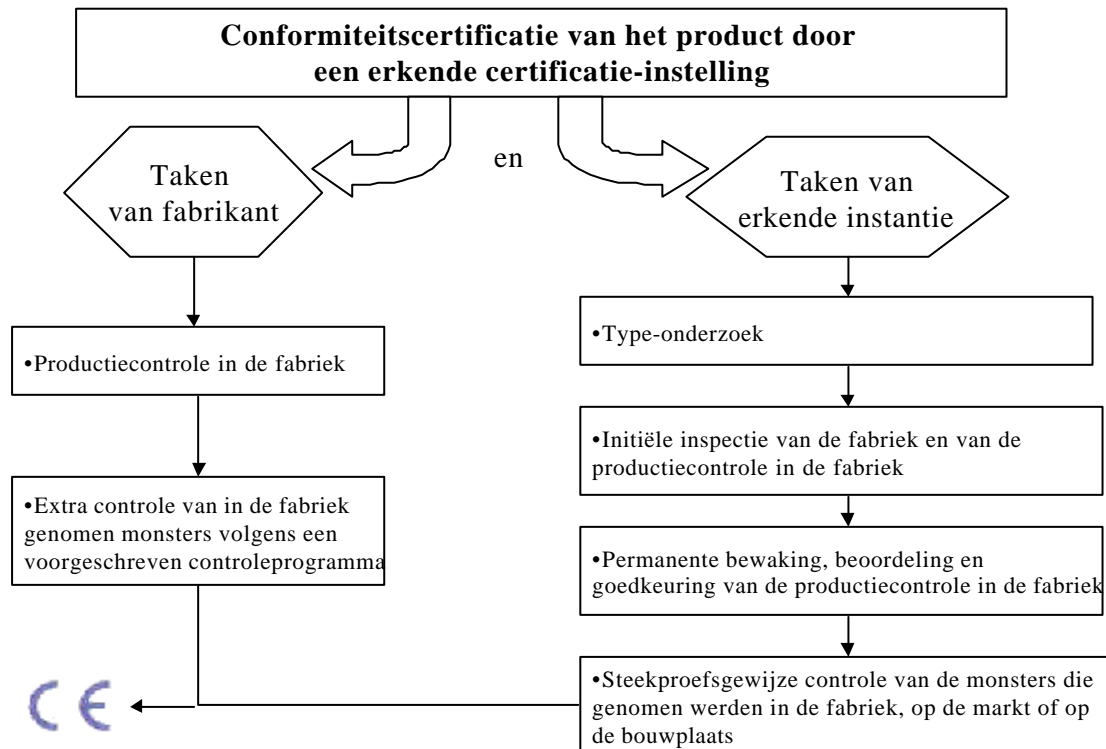
- de fabrikant heeft in de fabriek een productiecontrolesysteem dat waarborgt dat het product in overeenstemming is met de technische specificaties. De fabrikant stelt een **conformiteitsverklaring** op voor het product (zie schema nr. 1);
of
- naast het productiecontrolesysteem in de fabriek wordt voor bepaalde producten een terzake erkende certificatie-instantie ingeschakeld bij de beoordeling en bewaking van de controle van de productie of van het product zelf. De erkende certificatie-instantie geeft een **conformiteitscertificaat** af voor het systeem van productiecontrole en toezicht of voor het product (zie schema nr. 2).

De procedures voor de verklaring van overeenstemming zijn opgenomen in bijlage II van het besluit. Hiervoor moeten verschillende conformiteitscontrolemethoden worden gevolgd. Welke methoden worden gebruikt hangt af van de eisen die worden gesteld aan dat bepaald product of productgroep.

Figuur 1: Conformiteitsverklaring van de fabrikant voor het product (bijlage II, punt 2 van het K.B.)

Figuur 2: Conformiteitscertificatie van het product door een erkende certificatie-instelling (bijlage II, punt 2 van het K.B.)

De minister tot wiens bevoegdheid de Infrastructuur behoort, erkent de inspectie- en certificeringsinstanties en de testlaboratoria die belast zijn met de technische goedkeuringen, de conformiteitscertificaten, de inspecties en de test. Artikel 21 van het besluit beschrijft de minimumvoorwaarden waaraan de instanties en de laboratoria moeten voldoen om erkend te worden. De instanties en laboratoria moeten geaccrediteerd zijn op basis van de wet van 20 juli 1990 inzake de accreditatie van certificatie- en keuringsinstellingen alsmede van beproevingslaboratoria⁹. Artikel 22 bepaalt dat de accreditatie maar op termijn verplicht wordt. Er wordt dus begonnen zonder accreditatie en deze verplichting wordt operationeel telkens voor een productgroep een beslissing terzake wordt genomen. De bevoegde minister stelt de periode vast waarna de verplichting tot accreditatie ingaat. Er worden ambtenaren aangewezen die belast met het toezicht op de erkende instanties en laboratoria.

Een EG-conformiteitsverklaring moet de volgende gegevens bevatten:

- naam en adres van de fabrikant of diens in de EU gemachtigde;
- beschrijving van het product;
- bepalingen waaraan het product voldoet;
- bijzondere voorwaarden voor het gebruik van het product;
- nummer van de verklaring;
- naam en adres van de erkende instantie, indien van toepassing;
- naam en status van degene die gemachtigd is namens de fabrikant de verklaring te ondertekenen.

Het EG-conformiteitscertificaat van overeenstemming bestaat uit de volgende elementen:

- naam en adres van de certificatie-instelling;
- naam en adres van de fabrikant of diens in de EU gemachtigde;
- beschrijving van het product;
- bepalingen waaraan het product voldoet;
- bijzondere voorwaarden voor het gebruik van het product;
- nummer van het certificaat;
- voorwaarden en duur van de geldigheid van het certificaat, indien van toepassing;
- naam en status van degene die gemachtigd is het certificaat te ondertekenen.

Zowel het conformiteitscertificaat als de conformiteitsverklaring moeten voorgelegd worden in de officiële ta(a)l(en) waar het product zal worden gebruikt.

Voor producten met weinig risico's voor de openbare veiligheid en gezondheid wordt, in geval van afwijking van de normen, een eenvoudiger procedure voorzien om de bruikbaarheid aan te tonen, namelijk door een beroep te doen op een daarvoor erkend laboratorium.

Het besluit voorziet "**bijzondere procedures**" die gelden zolang er voor een bepaald product geen geharmoniseerde technische specificaties bestaan (hoofdstuk VI van het K.B.).

Voor Belgische producten die bestemd zijn voor het buitenland, erkent België de resultaten van testen en controles die werden uitgevoerd volgens de methoden die geldig zijn in het land van bestemming. De erkenning van de instantie die de tests en controles verricht, is enkel geldig voor de bijzondere procedure. Voor producten uit de EU-landen die bestemd zijn voor

⁹ Wet van 20 juli 1990 inzake de accreditatie van certificatie- en keuringsinstellingen alsmede van beproevingslaboratoria, B.S. 22/08/1990.

België, geldt een analoge situatie. Het product wordt als conform beschouwd zodra het in het land van oorsprong voldaan heeft aan de tests en controles die werden uitgevoerd volgens de methodes die in België worden voorgeschreven. Deze tests en controles worden uitgevoerd door een instantie die in het land van oorsprong erkend is.

2.2.5. De Technische Commissie voor de Bouw

Het toepassingsgebied van de richtlijn is zo ruim en het aantal betrokken instanties en nijverheden zo groot en verscheiden, dat het aangewezen is een overlegforum te voorzien voor alle uitvoeringsaspecten. Deze bevoegdheid werd toegekend aan de Technische Commissie voor de Bouw.

Deze Commissie geeft advies over alle vragen die betrekking hebben op de toepassing van de richtlijn. De bevoegde ministers (Infrastructuur en Economische zaken) worden in hun taken bijgestaan door dit adviesorgaan.

De Technische Commissie voor de Bouw kan advies geven over:

- de vormen en procedures voor de aflevering van toestemmingen voor het in de handel brengen van producten die niet voldoen aan de Europese geharmoniseerde technische specificaties;
- het verbieden van het in de handel brengen van producten;
- het gebruik van producten onderwerpen aan bijzondere voorwaarden of het uit de handel nemen van producten. In dringende gevallen is het advies niet vereist;
- de nationale technische specificaties die geacht worden in overeenstemming te zijn met de fundamentele voorschriften;
- de instanties die gemachtigd zijn tot het verlenen van de Europese technische goedkeuringen;
- de instanties die gemachtigd zijn voor de vaststelling van de bruikbaarheid (bij weinig risicohoudende producten);
- de erkennings- en toezichtsprocedures voor de inspectie- en certificeringsinstanties en voor de testlaboratoria;
- de procedures voor de erkenning van de gelijkwaardigheid van de methoden voor tests en controles.

2.2.6. Toezicht en optreden van de overheid

De ambtenaren van het Bestuur Kwaliteit en Veiligheid en de Economische Inspectie van het Ministerie van Economische Zaken zijn bevoegd om de overtredingen van dit besluit op te sporen en vast te stellen. Zij kunnen zich laten bijstaan door erkende deskundigen en instanties.

Het kan gebeuren dat een product waarvoor een conformiteitsverklaring voorhanden is toch niet beantwoordt aan de fundamentele voorschriften. Volgens artikel 26 van het besluit kan de bevoegde minister van Economische Zaken het betreffende product uit de handel nemen, het op de markt brengen ervan verbieden of het vrije verkeer ervan beperken. Indien nodig raadpleegt hij hiervoor de Technische Commissie voor de Bouw. Elke lidstaat moet de Europese Commissie op de hoogte brengen van de genomen maatregelen en de reden waarom zij dat doet.

Indien wordt vastgesteld dat het gebruik van de CE-markering wordt misbruikt (product blijkt niet meer aan dit besluit te voldoen), verbiedt de bevoegde minister van Economische Zaken

het gebruik van de CE-markering. De onverkochte producten moeten uit de handel worden genomen of de markering moet worden verwijderd, totdat werd vastgesteld dat het product opnieuw conform is. De andere lidstaten en de Europese Commissie moeten van zulke voorvallen op de hoogte worden gesteld.

2.3. Normen voor bouwproducten

Voor de bouwsector worden momenteel op Europees vlak een zestigtal belangrijke normen uitgewerkt die op termijn de nationale normen zullen vervangen. Deze “Structurele Eurocodes” of kortweg “**Eurocodes**” hebben betrekking op het ontwerpen en berekenen van gebouwen en structuren van burgerlijke bouwkunde, inclusief hun funderingen en hun weerstand tegen aardbevingsbelastingen.

Er bestaan in totaal 10 Eurocodes die elk nog uit verschillende delen bestaan.

De Eurocodes worden opgesteld door het CEN op vraag van de Europese Commissie. De CEN/TC250 “Structural Eurocodes” is voor het ontwerpen van de normen verantwoordelijk. De BouwProductenRichtlijn vormt hiervoor een logisch algemeen kader.

In dit dossier gaan we niet verder in detail treden over de Eurocodes omdat ze enkel zuiver technisch gegevens bevatten.

Er bestaan zowel op nationaal, Europees als op internationaal niveau verschillende commissies of comités die normen ontwerpen voor verschillende voor de bouw bestemde producten.

✓ *Vloerbedekking*

Op nationaal niveau bestaat er een Belgische commissie voor Elastische en textiele vloerbekledingen, nl. de E134.

Op Europees niveau bestaat er binnen het CEN de **CEN/TC 134 ‘Elastische en textiel vloerbekledingen’**, die normen ontwerpt voor verschillende soorten vloerbekledingen. De normen handelen over definities, vereisten, classificaties en beproevingsmethoden, de aanschaffings- en informatiedocumenten. Deze TC behandelt ook laminaat vloerbekledingen.

Op internationaal niveau bestaat de analoge ISO/TC 219 “Vloerbedekkingen”.

✓ *Trappen*

Er is geen specifieke commissie of comité op nationaal, noch op Europees, noch op internationaal niveau voor het ontwerpen van normen voor trappen in woningen.

België heeft een Nederlandse norm voor trappen in woningen overgenomen :

- NBN NEN 3509:1995 : Trappen in woningen en woongebouwen – Benamingen, definities en afmetingen.

Deze norm bespreekt de verschillende soorten trappen voor toepassingen in de woningbouw, bevat benamingen, definities en bepalingen voor traponderdelen en houdt rekening met de veiligheid van trappen, specifieke beveiligingen tegen het beklimmen door kinderen en tegen het doorvallen van kinderen.

Op internationaal niveau heeft de ISO/TC 59 “Bouw” enkele normen uitgewerkt voor o.a. trappen.

- ISO 3880-1:1977 : Bouwwezen – Trappen – Woordenlijst – Deel 1.
- ISO 3881:1977 : Bouwwezen - Maatafstemming - Trappen en trapopeningen – Afstemmaten.

Deze 2 normen werden in 1992 overgenomen als Belgische normen, nl. NBN ISO 3880-1 en NBN ISO 3881.

✓ *Deuren en vensters*

In België bestaat een commissie voor vensters en deuren, nl. de E033.

Binnen het CEN werkt de **CEN/TC 33 “Deuren, vensters, jaloezieën en hang- en sluitwerk”**¹⁰ aan normen voor deuren en vensters, maar ook voor garagepoorten.

De analoge TC op internationaal niveau is de ISO/TC 162 “Deuren en vensters”.

Enkele reeds gepubliceerde normen zijn :

- EN 1155:1997 : Hang- en sluitwerk – Elektrische openstandhouders voor draaideuren – Eisen en beproevingsmethoden.¹¹
- De middelen beschreven in deze norm kunnen draaideuren in een vaste positie houden of kunnen de deuren vrij laten draaien.
- EN 1158:1997 : Hang- en sluitwerk – Regelaars voor de sluitvolgorde van deuren – Eisen en beproevingsmethoden.¹²

Deze normen werden omgezet in Belgische normen (NBN EN 1155 en NBN EN 1158).

Deze Europese normen worden momenteel herzien en een ontwerp van amendement is verschenen (respectievelijk EN 1155 : 1997/prA1 en EN 1158 : 1997/prA1).

Verder vindt men o.a. nog normen voor de weerstand tegen verticale belasting, de luchtdoorlatendheid, de weerstand tegen het binnendringen van water, de weerstand tegen windbelasting en tegen explosie, de brandweerstand en de weerstand tegen het herhaald openen en sluiten van vensters en deuren. Er bestaan tevens een aantal (ontwerp)normen voor:

- de weerstand van deuren en vensters tegen inbraak;
- de veiligheidseisen van vensters;
- middelen om de opening van de vensters te beperken;
- raamgrendels;
- producteisen voor en veiligheid van aangedreven deuren voor voetgangers;
- specificaties van hang- en sluitwerk voor het gebruik door gehandicapten en mindervaliden.

Geen enkele norm spreekt over de specifieke gevaren van deuren en vensters voor kinderen, nl. de vingerklemmingen.

¹⁰ CEN/TC 33 : Doors, windows, shutters, building hardware and curtain walling.

¹¹ Building hardware – Electrically powered hold-open devices for swing doors – Requirements and test methods.

¹² Building hardware – Door coordinator devices – Requirements and test methods.

De **CEN/TC 129 “Glas in bouw”** ontwerpt normen voor glas dat in gebouwen wordt gebruikt: definities over alle types glas, de karakteristieken, beproevings- en berekeningsmethoden voor het meten van de karakteristieken.

De analoge TC op internationaal vlak is de ISO/TC 160 “Glas in bouw”.

✓ *Balkons*

Er is geen specifieke TC binnen het CEN die zich bezig houdt met het ontwerpen van normen voor balkons.

Er bestaat sinds 1976 een Belgische norm waarin borstweringen van balkons besproken worden. In 1993 werd een addendum bij deze norm gepubliceerd.

- NBN B 03-103: 1976 : Werkingen op constructies - Rechtstreekse werkingen - Gebruiksbelastingen van gebouwen.
- NBN B 03-103/A1 : Werkingen op constructies - Rechtstreekse werkingen - Gebruiksbelastingen van gebouwen – Addendum 1.
In deze norm staat o.a. dat de hoogte van een borstwering minstens 1 m moet bedragen (zie Hoofdstuk III, paragraaf over balkons).

✓ *(Automatische) garagepoorten*

CEN/TC 33 werkt aan normen voor garagepoorten en –hekken. Hier volgen enkele belangrijke normen die verband houden met de veiligheid van de consument of de gebruiker.

- EN 12433-1:1999 : Industriële, bedrijfs- en garagedeuren en hekken – Termen en definities – Deel 1 : Soorten deuren.¹³
- EN 12433-2:1999 : Industriële, bedrijfs- en garagedeuren en hekken – Termen en definities – Deel 2 : Onderdelen van deuren.¹⁴

De 2 delen van deze norm werden omgezet in Belgische norm (NBN EN 12433-1 en NBN EN 12433-2).

- EN 12453:2000 : Industriële, bedrijfs- en garagedeuren en hekken – Gebruiksveiligheid van aangedreven deuren – Eisen.¹⁵
Deze norm bespreekt de eisen in verband met het veilig gebruik van aangedreven industriële, bedrijfs- en garagedeuren en hekken. Alle mogelijke gevaren van aangedreven deuren, zoals verplettingen, snijwonden, klemmingen, gevaren wanneer de deur een persoon kan optillen, schokken veroorzaakt door de kracht van de deur, gevaren bij het manueel openen, enz. komen aan bod. Vervolgens worden de vereisten beschreven die de aangegeven gevaren moeten helpen vermijden, bijv. veilige afstanden creëren, veiligheidshelmen aanbrengen, de kracht van een sluitende deur beperken, een aangepast signaal geven wanneer een persoon zich in de gevarezone bevindt,
- EN 12445:2000 : Industriële, bedrijfs- en garagedeuren en hekken – Gebruiksveiligheid van aangedreven deuren – Beproevingmethoden.¹⁶

¹³ Industrial, commercial and garage doors and gates – Terminology – Part 1 : Types of doors.

¹⁴ Industrial, commercial and garage doors and gates – Terminology – Part 2 : Parts of doors.

¹⁵ Industrial, commercial and garage doors and gates – Safety in use of power operated doors – Requirements.

Dit document legt o.a. uit op welke manier de veiligheidsvereisten en de krachten uitgeoefend door aangedreven deuren gemeten moeten worden.

Deze 2 normen werden reeds omgezet in Belgische normen en hebben als referentienummer respectievelijk NBN EN 12453 en NBN EN 12445.

- EN 12604:2000 : Industriële, bedrijfs- en garagedeuren en hekken – Mechanische aspecten – Eisen.¹⁷
Deze norm beschrijft de mechanische eisen voor manuele en aangedreven poorten en hekken en definieert de minimale eisen om een veilige constructie en veilig gebruik te garanderen.
- EN 12605:2000 : Industriële, bedrijfs- en garagedeuren en hekken – Mechanische aspecten – Beproevingmethoden.¹⁸
Deze norm omschrijft de beproevingsmethoden om de mechanische eisen van manuele en aangedreven poorten en hekken (zoals omschreven in EN 12604) te controleren.

Deze 2 normen werden reeds omgezet in Belgische normen met als respectieve referentie NBN EN 12604 en NBN EN 12605.

Er bestaan ook normen voor de weerstand tegen windbelasting, de weerstand tegen het binnendringen van water, luchtdoorlatendheid en weerstand tegen binnendringing van industriële, bedrijfs- en garagedeuren en hekken.

- prEN 12978 : Industriële, bedrijfs- en garagedeuren en hekken – Veiligheidsmiddelen – Eisen en beproevingsmethoden.¹⁹
Deze ontwerpnorm bevat eisen voor ontwerp, bouw en tests van veiligheidsuitrustingen die gebruikt worden om mensen te detecteren die het risico kunnen lopen gewond te raken door de deur. Het gevaar wordt aangegeven door een signaal. De norm beperkt zich tot de werking van drukgevoelige en van elektrisch gevoelige beschermingsuitrustingen en tot de manier waarop ze interfereren met het bedieningssysteem van de deur.
Deze ontwerpnorm is afgewerkt voor de laatste stemming.
- EN 12635:2002 : Industriële, bedrijfs- en garagedeuren en hekken – Eisen voor installatie en gebruik.²⁰
Deze norm specificeert eisen voor een veilige assemblage, installatie, werking en veilig gebruik, onderhoud en herstel voor industriële, bedrijfs- en garagepoorten en hekken. Ze dekt aangedreven deuren en hekken.

¹⁶ Industrial, commercial and garage doors and gates – Safety in use of power operated doors – Test methods.

¹⁷ Industrial, commercial and garage doors and gates – Mechanical aspects – Requirements.

¹⁸ Industrial, commercial and garage doors and gates – Mechanical aspects – Test methods.

¹⁹ Industrial, commercial and garage doors and gates – Safety devices – Requirements and test methods.

²⁰ Industrial, commercial and garage doors and gates – Requirements for installation and use.

3. De ongevallen met bouwelementen

3.1 Methodologie

Gegevens over ongevallen vormen een onontbeerlijke basis voor het vastleggen van preventieve maatregelen met het oog op het verminderen van het aantal ongevallen of op het beperken van de ernst van de gevolgen.

De ongevallen die in deze studie worden behandeld, werden geselecteerd uit de EHLASS-gegevens. EHLASS staat voor "European Home and Leisure Accident Surveillance System". Het is een Europees registratiesysteem van gegevens over ongevallen die zich in en om het huis en tijdens de vrije tijd voordoen en waarbij gebruiksproducten betrokken zijn.

Het EHLASS-systeem bestaat sinds 1987. De gegevens worden in de meeste lidstaten ingezameld op de spoedgevallendiensten van een aantal geselecteerde ziekenhuizen. Het systeem registreerde in ons land tot eind 1999 gegevens over ongevallen.

De gegevens voor deze studie werden geselecteerd voor de ongevallen in België van 1998 waarbij een bouwelement voor de woning betrokken was. In 1998 werden 14.600 EHLASS-ongevallen geregistreerd in 3 ziekenhuizen.

De EHLASS-gegevens zijn een bron van kwantitatieve informatie over de ongevallen in de privé-sfeer en de vrije tijd. Ze laten onder andere toe de bouwelementen te ontdekken die het meest betrokken zijn bij ongevallen waarbij het slachtoffer in een spoedgevallendienst werd opgenomen. De EHLASS-gegevens zijn echter beperkt inzake informatie over de precieze oorzaak van de ongevallen waardoor niet kan worden achterhaald of de ongevallen te wijten zijn aan ofwel de bouw, plaatsing of vorm van het bouwelement ofwel het gedrag van het slachtoffer.

Om de verschillende mogelijke oorzaken van ongevallen te achterhalen, worden de Ehllass-gegevens aangevuld met resultaten uit de literatuur. Per soort bouwelement wordt ingegaan op meer gedetailleerde gegevens over ongevallen.

3.2 Ongevallenkarakteristieken

In 1998 werden in België 14.600 privé-ongevallen geregistreerd door het EHLASS-systeem. Bij 3.484 ongevallen waren bouwelementen betrokken. Dit is bijna één vierde van het totale aantal geregistreerde ongevallen in de privé-sfeer.

Een kwantitatieve analyse van de EHLASS-gegevens brengt volgende karakteristieken van de ongevallen aan het licht.

3.2.1 Kenmerken van de slachtoffers

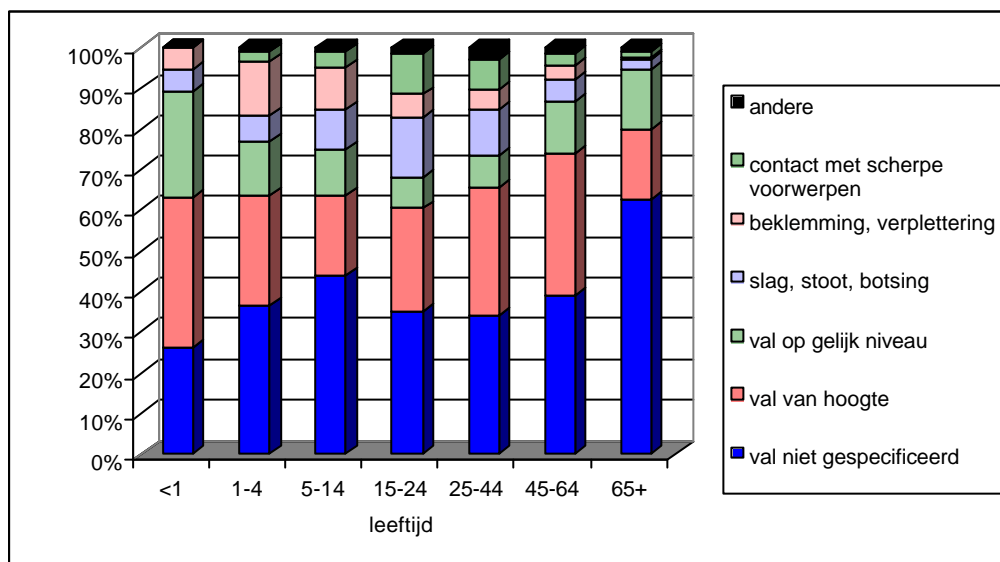
Ongevallen met bouwelementen treffen vooral kinderen van 1 tot 4 jaar (12%). Het aantal slachtoffers daalt daarna met de leeftijd.

3.2.2 Kenmerken van de ongevallen

De soorten ongevallen

Achttienzeventig % van de ongevallen met bouwelementen zijn valpartijen. Bij één derde van deze valpartijen valt het slachtoffer van een hoogte. Vooral jonge kinderen en bejaarden zijn het slachtoffer van valpartijen. Slagen, stoten en botsingen doen zich voor in bijna 9% van de gevallen. De overige ongevallen met bouwelementen zijn te wijten aan beklemming of verplettering, contact met scherpe voorwerpen zoals glas, krachtinspanning of uitputting.

Figuur 3: De types ongevallen met bouwelementen volgens leeftijd

Activiteit waarbij het ongeval zich voordoet

De meeste ongevallen met bouwelementen doen zich voor tijdens een beweging of verplaatsing (89,6%). Het gaat hier vaak om een val zonder precisering. Bijna 3% van de ongevallen met bouwelementen gebeuren tijdens doe-het-zelf-activiteiten en tuinieren. De meeste van deze ongevallen zijn valpartijen van een ladder, trapladder of stelling.

Plaats van het ongeval

Wat betreft de plaats van de ongevallen met bouwelementen, stellen we vast dat meer dan 80% van deze ongevallen binnenshuis gebeurt. De trap binnenshuis is verantwoordelijk voor 30% van de ongevallen in huis en voor bijna één vierde van de ongevallen met bouwelementen. Ongevallen in een school of andere onderwijsinstelling zijn goed voor 12% van de gevallen. De andere ongevallen met bouwelementen doen zich voor op openbare verkeersvoorzieningen (2%), in winkels en openbare gebouwen (1,8%), op sportieve voorzieningen (0,6%), recreatieve en amusementsvoorzieningen (0,5%) en in natuurgebied (0,1%).

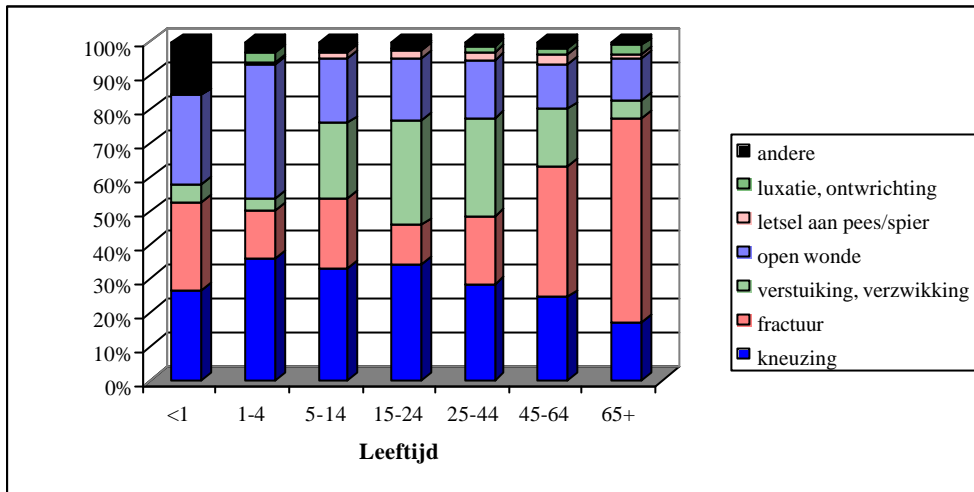
3.2.3 De gevolgen van de ongevallen

De aard van het letsel

Bij de medische diagnose komen we tot de vaststelling dat bijna 29% van de ongevallen met bouwelementen leiden tot kneuzingen. Ze worden gevolgd door fracturen (26,5%), verstuikingen en verzwikkingen (20,2%) en open wonden (18,9%). De meest voorkomende

letsels verschillen naargelang van de leeftijd. Zo lopen kinderen van 1 tot 4 jaar vooral open wonden op, terwijl mensen vanaf 45 jaar en ouder vooral fracturen hebben. Vooral 65-plussers zijn zeer gevoelig voor fracturen.

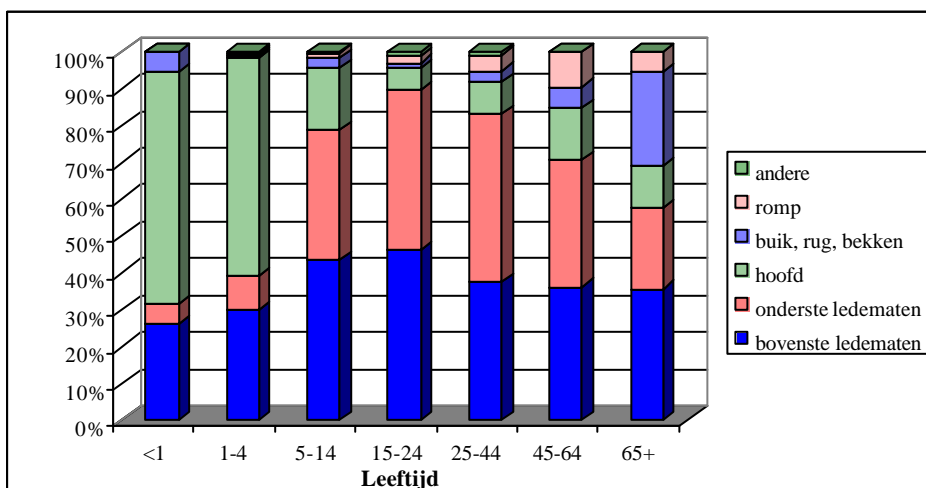
Figuur 4: Aard van het letsel volgens leeftijd

De gewonde lichaamsdelen

Bij 39% van de ongevallen met bouwelementen worden de bovenste ledematen gewond. Hierbij worden vooral de handen geraakt. De onderste ledematen worden in 34,3% van de ongevallen met bouwelementen gewond. Hierbij worden meestal de enkels gekwetst. Kleine kinderen tot 5 jaar raken vooral aan het hoofd gewond. Hierbij kwetsen de allerkleinsten (<1 jaar) zich in de meeste gevallen aan de schedel, terwijl de kinderen van 1 tot 4 jaar vooral aan het aangezicht gewond raken. Bejaarden ouder dan 65 jaar daarentegen kwetsen vooral hun heupen of bekken.

Figuur 5: Gewonde lichaamsdelen volgens leeftijd

Negentien slachtoffers, vooral bejaarden, overleden als gevolg van het ongeval. Het ging vooral om een val binnenshuis (zonder precisering) of een val van de trap met een heup- of bekkenfractuur als gevolg. Een man van 29 overleed aan een schedelbreuk na een zware val van een trap.

3.2.4 Hospitalisatiegegevens

Bijna 12% van de slachtoffers (411 patiënten), vooral 65-plussers, dienden in het ziekenhuis te blijven.

De totale hospitalisatieduur voor alle opgenomen slachtoffers samen bedraagt 3705 dagen. Dit komt neer op een gemiddelde van 11,19 dagen per opgenomen patiënt, wat hoger is dan het gemiddelde van 9,42 dagen voor alle EHLASS-ongevallen samen. Slachtoffers die van een dak vallen, verblijven het langst in het ziekenhuis : gemiddeld 61 dagen.

Product	Aantal ongevallen	Aantal hospitalisaties	HG* (%)	Aantal dagen in ziekenhuis	Gemiddelde verblijfsduur
vloer	1598	197	12,3	2763	14,0
trap	978	83	8,5	508	6,1
deur	367	8	2,2	10	1,3
muur	152	3	2,0	5	1,7
venster	113	9	8,0	20	2,2
glas	103	4	3,9	5	1,3
ladder / stelling	61	18	29,5	122	6,8
vloer- en wandbekleding	28	2	7,1	100	50,0
drempel	20	2	10,0	19	9,5
dak	18	2	11,1	122	61,0
poort, luik	15	1	6,7	18	18,0
lift	6	0	0,0	0	0,0
andere	25	2	8,0	10	5,0
Totaal	3484	331	9,5	3702	11,2

*HG : Hospitalisatiegraad : het percentage slachtoffers die in het ziekenhuis werden opgenomen.

Tabel 1: Hospitalisatiegegevens per product

3.2.5 Gegevens van het Nationaal Instituut voor de Statistiek

Op basis van de gegevens van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) is het mogelijk om de dodelijke ongevallen te analyseren.

De dodelijke ongevallen waarbij de vloer de oorzaak is, betreffen valpartijen op gelijk niveau door misstappen, uitglijden of struikelen. In een periode van 5 jaar (1991-1995) werden 60 dodelijke vallen geregistreerd. Vijfenzeventig procent van deze dodelijke valpartijen treffen bejaarden ouder dan 65 jaar.

Wat betreft dodelijke trapongevallen telt men er jaarlijks gemiddeld 173. Vooral de bejaarden ouder dan 65 jaar vallen van de trap, gevolgd door de leeftijdsgroep 45-64 jaar.

Deze gegevens vertellen ons niets over de oorzaken van de ongevallen.

3.3 Analyse van de ongevallen in functie van de betrokken bouwelementen

In dit hoofdstuk bespreken we de ongevallen met bepaalde bouwelementen. Per betrokken bouwelement onderzoeken we de ongevallen grondiger en proberen we op basis van de literatuur de voor de consument belangrijkste veiligheidsaspecten van het betrokken

bouwelement weer te geven. De besproken veiligheidsaspecten worden niet als volledig aanzien, daar de materie zeer complex en uitgebreid is.

3.3.1 De vloer

We baseren ons op de EHLASS-ongevallen waarbij de vloer of de vloerbedekking betrokken is. In totaal werden 1.626 zulke ongevallen geregistreerd. Dit is bijna 47% van de ongevallen met bouwelementen. We stellen vast dat meer dan 30% van de slachtoffers kinderen zijn, gevolgd door de bejaarden. De gevolgen van deze ongevallen zijn vrij ernstig. De meeste slachtoffers (35%) breken een of ander lichaamsdeel, vooral de pols, gevolgd door de heup en het bekken.

De oorzaken van de ongevallen

In de literatuur zijn weinig gegevens te vinden over privé-ongevallen zoals uitglijden waarbij de vloer of de vloerbedekking een rol speelt. Over gelijkaardige ongevallen in de werksfeer zijn meer gegevens beschikbaar.

Risicofactoren die deze ongevallen kunnen veroorzaken, zijn :

- de eigenschappen van de vloer en de vloerbedekking, zoals de gladheid, de duurzaamheid (dit is de weerstand tegen slijtage)
- omgevingsgebonden factoren :
 - losse tapijten
 - onderhoud van de vloer, aanwezigheid van water, van vet, ...
 - soort van onderhoudsproducten
 - rondslingerende voorwerpen
 - slechte zichtbaarheid
 - schoenen met gladde zolen of niet-aangepaste schoenen
 - het klimaat, regen, ijs, sneeuw
- persoonsgebonden factoren :
 - het zicht
 - afleiding
 - stress
 - de gezondheidstoestand, het gebruik van geneesmiddelen of alcohol.

De **gladheid van de vloer** speelt een belangrijke rol bij het ontstaan van deze ongevallen. De gladheid wordt gemeten rekening houdend met de aanwezigheid van water (keuken, badkamer), vet (keuken, garage), sneeuw en ijs, onderhoudsproducten (boenwas en andere glansproducten voor tegels, parket), enz.

Stichting Consument en Veiligheid heeft een studie laten uitvoeren om de dynamische wrijvingscoëfficiënt te bepalen van verschillende soorten vloerbedekkingen in het vooruitzicht van de Europese norm.²¹ De dynamische wrijvingscoëfficiënt is een maat voor de stroefheid van de vloer. Voor toepassingen in badkamers wordt een minimale dynamische wrijvingscoëfficiënt van 0,25 aanbevolen. Voor andere toepassingen is een minimum van 0,30 vereist. Voor beide toepassingen is een maximum van 0,80 aanbevolen om te ruwe oppervlakken te vermijden, aangezien die tot struikelen kunnen leiden.

²¹ MICHELS P. H., MOOIJ T., Slipping accidents, floors and shoes, in Injury Control & Safety Promotion, Vol. 7, Nr. 1, 2000, Blz. 65-68.

De **zolen van de schoenen** komen in contact met de vloer en spelen dus ook een belangrijke rol bij het uitglijden. De dynamische wrijvingscoëfficiënt van materialen voor schoenzolen zou gelegen moeten zijn tussen 0,3 en 0,8.

3.3.2 Trap

In de analyse van de EHLASS-gegevens van 1998 zagen we dat 28% van de ongevallen met bouwelementen of 7% van de ongevallen in de privé-sfeer plaatsvindt op trappen. Voor kinderen, gehandicapten en bejaarden zijn trappen extra gevaarlijk. Mensen die een trapongeval hebben, lopen vooral kneuzingen op (36%), gevolgd door verstuikingen (25%) en fracturen (21%). De gevolgen van een trapongeval bij mensen ouder dan 65 jaar zijn meestal ernstiger. Zij lopen gemakkelijker fracturen op. Verreweg de meeste ongevallen vinden plaats bij het afdalen van de trap.

De oorzaken van de ongevallen

We kunnen de oorzaken van trapongevallen niet uit de EHLASS-gegevens halen. In de literatuur hebben we wel een aantal interessante bevindingen gevonden.

Bij het lopen op een vlakke ondergrond zet men de voeten willekeurig, afhankelijk van de beenlengte, loopsnelheid, enz. Bij het lopen op een trap wordt de plaatsing van de voet volledig bepaald door de afmeting van de treden. De meeste ongevallen vinden hun oorzaak in de overgang van de vrije loopbeweging (horizontaal vlak) naar de geconditioneerde beweging (op de trap).

De belangrijkste oorzaken van trapongevallen blijken te zijn:

- ◆ niet goed waarnemen van de vorm en de afmetingen van de trappen;
- ◆ te kleine treden zodat niet de hele voet op de trede past, hetgeen vooral bij het afdalen tot problemen kan leiden;
- ◆ evenwichtsverlies dat moeilijk hersteld kan worden door het ontbreken of door een verkeerde plaatsing van leuning.

Als de omgeving van de trap de aandacht van de trapgebruiker sterk afleidt of misleidt, wordt de kans op een ongeval groter. Onverwachte uitzichten die men tijdens het belopen van de trap krijgt, bijvoorbeeld onverwacht uitzicht door het raam, kunnen tot incidenten leiden. Het blijkt tevens dat mensen vaak vallen op het moment dat hun hoofd de verdiepingsvloer passeert en ze plotseling een levendige ruimte voor zich zien.

Een trap heeft een breedte, een hoogte en een helling. Ook de treden hebben een hoogte en een diepte. De afmetingen van de verschillende elementen van een trap zijn niet zomaar gekozen, maar resulteren uit een berekening die tot doel heeft de gebruiker een maximaal comfort en veiligheid te bieden. Deze afmetingen werden dan ook opgenomen in de Technische Voorlichting (TV nr.198) van het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf (WTCB) en worden gebruikt als regel voor goed vakmanschap.

De rechte steektrap geniet de voorkeur. Bij trappen met bochten zijn de treden aan de buitenkant erg breed, terwijl aan de binnenkant niet veel ruimte overblijft voor de voeten. Spiltrappen of wenteltrappen zijn af te raden. Ook hier zijn de treden aan de binnenkant erg

smal. Wenteltrappen hebben meestal vrijstaande treden zonder stootbord, wat ze extra gevaarlijk maakt voor kinderen. Ze kunnen een duizelig gevoel veroorzaken en ook vanuit het standpunt van brandveiligheid zijn ze niet aan te bevelen. Bij brand vormt deze trapruimte een echte schoorsteen, die de brand kan aanwakkeren.

Uit veldonderzoek blijkt dat de aanwezigheid van een leuning het aantal trapongevallen niet vermindert, maar wel de ernst ervan. Een veilige trap heeft een leuning, zeker als hij meer dan 4 treden telt. Zelfs als de trap langs een muur gebouwd is, blijft een leuning wenselijk. Een tweede leuning is aan te raden in verschillende gevallen: voor wie niet zo goed meer te been is, wanneer de trap breder is dan 1,20 m of als er aan beide zijden valgevaar bestaat.

3.3.3 Deuren

In de EHLASS-analyse zagen we dat 367 ongevallen met deuren werden geregistreerd in 1998. Ze vertegenwoordigen 10,5% van de ongevallen met bouwelementen. Het betreft zowel deuren in huis als deuren in openbare gebouwen en deuren met een raam of glazen deuren. Bijna 60% van de ongevallen met deuren leiden tot kwetsuren aan de handen, waarbij hoofdzakelijk de vingers gekwetst worden. Van 3 slachtoffers werd een deel van een vinger geamputeerd. Algemeen kan men stellen dat kinderen vooral hun vingers klemmen tussen de deur, terwijl volwassenen meer tegen de deur aanlopen.

De preventie van de ongevallen

In de literatuur is maar weinig te vinden over ongevallen met deuren. Om ongevallen met deuren te voorkomen, kunnen verschillende preventieve maatregelen genomen worden:

- de vorm van de deur of deurstijl veranderen;
- kinderbeschermingsmiddelen gebruiken;
- meer toezicht houden en aan kinderen uitleggen wat de gevaren zijn.

Sommige toegangsdeuren in winkels en bedrijven worden omwille van hun grootte en gewicht in beweging gezet door een motor. Deuren die zich automatisch openen en sluiten, moeten een automatische veiligheidsvoorziening hebben. Zij moeten tevens goed onderhouden worden en onderworpen worden aan een regelmatige controle. In het geval dat een deur manueel wordt bediend, moet de motor vergrendeld zijn om te voorkomen dat de deur ongewenst gaat bewegen en om alle bijkomende (onaangename) gevolgen te vermijden.

Glazen deuren moeten altijd van veiligheidsglas gemaakt worden om glasbreuk en letsels door glasscherven in het bijzonder te voorkomen. Daarbij moeten deuren goed zichtbaar gemaakt worden door een handvat om te vermijden dat men een gesloten glazen deur aanziet voor een open deur of dat men ze totaal niet opmerkt.

3.3.4 Vensters

De EHLASS-ongevallen met vensters vertegenwoordigen 3,2% (113 gevallen) van alle ongevallen met bouwelementen. Na de ongevallenanalyse kan men 3 soorten ongevallen met vensters onderscheiden:

- door een ruit vallen of een lichaamsdeel door een ruit steken;
- tegen een raam botsen (meestal met hoofd);

- uit het raam vallen.

De preventie van de ongevallen

De Technische Voorlichting nr. 214, *“Glas en Glasproducten, functies van beglazing”*, van de WTCB behandelt het begrip veiligheid en meer bepaald de bescherming van personen tegen verwondingen door glasscherven en tegen vallen. Voor het voorkomen van snijwonden door glasscherven is de verbrijzelingswijze van het glas belangrijk: men moet vermijden dat bij glasbreuk scherven ontstaan die snijwonden kunnen veroorzaken. Indien bovendien bescherming tegen vallen vereist is, moet men ervoor zorgen dat het glas op zijn plaats blijft. Er bestaan verschillende soorten veiligheidsglas die gebruikt kunnen worden als bescherming.

Vensters die door kinderen geopend kunnen worden, vormen een groot risico voor valpartijen voor kinderen van 9 maanden tot 5 jaar. Om te voorkomen dat kinderen uit het raam vallen, moet de onderkant van het raam zich op een minimale hoogte van 90 cm bevinden. Wanneer deze hoogte kleiner is, wordt voor vaste vensters (die niet open gaan) het gebruik van veiligheidsglas en voor vensters die wel open gaan, het gebruik van een veiligheidshokje of vensterslot of –haak aanbevolen. Deze laatste hebben als doel een venster in open of gesloten toestand te blokkeren met beveiliging voor kinderen. Met deze sloten of haken kunnen de vensters slechts in beperkte mate worden geopend zodat het kind niet uit het raam kan vallen. Venstersloten of -haken moeten zodanig ontworpen zijn dat kinderen zich er niet met hun vingers tussen kunnen klemmen.

3.3.5 Garagepoorten

In 1998 werden er 11 ongevallen met garagepoorten geregistreerd. Ongevallen met garagepoorten komen niet zo vaak voor, maar kunnen wel ernstige gevolgen hebben. Bij automatische garagepoorten bestaat het gevaar dat kinderen gekneld raken tussen de poort en de structuur van het gebouw. Volwassenen kwetsen zich meestal tijdens het openen of sluiten van de poort, bijv. vinger gekneld tussen de poort of hand of rug bezeerd tijdens het openen.

De preventie van de ongevallen

Een veiligheidssysteem moet elke beweging van de poort onmiddellijk onderbreken wanneer deze beweging een persoon kan kwetsen. Wanneer dit veiligheidssysteem defect is, zou de automatische beweging van de poort onderbroken moeten worden en moet manuele bediening mogelijk zijn. Elke beweging van de poort moet duidelijk aangegeven worden, zowel binnen als buiten, door een flikkerend licht. De poort moet zowel van binnenin als van buitenaf bediend kunnen worden om eventueel een verongelukte persoon te kunnen bevrijden. Een gemakkelijk toegankelijk apparaat laat bij een ongeval of een incident toe de poort te deblokken.

Alle risico's van beklemmingen tussen de verschillende bewegende delen van de poort of tussen de bewegende en de vaste delen moeten worden voorkomen. De kantelpoort mag niet te snel of plotseling dichtvallen. Risico's van vallen of loskomen van de poort door een breuk in de kabel moeten vermeden worden (parachute-systeem).

4. Algemeen besluit

Wetgeving

Onder impuls van de Europese éénmaking en het streven naar een ééngemaakte markt maakt de normalisatie en de betrokken nationale regelgeving langzaam maar zeker plaats voor de Europese. Met de uitvaardiging van de bouwproductenrichtlijn in 1988 werd hiertoe het wettelijk kader gecreëerd. Deze richtlijn is ondertussen in België omgezet in nationaal recht door de Wet van 25 maart 1996 en een Koninklijk Besluit van 19 augustus 1998 betreffende de voor de bouw bestemde producten.

De CE-markering geeft aan dat de bouwproducten in overeenstemming zijn met Europese geharmoniseerde productnormen of Europese Technische Goedkeuringen. De fabrikant is verantwoordelijk voor het aanbrengen van de CE-markering. Om de CE-markering te mogen aanbrengen (en dus zijn product op de markt te brengen), moet de fabrikant aan een aantal voorwaarden voldoen. Meestal (voor producten met een zeker veiligheids- of gezondheidsrisico) zal de tussenkomst van een erkend externe instelling vereist zijn.

De zogenaamde productnormen, die aan de basis liggen voor het toekennen van de CE-markering, bepalen de specificaties voor elke productfamilie. Nieuwe lijsten van Europese geharmoniseerde productnormen zullen nog verschijnen in het Publicatieblad van de EG, zodat binnen enkele jaren een meerderheid van bouwproducten onder deze regeling zal vallen.

Er bestaan ook normen over het ontwerpen van bouwwerken. Deze Eurocodes zijn een geïntegreerd geheel van Europese normen voor het ontwerpen en berekenen van gebouwen en structuren van bouwkunde.

Ongevallenpreventie

De meeste ongevallen in de privé-sfeer worden veroorzaakt door bouwelementen. Ze vertegenwoordigen één vierde van alle ongevallen in de privé-sfeer. Eén op vier slachtoffers breekt een of ander lichaamsdeel, voornamelijk de pols, de handen of de armen. Hospitalisatie is in 12 % van de gevallen noodzakelijk. Minder frequente ongevallen, bijv. met automatische garagepoorten of liften, hebben vaak zware gevolgen. Er werden er niet veel geregistreerd door het EHLASS-systeem, maar via andere bronnen werden er toch enkele met dodelijke afloop gemeld.

De vloer speelt in bijna de helft van de ongevallen een rol. Het gaat hier vooral om struikelen of uitglijden, zonder de juiste oorzaak te kennen. Verschillende factoren spelen een rol bij deze ongevallen. Ze zijn echter voor de privé-sfeer weinig gekend. Verder onderzoek naar de oorzaken van uitglijden, struikelen en misstappen in de privé-sfeer waarbij de vloer(bedekking) een rol speelt, is dan ook noodzakelijk. Bij de keuze van het materiaal voor de vloerbedekking moet voldoende rekening gehouden worden met het doel van de ruimte en de leeftijd van de gebruikers. Hierbij speelt de dynamische wrijvingscoëfficiënt een belangrijke rol.

De trap veroorzaakt 28 % van de ongevallen met bouwelementen. Daarnaast telt men jaarlijks gemiddeld 173 dodelijke ongevallen op trappen. Vooral bejaarden zijn hiervan het slachtoffer.

In de Technische Voorlichting van het WTCB, de Belgische normen, het A.R.A.B. en andere literatuur vindt men technische aanbevelingen met betrekking tot de treden, de helling, de leuning enz., om een veilige trap te bouwen. Om ongevallen op trappen te voorkomen, moet men ingrijpen op het gedrag van de consument, op de omgeving van de trap (die vaak door de consument gecreëerd wordt) en op de bouw van de trap.

Heel wat ongevallen, zoals val van trappen, vensters en balkons, kunnen vermeden worden door aangepaste en veilige barrières en balustraden. De aanbevolen afmetingen voor de hoogte en voor openingen in de balustraden moeten voldoende streng gekozen worden om te voorkomen dat kinderen met een bepaald lichaamsdeel (vooral ledematen en hoofd) geklemd kunnen raken en dat ze de balustraden kunnen beklimmen.

5. Nuttige adressen

OIVO

Riddersstraat 18

1050 Brussel

Tel: 02/547 06 11

Fax: 02/547 06 01

[Http://www.oivo-crioc.org](http://www.oivo-crioc.org)

Ministerie van Economische Zaken

Bestuur Kwaliteit en Veiligheid

North Gate III

Koning Albert II-laan 16

1000 Brussel

Tel: 02/206 49 08

[Http://www.mineco.fgov.be](http://www.mineco.fgov.be)

Ministerie van Economische Zaken

Centraal Meldpunt voor Consumentenproducten

Albert II-laan 16

1000 Brussel

Fax: 02/206.55.77

[Http://www.mineco.fgov.be](http://www.mineco.fgov.be)

Europese Commissie

Wetstraat 200

1049 Brussel

Tel.: 02/296 57 28

[Http://europa.eu.int](http://europa.eu.int)

De Europese boekhandel

Wetstraat 244

1040 Brussel

Tel.: 02/295 26 39

<http://www.libeurop.be>

BIN (Belgisch Instituut voor Normalisatie)

Brabançonnellaan 29

1000 Brussel

Tel.: 02/738 01 11

[Http://www.ibn.be](http://www.ibn.be)

WTCB (Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf)

Poincarélaan 79

1060 BRUSSEL

Tel.: 02/502 66 90

Fax : 02/502 81 80

[Http://www.bbri.be](http://www.bbri.be)

NAVVB (Nationaal Actiecomité voor Veiligheid en Hygiëne in het Bouwbedrijf)
Sint-Jansstraat 4
1000 Brussel
Tel.: 02/552 05 00
Fax: 02/552 05 05
[Http://www.navb.be](http://www.navb.be)

6. Referenties

- Avis relatif aus portes de garages automatiques, Commission de la Sécurité des Consommateurs, Paris, januari 1988.
- CEN Business Planning for the drafting of European Standards. Business Plan from CEN/TC 33 “Doors, wondows, shutters, building hardware and curtain walling”, CEN, december 1999, 44 blz.
- CEN/TC 33 Programme of Work, CEN, januari 2001, 27 blz.
- DE PAUW C., Glas en glasproducten, functies van beglazing, Technische Voorlichting 214, Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf, december 1999, 108 blz.
- DE PAUW C., Houten trappen, Technische Voorlichting 198, Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf, december 1995, 108 blz.
- DUVAL C., Accidents dus aux escaliers, Ministère de la Solidarité, de la Santé et de la Protection sociale, Paris.
- HEIMPLAETZER P.V., GOOSSENS L.H.J., Veiligheid van trappen in woningen en woongebouwen, in Handboek Bedrijfsveiligheid, januari 1990, blz. 4.12.1-01 – 4.12.1-20.
- Memento Eurocodes. Deel 1. Inleiding en historische achtergrond. pdf - formaat, Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf, november 2002, 9 blz.
- MICHELS P. H., MOOIJ T., Slipping accidents, floor and shoes, in Injury Control & Safety Promotion, 2000, Vol. 7, nr. 1, blz. 65-68, Consumer Safety Institute, Amsterdam.
- RENARD C., Ongevallen met bouwelementen. Studie op basis van EHLASS-gegevens België 1998, OIVO, Brussel, maart 2001, 96 blz.
- VAN DE VREKEN T., Vallen ? In geen geval !, De Raedemaecker K. – Provinciegriffier Antwerpen, 2000, 86 blz.
- Veilige trappen, in Gezond ondernemen, nr. 4, december 1997, blz. 10-11.
- VENEMA A., Entrapments between doors in houses, in International Journal for Consumer Safety, 1995, Vol. 2, nr. 1, blz. 13-19, Consumer Safety Institute, Amsterdam.

Dossier technique: **La sécurité des ascenseurs**

Décembre 2002

CRIOC

Centre de Recherche et d'Information
des Organisations de Consommateurs

1. DESCRIPTION DES ASCENSEURS

1.1. Définition

Pourquoi définir un ascenseur ? Pour tout lecteur, l'ascenseur semble identifié. Il pourrait être considéré comme une machine ou un élément de construction d'une habitation. Il n'en est rien. L'ascenseur est considéré comme un moyen de transport de même que le métro.

C'est un appareil qui dessert des niveaux définis dans un bâtiment à l'aide d'une cabine qui se déplace selon une course verticale parfaitement définie dans l'espace, destiné au transport de personnes et/ou d'objets.

En fonction du domaine d'application, plusieurs types d'ascenseurs existent :

- les ascenseurs pour personnes
- les monte-charge
- les monte-malades
- les monte-voitures
- les monte-plats

Ainsi si les monte-plats sont considérés comme des ascenseurs, de cette définition, certains engins qui auraient pu être assimilés à des ascenseurs sont exclus, par exemple :

- les plates-formes qui longent les escaliers destinées à aider les personnes moins valides à les monter ;
- des cabines qui ne peuvent être actionnées que si le bouton « en marche » est maintenu enfoncé par une personne.

1.2. Principe général

Le principe général de l'ascenseur est de transformer un mouvement de rotation (par la poulie) en un mouvement rectiligne vertical.. Les ascenseurs peuvent être mus par une force électrique, hydraulique, ou autre. Le dispositif d'entraînement est généralement constitué de poulies et de câbles mais peut consister en un système vis sans fin/écrou, une chaîne, ...

L'ascenseur en soi (voir figure 1) est composé d'une cabine "suspendue" par des câbles de traction. De l'autre côté est fixé le contre-poids. Le poids de celui-ci est généralement égal au poids de la cabine plus la moitié de la charge utile. C'est-à-dire qu'un ascenseur prévu pour quatre personnes sera en équilibre lorsque deux personnes seront dans la cabine. A vide, le contre-poids sera plus lourd alors qu'avec quatre personnes, le côté cabine sera plus lourd.

La cabine se déplace sur des guides dans une gaine en fonction des "demandes" faites via les boutons de commande. La salle des machines contient le moteur et les commandes nécessaires au bon fonctionnement de l'ascenseur. Elle est généralement installée immédiatement au-dessus de la gaine, et en dehors de celle-ci, par exemple dans le grenier ou en extérieur sur le toit des immeubles.

Les portes palières ferment la gaine à chaque étage. Il existe des portes palières manuelles et automatiques. Toutes les portes palières sont équipées d'un dispositif de déverrouillage d'urgence qui permet de libérer les portes moyennant une clé spéciale. Les nouveaux ascenseurs doivent être équipés de portes de cabines (portes supplémentaires aux portes palières). Ainsi lorsqu'on est dans l'ascenseur en mouvement, on ne peut plus voir la face qui défile.

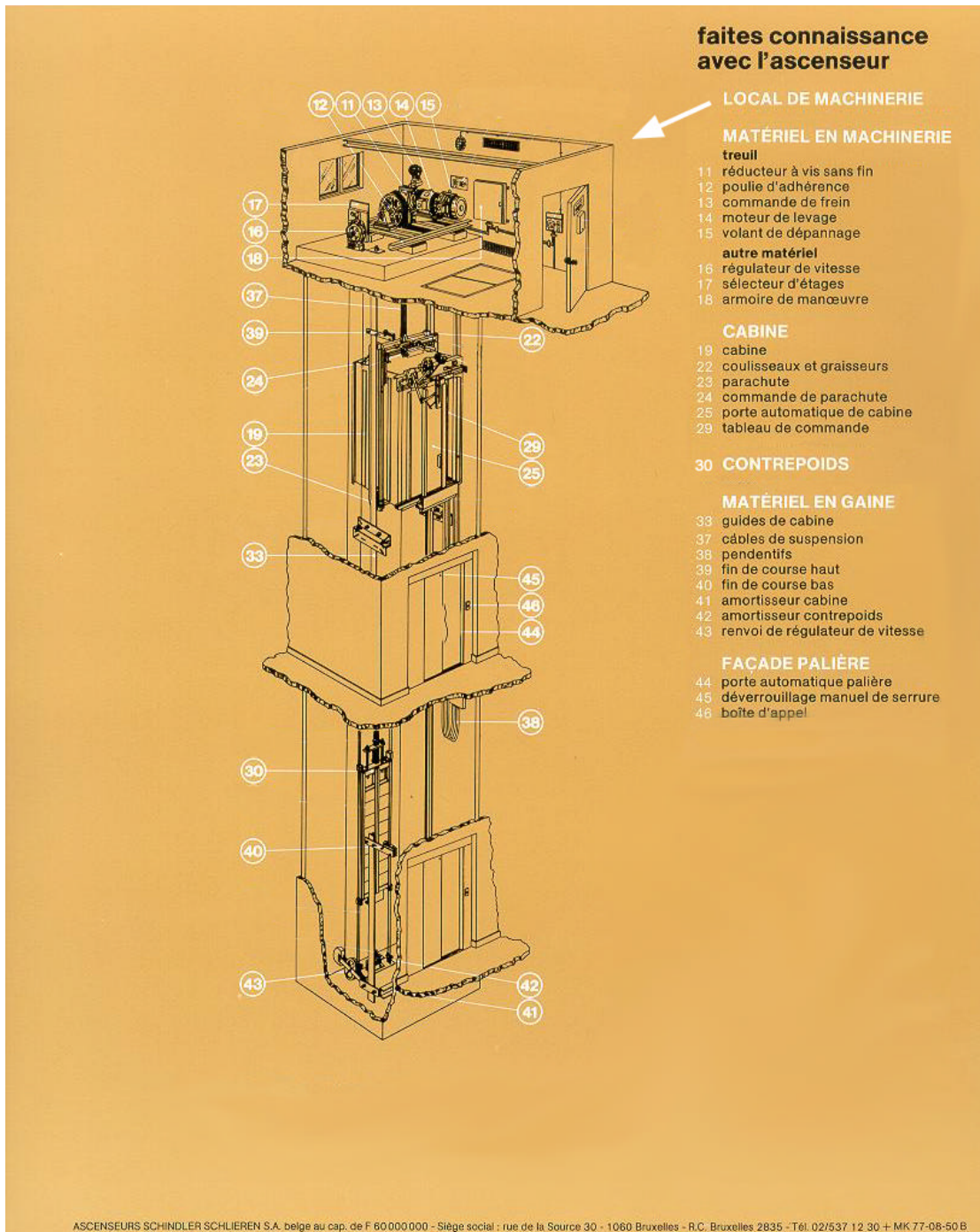
Un nombre d'éléments de sécurité assurent une réduction des risques:

- Le frein mécanique assure la sécurité de l'ascenseur pendant qu'il est à l'arrêt.
- Le parachute avec limiteur de vitesse protège l'ascenseur en descente incontrôlée (excès de vitesse).
- Les amortisseurs sont montés en dessous de la cabine et du contre-poids pour éviter que les utilisateurs soient blessés si la cabine dépasse le niveau inférieur ou supérieur (choc).
- L'interrupteur de fin de course est déclenché avant que la cabine ou le contre-poids se pose sur les amortisseurs. La conséquence immédiate est la coupure de l'alimentation générale, le frein mécanique est actionné ensuite, assurant l'arrêt complet de la cabine.

Les systèmes d'alarme, les équipements d'appel et la lumière d'urgence sont, quant à eux, des équipements destinés au confort des utilisateurs, pour éviter les états de panique.

Les systèmes hydrauliques utilisent des liquides sous pression pour transmettre et amplifier les forces. Un système hydraulique est à la fois simple et solide. Il s'agit essentiellement d'un tuyau rempli de liquide et muni d'un piston à chaque bout. L'un d'eux est poussé par un moteur, le liquide transmet la force à l'autre piston. Dans les machines pneumatiques, la force est transmise par l'air comprimé.

Figure 1 : Schéma d'un ascenseur.

2. LES ACCIDENTS IMPLIQUANT UN ASCENSEUR

Les accidents repris dans ce document proviennent de trois sources partielles mais complémentaires :

- le système EHLASS pour la période entre 1992 et 1999, en Belgique ;
- les données fournies par AGORIA, fédération multisectorielle de l'industrie technologique ;
- quelques coupures de presse.

2.1. Le système EHLASS

L'étude des accidents provoqués par les ascenseurs implique une sélection des données belges EHLASS¹. Celle-ci a été faite à partir du code produits impliqués « ascenseurs », pour la période de 1992 à 1999.

Le tableau 1 présente le nombre d'accidents en fonction des années, en Belgique. Etant donné que, selon les statistiques EHLASS, le nombre des accidents reste constant au cours du temps. Les prochains résultats présentés seront regroupés, soit 71 accidents pour une période de 7 ans.

Tableau 1 : Nombre d'accidents en fonction des années.

Année	Nombre d'accidents	%
92	7	9,86
93	10	14,08
94	11	15,49
95	7	9,86
96	11	15,49
97	4	5,63
98	9	12,68
99	12	16,90
Total	71	100,00

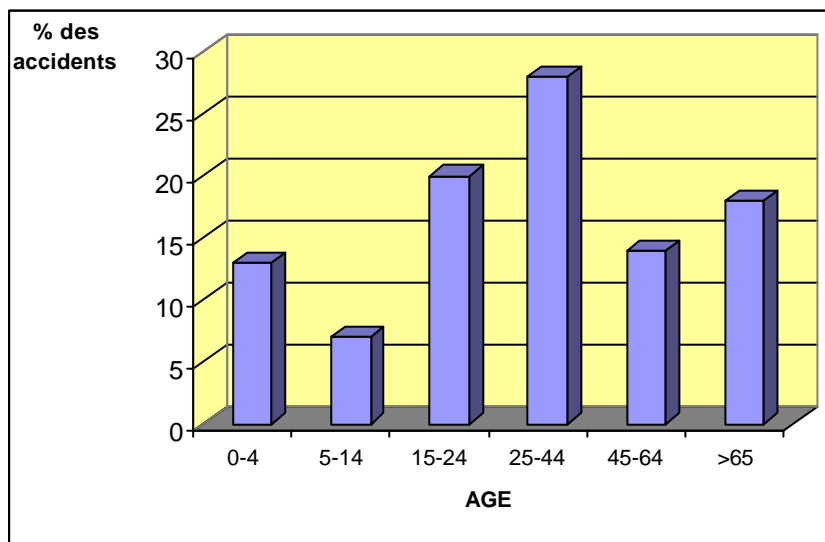
¹ Le système EHLASS (European Home and Leisure Surveillance System) est un système européen d'enregistrement d'informations sur les accidents domestiques et de loisirs collectées auprès de services d'urgence dans différents Etats membres. En Belgique, seuls quatre hôpitaux participaient à l'enregistrement des données.

Les victimes d'accident impliquant un ascenseur, dans 28% des cas, sont âgées entre 25 et 44 ans (voir tableau 2 et figure 2). Par contre, le nombre d'hospitalisation augmente avec l'âge.

Tableau 2 : Répartition des accidents et des hospitalisations par tranche d'âge.

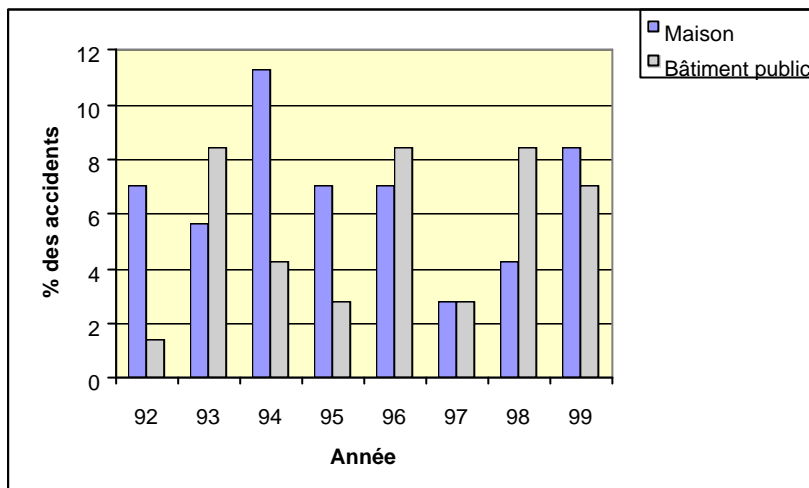
Age	Nombre des accidents	% des accidents	Nombre des hospitalisations	% des hospitalisations
0-4	9	12,68	1	11
5-14	5	7,04	0	0
15-24	14	19,72	0	0
25-44	20	28,17	2	10
45-64	10	14,08	3	30
>65	13	18,31	2	15
Total	71	100,00	8	11

Figure 2 : Pourcentage des accidents en fonction de l'âge.

Dans 54% des 71 accidents, l'ascenseur est situé au domicile des victimes. La notion de bâtiment public englobe les commerces, les zones de loisirs, la voie publique, c'est-à-dire les endroits où les ascenseurs sont soumis au Règlement Général de Protection des Travailleurs (RGPT). Comme le montre la figure 3, cette répartition est inégale en fonction des années.

Figure 3 : Pourcentage des accidents en fonction du lieu (chez soi ou dans un lieu public).

Dans plus de 50% des accidents, la victime s'est coincée une partie du corps (voir tableau 3). Des 18 chutes, 14 accidents sont des chutes sur une même hauteur (soit 78% des chutes), 3 personnes sont tombées dans la gaine de l'ascenseur (soit 17% des chutes). Le dernier accident est la chute de la cabine de l'ascenseur avec la victime, suite à la rupture des câbles.

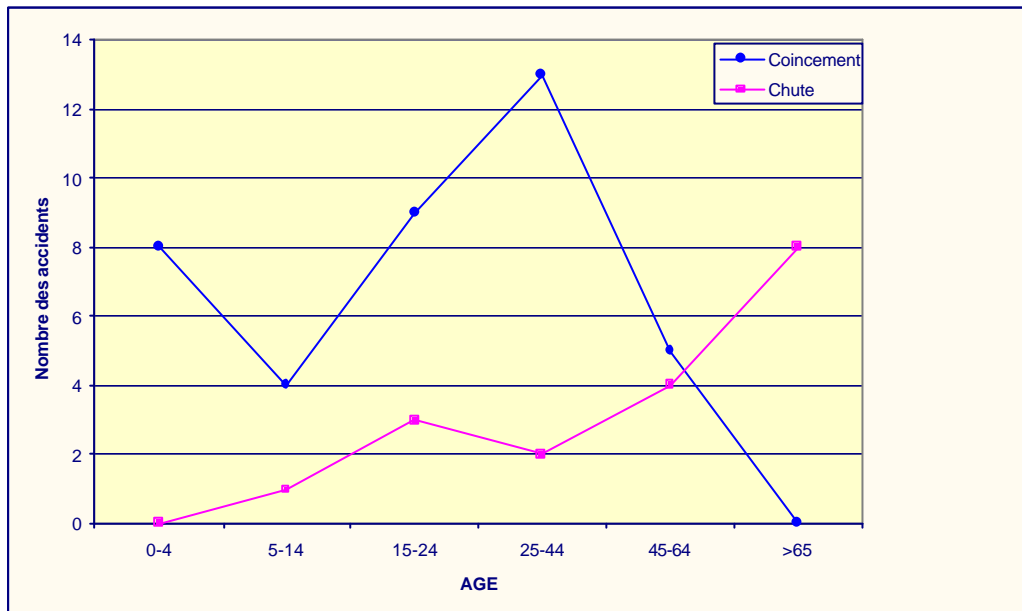
A la figure 4, il est à remarquer que les chutes augmentent avec l'âge alors que les coincements diminuent avec l'âge.

Les doigts et les mains représentent 45 % des parties lésées (voir tableau 4). Dans 94% des lésions des doigts et 77% des lésions des mains, il s'agit d'un coincement. Les ascenseurs avec des grilles ouvertes où les usagers peuvent passer la main sont devenus très dangereux. En effet, les ascenseurs dans les lieux publics tels que les cinémas, hôpitaux, bâtiments administratifs, centres commerciaux, possèdent généralement une porte cabine. Ainsi la banalisation de l'usage de l'ascenseur avec une cabine fermée, fait oublier que l'ascenseur reste un moyen de transport dangereux.

Les contusions sont les plus fréquentes (33%), suivie des plaies ouvertes (21%) et des fractures avec 18% des accidents (voir tableau 5).

Tableau 3 : Répartition des accidents en fonction du type d'accident et de l'âge.

Age	Coincement	Chute	Coup	Autre	Total
0-4	8	0	1	0	9
5-14	4	1	0	0	5
15-24	9	3	2	1	15
25-44	13	2	4	1	20
45-64	5	4	0	0	9
>65	0	8	5	0	13
Total	39	18	12	2	71
%	55	25	17	3	100

Figure 4: Répartition des accidents en fonction du type d'accident et de l'âge.**Tableau 4** : Répartition des parties lésées.

Partie du corps lésée	Nombre d'accidents	%
Doigt	19	26,76
Main	13	18,31
Bras, poignet, épaule	10	14,08
Pied, cheville, genou, jambe	15	21,13
Visage, crâne, cou, nez	12	16,90
Pas de lésion	2	2,82
Total	71	100

Tableau 5 : Répartition des accidents en fonction du type de lésion.

Lésions	Nombre d'accidents	%
Contusion	24	33,80
Plaie ouverte	15	21,13
Fracture	13	18,31
Entorse	7	9,86
Ecrasement ou amputation	4	5,63
Lésion muscles ou tendons	4	5,63
Brûlure	2	2,82
Pas de lésion	2	2,82
Total	71	100

2.2. Données d'AGORIA

AGORIA est la Fédération multisectorielle de l'industrie technologique, ainsi les sociétés d'ascensoristes sont parmi ses membres.

En Belgique, pour l'année 2000 : 5 accidents mortels et 15 ayant nécessité des soins d'urgence ou une admission à l'hôpital ont été inventoriés par les sociétés d'ascensoristes, membres d'AGORIA.

Dès 5 accidents mortels, 3 ont la même cause : la victime a été écrasée entre le conteneur d'ordures et le fonds de la cabine. Le conteneur est passé devant le détecteur près des portes. L'ascenseur s'est par conséquent arrêté entre deux étages. La victime a été étouffé en essayant de réappuyer sur les boutons de commandes. Un garçon de 12 ans a eu le cou bloqué par le guidon de son vélo et la face lisse de l'ascenseur. Ces accidents ont comme cause principale le manque de portes cabine.

Le tableau 6 reprend les chiffres d'accidents et de mortalité fournis par Agoria selon différents pays européens. Il ressort que l'Espagne a enregistré le plus d'accidents impliquant un ascenseur. Toutefois, le pourcentage d'accidents mortels est plus élevé en Autriche.

Tableau 6 : Données chiffrées des accidents impliquant un ascenseur et de mortalité, en Europe

Pays	Année	Nombre d'accidents	Nombre de morts
Autriche	1994	42	2
	1995	21	1
	1996	30	2
	1997	35	1
	1998	36	1
	1999	30	1
	Total	194	8 (soit 4% des accidents du pays)
France	1993	193	7
	1994	168	3
	1995	180	4
	1996	184	3
	1997	158	6
	Total	883	23 (soit 2.6 % des accidents du pays)
Espagne	1990	124	8
	1991	168	8
	1992	156	4
	1993	92	4
	1994	136	4
	1995	136	0
	1996	144	4
	1997	232	0
	1998	276	0
	Total	1464	32 (soit 2.2% des accidents du pays)
Pays-Bas	1992	19	1
	1993	7	0
	1994	42	0
	1995	29	0
	1996	41	0
	1997	7	0
	1998	19	1
	Total	164	2 (soit 1.2% des accidents)

2.3. Coupures de presse du journal « Le Soir »

Les journaux ne relatent pas systématiquement les accidents impliquant un ascenseur. Toutefois, les accidents mentionnés ont souvent un caractère "spectaculaire" ou ont été mortels. Ces articles permettent surtout de comprendre les conditions de l'accident, données complémentaires à l'étude chiffrée des données EHLASS. Une recherche systématique a été faite au journal "Le Soir" pour la période comprise en 1995 et 2000. Le quotidien a mentionné par sept fois un problème impliquant un ascenseur en 5 ans.

« L'explosion de deux transformateurs dans une cabine d'électricité à Knokke a plongé l'ensemble du site balnéaire dans l'obscurité complète pendant deux heures.... L'incident eut moins de charme pour les personnes coincées dans les ascenseurs (Le Soir, 04/08/1995) ».

« Un tuyau de chauffage a cédé à cause d'un joint dilaté en caoutchouc. L'eau a noyé partiellement le système de chauffage et la cabine technique qui commande les ascenseurs. Ascenseurs en panne dans une tour de 25 étages (Le Soir 14/12/2000) ».

« Le bâtiment étant vide ce week-end là (à Middelkerke), les appels à l'aide furent vains. C'est finalement un voisin d'en face qui, inquiet de leur absence, a alerté les pompiers (Le Soir 12/05/98) ».

« Un italien se remet de ses émotions après avoir passé 10 jours bloqué dans l'ascenseur d'un hôtel vide de la station de sports d'hiver. Ce sont des amis, inquiets de ne pas l'avoir vu depuis plusieurs jours, qui ont alerté les policiers. Ces derniers ont découvert le malheureux, coincé dans l'ascenseur entre deux étages de l'hôtel dont il est le concierge (Le Soir 27/08/98) ».

« Un ascenseur est monté jusqu'au dernier étage d'une école moyenne de la ville de Liège. Il est ensuite redescendu d'un mètre avant de rester bloqué entre deux étages. Tous les élèves bloqués souffrent d'une commotion et de contusions multiples et ont été transportés à l'hôpital (Le Soir, 05/04/95) ».

"Une cabine d'ascenseur de l'Empire State Building de New York, avec deux personnes à bord, a fait une chute de 40 étages avant d'être stoppée dans sa course par les systèmes de sécurité au niveau du 4ème étage. Un câble de compensation chargé de l'équilibre de la cabine est à l'origine de la défaillance. Les 64 autres ascenseurs de l'immeuble seront prochainement inspectés (Le Soir, 26/01/2000, page 18) ».

« Madame X attendait l'ascenseur dans le hall de son immeuble. Lorsque les portes se sont ouvertes, Madame X a franchi le pas pour regagner son appartement. Mais la cage de l'ascenseur ne contenait pas la cabine. Elle a donc fait une chute de 7 mètres dans le vide pour se retrouver à l'étage -1. Elle a été admise, dans un état critique, aux urgences (Le Soir 29/09/98) ».

2.4. Conclusions

Le système EHLASS-Belgique a répertorié 71 accidents pour la période entre 1992 et 1999. Dans plus de 50% des accidents, la victime s'est coincée une partie du corps, principalement les doigts et les mains. Les chutes sur un même niveau viennent en seconde position du type d'accident et augmentent avec l'âge alors que les coincements diminuent avec l'âge. Trois accidents ont résulté en une chute dans la gaine et pour un accident, les câbles de suspension de la cabine ont cédé.

Les données EHLASS recensent les victimes arrivées aux urgences, par conséquent les accidents mortels ne sont pas encodés. Selon les données d'AGORIA, Fédération multisectorielle de l'industrie technologique, les accidents mortels est en augmentation. En 2000, cinq accidents mortels ont été recensés. Pour trois des cinq accidents, la cause est similaire : la victime a été écrasée entre le conteneur d'ordures et le fonds de la cabine. Un autre accident tragique implique un garçon de 12 ans. Son cou a été bloqué par le guidon du vélo et la face lisse de l'ascenseur.

Un troisième de type d'accidents apparaît à la lecture des faits divers, à savoir des défaillance technique des système (effet parachute, chute de la cabine, pas de cabine à l'ouverture des portes palières).

3. REGLEMENTATIONS

En Belgique, les ascenseurs installés dans des immeubles où circulent des travailleurs sont soumis au RGPT (Règlement Général de Protection des Travailleurs). Par exemple, tout immeuble gardé, par un concierge déclaré, sera donc soumis au RGPT. Il existe une réglementation spécifique pour les **ascenseurs utilisés par des travailleurs**. Ce cadre législatif ne sera pas développé dans ce document.

En Europe, depuis 1995, une directive² existe en matière de sécurité des **nouveaux ascenseurs**. Cette directive a été transposée en droit belge³.

Par contre, en ce qui concerne les **ascenseurs existants dans les habitations privées et utilisés par les consommateurs**, aucune réglementation n'est encore en vigueur (outre le cadre général sur la location d'un bien immobilier).

3.1. Réglementation des nouveaux ascenseurs

L'objectif affirmé par cette réglementation est de couvrir tous les risques engendrés par les ascenseurs et encourus par les usagers ainsi que par les occupants de la construction lorsqu'ils sont utilisés dans les conditions prévues par l'installateur de l'ascenseur ou le fabricant de composants de sécurité.

3.1.1. Le champ d'application

Les ascenseurs⁴ qui desservent de manière permanente les bâtiments et constructions et qui sont mis sur le marché et mis en marche après l'entrée en vigueur du présent arrêté. Des exclusions explicites sont prévues. Les ascenseurs de chantier, les funiculaires, les ascenseurs liés à une machine et destinés exclusivement à l'accès d'un poste de travail, les élévateurs de machinerie théâtrales, par exemple, ne sont pas visés par cet arrêté royal.

Malgré leur caractère d'équipements mécaniques spéciaux, les ascenseurs ne pouvaient pas être intégrés dans la directive "machines" qui exclut les moyens de transport. Pris de ce point de vue général, on peut considérer que les ascenseurs assurent le transport vertical de personnes. Toutefois, dans la réglementation relative à la sécurité des nouveaux ascenseurs, un lien privilégié est organisé avec la réglementation machines. *«Lorsque le risque correspondant existe et n'est pas traité dans la présente annexe, les exigences essentielles de l'annexe I de la directive « machines » s'appliquent.»* Cette exigence signifie qu'un grand nombre de risques non spécifiés dans la directive Ascenseurs mais couverts par la directive "Machines" pourront se traduire par des exigences complémentaires empruntées à celle-ci lorsque le risque correspondant existe pour un ascenseur. Ce sera le cas pour la maintenance,

² Directive 95/16/CE du Parlement européen et du Conseil de l'union européenne du 29 juin 1995 concernant le rapprochement des législations des Etats membres relatives aux ascenseurs, J.O., n° L213, 7/9/1995.

³ Arrêté royal du 10 août 1998 portant exécution de la Directive du Parlement européen et du Conseil de l'Union européenne du 29 juin 1995 concernant le rapprochement des législations des Etats membres relatives aux ascenseurs, M.B., 11/09/1998.

⁴ ascenseur : appareil qui dessert des niveaux définis de bâtiments et constructions à l'aide d'une cabine qui se déplace le long de guides rigides et dont l'inclinaison sur l'horizontale est supérieure à 15 degrés, destinée au transport de personnes, de personnes et d'objets, ...

les risques dus au bruit, aux vibrations, aux émissions de poussières, de gaz, ... Une autre conséquence de cette exigence concerne l'intégration des principes d'ergonomie.

3.1.2. Exigences spécifiques

La directive laisse le soin aux Etats membres de prescrire les exigences qu'ils estiment nécessaires pour assurer la protection des personnes lors de la mise en service et l'utilisation des ascenseurs « pour autant que cela n'implique pas de modifications de ces ascenseurs par rapport à la présente directive » (article 2.4.). En toute hypothèse, les ascenseurs (et les composants de sécurité) doivent être conformes à des exigences essentielles de sécurité et de santé qui sont précisées dans une longue annexe technique (l'annexe I) qui détaille ces exigences essentielles ayant trait notamment :

- en ce qui concerne les **caractéristiques générales** : aux cabines, aux moyens de suspension et moyens de supportage, aux machines, aux contrôles de sollicitation, aux organes de commande, aux matériels électriques, etc.
- en ce qui concerne les **risques encourus par les personnes hors de la cabine** : aux dispositifs destinés à empêcher l'écrasement lorsque la cabine se trouve dans une de ses positions extrêmes, aux dispositifs d'interverrouillage, etc.
- en ce qui concerne les **risques encourus par les personnes dans la cabine** : aux portes, aux dispositifs destinés à empêcher les chutes, aux dispositifs amortisseurs de course, etc.
- en ce qui concerne les **autres risques** : aux portes palières, aux moyens permettant de dégager et d'évacuer les personnes retenues dans la cabine, aux systèmes d'aération et d'éclairage, etc.
- en ce qui concerne le **marquage et les instructions d'utilisation** : aux notices d'instruction, aux cahiers de suivi des réparations, etc.

3.1.3 Conformité, marquage CE

Les ascenseurs et les composants de sécurité qui sont munis du marquage CE doivent être considérés comme étant conformes à l'ensemble des dispositions de la directive, y compris aux procédures d'évaluation de la conformité.

Lorsque les ascenseurs et les composants de sécurité sont construits conformément aux normes nationales transposant les normes harmonisées au niveau européen, ils sont présumés conformes aux exigences essentielles précitées.

Il faut noter que les Etats membres doivent s'assurer que soient prises les mesures appropriées en vue de permettre aux partenaires sociaux d'avoir une influence, au niveau national, sur le processus d'élaboration et de suivi des normes harmonisées (article 5.3.).

Le marquage « CE » de conformité doit être apposé dans chaque cabine d'ascenseur de manière distincte et visible sur chacun des composants de sécurité.

Tout constat par un Etat membre de l'apposition indue du marquage « CE » entraîne pour l'installateur de l'ascenseur, le fabricant du composant de sécurité ou le mandataire de ce dernier établi dans la Communauté l'obligation de remettre le produit en conformité en ce qui concerne les dispositions sur le marquage « CE » et de faire cesser l'infraction. Si la non-conformité persiste, l'Etat membre doit prendre toutes les mesures appropriées pour restreindre ou interdire la mise sur le marché du composant de sécurité en cause ou assurer son retrait du marché et interdire l'utilisation de l'ascenseur et informer les autres Etats membres.

3.2. Modernisation des anciens ascenseurs

Si la nouvelle directive assure une harmonisation du niveau de sécurité des ascenseurs mis sur le marché, elle ne résout pas la question de la mise en sécurité du parc existant. Il existe un parc parfois vétuste, d'une variété de conception et d'âge couvert ou non par une grande diversité de réglementations en vigueur dont le respect n'est pas toujours assuré. La Commission européenne a estimé possible de définir un nombre minimal de points à vérifier, applicables à tous les ascenseurs pour leur modernisation suivie d'une maintenance appropriée. A la suite des Recommandations⁵ de la Commission européenne, est paru une déclaration du Parlement européen, du Conseil et de la Commission relatif à l'accès des cabines aux handicapés : le Parlement européen, le Conseil et la Commission encouragent les Etats membres à prendre toutes les mesures nationales utiles pour assurer que tous niveaux des bâtiments et des constructions puissent être accessibles aux handicapés, notamment ceux se déplaçant en fauteuil roulant. Ils recommandent de prévoir dans tous les immeubles neufs au moins un ascenseur accessible aux handicapés en fauteuil roulant. Cet ascenseur doit répondre à toutes les conditions permettant cette utilisation (dimensions, position des commandes, ...)

Les recommandations les plus importantes sont :

- l'installation de portes aux cabines
- l'accès des commandes aux personnes handicapées
- l'installation d'un système d'alarme avec demande de secours
- éclairage de secours
- élimination de l'amiante dans les mécanismes de freinage.

Le tableau 8 reprend les obligations mises en place par différents pays européens selon les Recommandations de la Commission européenne. Si l'on compare le nombre d'accidents impliquant un ascenseur dans 4 pays européens (résultats donnés dans le tableau 6 et rappelé dans le tableau 7) et les obligations mises en place par ces 4 différents pays (résultats donnés dans le tableau 8), on ne peut mettre de corrélation entre la présence d'une porte cabine ou la réduction des accidents ou de leur gravité.

⁵ Recommandations de la Commission européenne du 8 juin 1995 concernant l'amélioration des ascenseurs existants, J.O., L 134, 20/6/1995, page 32.

Tableau 7 : Nombre d'accidents impliquant un ascenseur selon 4 pays européens

(source : AGORIA)

	Nombre d'accidents	Nombre de morts	% de mortalité par rapport aux accidents par pays
Autriche	194	8	4.1
France	883	23	2.6
Espagne	1464	32	2.2
Pays-Bas	164	2	1.2
Total	2705	65	2.4

Tableau 8 : Obligations des différents pays européens selon les recommandations de la Commission européenne

PAYS	RECOMMANDATIONS MISES EN PLACE
Danemark	Installation de portes cabines, Câbles de suspensions inspectés et remplacés si nécessaire, Mise en place de détecteurs aux portes, Mise en place de moyens de communication, Retrait de l'amiant dans les freins, Protection contre la chute libre, Mise en place de lumière d'urgence.
Finlande	Câbles de suspensions inspectés et remplacés si nécessaire, Mise en place de détecteurs aux portes, Retrait de l'amiant dans les freins, Mise en place de lumière d'urgence.
France	Installation de portes cabines, Câbles de suspensions inspectés et remplacés si nécessaire.
Espagne	Installation de portes cabines, Câbles de suspensions inspectés et remplacés si nécessaire, Mise en place de détecteurs aux portes, Mise en place de lumière d'urgence.
Pays-Bas	Câbles de suspensions inspectés et remplacés si nécessaire, Retrait de l'amiant dans les freins.

La Belgique n'a pas encore légiféré en la matière. Toutefois, des travaux ont déjà été entrepris. En 1997, la Commission de la Sécurité des Consommateurs avait émis un avis relatif à la sécurité des usagers d'ascenseurs, à savoir:

"Les installations d'ascenseurs existantes devraient être soumises à une réglementation visant la sécurité des usagers non professionnels. Cette réglementation devrait fixer un ensemble d'exigences concernant les caractéristiques techniques des installations d'ascenseurs existantes et des exigences en matière d'entretien ainsi que des contrôles obligatoires. En ce qui concerne les mesures d'adaptation technique du parc des installations d'ascenseurs existantes les installations devraient être conformes à un ensemble de prescriptions techniques fondées sur les dix principes décrits à l'annexe de la Recommandation de la Commission européenne du 8 juin 1995 concernant l'amélioration de la sécurité des ascenseurs existants et sur des prescriptions supplémentaires de sécurité jugées essentielles par les experts ainsi que les recommandations émises par le Conseil de la Consommation en 1990."

La réglementation devrait couvrir en particulier la prévention des risques liés à des usagers qui peuvent présenter une certaine vulnérabilité tels que les personnes âgées, les personnes handicapées ou encore les personnes accompagnées de jeunes enfants.

Recommandations techniques :

- Installer des portes à la cabine et, à l'intérieur de la cabine, un système indiquant le niveau de l'ascenseur sauf si celles-ci comportent des parois ou regards vitrés rendant ce repérage évident. L'indicateur de position sera placé au-dessus du tableau de commande ou au-dessus de l'entrée de la cabine. La hauteur minimale des chiffres est de 20 mm.
- Contrôler et, éventuellement, remplacer les câbles de suspension de la cabine. Pour apprécier l'état du câble observé, il est nécessaire de contrôler celui-ci sur toute sa longueur et de déterminer l'effet cumulatif des détériorations constatées. L'usure ou l'état de détérioration d'un câble se révèle à l'observateur par différents symptômes tels que :
 - le nombre de ruptures visibles de fils des torons extérieurs sur une longueur donnée
 - la réduction du diamètre du câble
 - le degré d'oxydation de la surface des fils
 - la réduction du diamètre des fils
 - le jeu entre les fils de parure
- Modifier les dispositifs de commande d'arrêt pour obtenir une bonne précision du niveau d'arrêt de la cabine ainsi qu'une décélération progressive. La technologie du mécanisme d'entraînement doit garantir une précision d'arrêt de plus ou moins 20 mm dans le temps, indépendamment de l'état de charge de la cabine. Cet écart correspond aux exigences précisées dans la loi belge du 17 juillet 1975 régissant l'accès des handicapés aux bâtiments publics.
- Rendre les organes de commande aussi bien dans les cabines que sur les paliers intelligibles et utilisables par des personnes handicapées se déplaçant seules. Actuellement, des normes sont en cours d'élaboration au niveau européen. La hauteur maximum des boutons de commande est de 1,30 m, la dimension des boutons de commande est de minimum 15 mm.
- Installer des détecteurs de présence humaine ou animale sur des portes à fermeture commandée. Le fonctionnement doit être tel que la réouverture des portes, due à la présence du moindre objet en mouvement, doit être immédiate (de préférence sans aucun contact physique).
- Installer sur les ascenseurs à vitesse supérieure à 0,60 m/sec. un système de parachute à décélération progressive avant l'arrêt. La vitesse normalisée 0,63 m/sec. peut-être assimilée à 0,60 m/sec. Les prescriptions relatives à ces parachutes sont définies dans les NBN 52014 et 52018.
- Modifier le système d'alarme pour obtenir une liaison permanente avec le service d'intervention rapide. Il doit être possible au dispatching du service d'intervention rapide de rappeler la personne bloquée dans l'ascenseur.

- Lorsque le mécanisme de freinage comporte de l'amiante celui-ci est à éliminer lors du premier remplacement des garnitures de frein ;
- Installer un dispositif empêchant les mouvements incontrôlés vers le haut de la cabine, en équipant le contrepoids d'un dispositif de parachute actionné par un limiteur de vitesse, soit en plaçant en salle des machines un dispositif bloquant les câbles de traction en cas de survitesse en descente du contrepoids ou un autre dispositif certifié ;
- Installer dans les cabines un éclairage de secours fonctionnant en cas de défaillance de l'alimentation principale en énergie. Son temps de fonctionnement doit être suffisant pour permettre l'intervention normale de secours. Cette installation doit également permettre le fonctionnement du système d'alarme prévu au point g). L'autonomie de cette source de courant doit être conforme aux prescriptions de la norme pour les ascenseurs neufs.
- Installer un système de verrouillage des portes palières (conforme aux normes NBN 52014 et NBN 52018);
- Assurer la fermeture de la gaine, portes y compris, sur une hauteur minimale de 2 mètres à partir du nez de la marche.

Contrôle des installations d'ascenseurs et les organismes de contrôle

- les installations ayant subi des transformations techniques importantes devraient avant leur mise en service être réceptionnées par un organisme de contrôle ;
- les installations devraient être périodiquement contrôlées par un organisme de contrôle agréé ou accrédité, à raison d'un contrôle minimum par an ;
- les organismes chargés du contrôle devraient satisfaire aux critères de la norme EN 45004 pour les organismes de contrôle.

Entretien des installations d'ascenseurs et les ascensoristes :

- les installations devraient être périodiquement entretenues en fonction du trafic et de la technologie de l'ascenseur afin d'assurer un fonctionnement en toute sécurité de l'ascenseur ;
- le personnel chargé d'effectuer l'entretien des ascenseurs, devrait être formé et qualifié selon des critères de compétences reconnus officiellement ;
- l'accès aux organes de contrôle doit se faire sans danger pour le personnel chargé de l'entretien.

Délais de mise en vigueur des mesures proposées :

la mise en vigueur des mesures d'adaptation technique devrait être échelonnée sur une période de trois à dix ans après la parution de la réglementation au Moniteur. Les délais d'application des mesures techniques devraient tenir compte de l'âge et du niveau technologique des ascenseurs existants et tiendraient compte du calendrier suivant :

- 10 ans pour les ascenseurs construits avant 1955
- 7 ans pour les ascenseurs construits de 1956 à 1966
- 5 ans pour les ascenseurs construits de 1967 à 1984
- 3 ans pour les ascenseurs construits à partir de 1985

Pour les périodes transitoires les plus longues, il est prévu une inspection des machines précisant si celles-ci présentent ou non des risques. A l'issue de cette inspection, l'organisme de contrôle précise les délais de mise en ordre contenu des risques spécifiques décelés.

- les mesures relatives au contrôle obligatoire des installations seraient d'application trois mois après la parution de la réglementation au Moniteur ;
- l'entretien obligatoire des installations serait d'application trois mois après la parution de la réglementation au Moniteur.

Autres mesures :

Une action d'information devrait être menée auprès des propriétaires d'ascenseurs domestiques afin de les informer quant à leur responsabilité vis-à-vis de la sécurité des usagers d'ascenseurs compte tenu des exigences de la nouvelle réglementation ;

Il serait opportun d'évaluer, pour le secteur résidentiel, les possibilités de déductions fiscales sur le revenu des dépenses entraînées par les adaptations techniques fixées dans la réglementation ainsi que les intérêts d'emprunt s'il y a lieu ; cette mesure est adoptée en France en vue de ne pas faire supporter aux locataires des charges supplémentaires.

Depuis près d'un an, l'Administration de la Sécurité des Consommateurs avec l'aide des experts belges et sur base des recommandations de la Commission européenne planche sur l'élaboration d'un projet d'arrêté royal relatif à l'exploitation et à la mise à disposition des ascenseurs résidentiels.

3.3. Droits et devoirs des propriétaires

Le propriétaire a un devoir de sécurité du bien loué. La sécurité des ascenseurs fait aussi partie des responsabilités du propriétaire. Si l'habitation héberge des travailleurs, l'ascenseur sera soumis au RGPT. Sinon, la maintenance et la mise en conformité n'est pas obligatoire. Le propriétaire responsable et ne souhaitant pas investir dans la sécurité de l'ascenseur pourrait condamner l'accès à l'ascenseur.

Pourtant, si l'ascenseur est réellement dangereux, ce type d'affiche est à proscrire.

Si une obligation de mise en conformité est légiférée, l'appartement que loue le locataire, son domaine privé commence à la porte de son appartement. Les communs ne sont pas des lieux de location mais des endroits dont on peut jouir, par exemple par le passage. Pour le propriétaire, le domaine privé commence à la porte de rue. En cas de contrôle, en fonction que l'on s'adresse au locataire ou au propriétaire, l'accès des communs sans mandat sera légal ou non. Des exemples existent d'agents dotés d'un pouvoir d'investigation (intrusif) : agent désigné par la télédistribution, les agents du contrôle du chômage, les agents du fisc.

Cadre légal belge pour la location d'un bien immobilier

- *Loi concernant les règles relatives aux contrats de location en cas de résidence principale pour le locataire⁶ : Le bien loué doit être conforme en terme de sécurité, de santé et de salubrité.*
- *Arrêté royal relatif aux conditions minimales auxquelles doit répondre un immeuble loué comme habitation principale⁷.*

Propriétaire responsable

Celui qui possède et occupe son propre logement aura à cœur et en charge d'installer, de veiller et d'entretenir ses propres équipements. Les droits et devoirs du propriétaire lors de la location : « le bailleur est tenu de délivrer la chose louée au preneur en bon état de réparation de toutes espèces. ».

Locataire responsable

Selon le code civil, le locataire doit occuper les lieux en bon père de famille et entretenir le bien et l'équipement dont il a l'usage. Ces règles sont des généralités au niveau du partage des responsabilités entre locataire et propriétaire en ce qui concerne l'entretien ou la réparation des ascenseurs. Dans beaucoup de cas, le bail de location fixe les conditions d'entretien et de réparation. Dans ce cas, le bail prime sur les dispositions générales.

⁶ Loi du 13 avril 1997 concernant les règles relatives aux contrats de location en cas de résidence principale pour le locataire, M.B., 21/05/1997.

⁷ Arrêté royal du 08 juillet 1997 relatif aux conditions minimales auxquelles doit répondre un immeuble loué comme habitation principale, M.B., 21/07/1997.

4. CONCLUSION

Le système EHLASS a répertorié 71 accidents pour la période entre 1992 et 1999. Dans plus de 50% des accidents, la victime s'est coincée une partie du corps, principalement les doigts et les mains. Les chutes viennent en seconde position du type d'accident et augmentent avec l'âge alors que les coincements diminuent avec l'âge.

Dans 94% des lésions des doigts et 77% des lésions des mains, il s'agit d'un coincement.

Les données EHLASS recensent les victimes arrivées aux urgences, par conséquent les accidents mortels ne sont pas encodés. Selon les données d'AGORIA, Fédération multisectorielle de l'industrie technologique, les accidents mortels est en augmentation. En 2000, cinq accidents mortels ont été recensés. Pour trois des cinq accidents, la cause est similaire : la victime a été écrasée entre le conteneur d'ordures et le fonds de la cabine. Un autre accident tragique implique un garçon de 12 ans. Son cou a été bloqué par le guidon du vélo et la face lisse de l'ascenseur.

Un troisième de type d'accidents apparaît à la lecture des faits divers, à savoir des défaillance technique des système (effet parachute, chute de la cabine, pas de cabine à l'ouverture des portes palières).

« Lorsque les portes se sont ouvertes, Madame X a franchi le pas pour regagner son appartement. Mais la cage de l'ascenseur ne contient pas la cabine. Elle a donc fait une chute de 7 mètres dans le vide pour se retrouver à l'étage -1. Elle a été admise, dans un état critique, aux urgences (Le Soir 29/09/98) ».

Or, aucune réglementation relative aux ascenseurs existants dans les habitations privées et utilisés uniquement par des consommateurs, n'est encore en vigueur (outre le cadre général sur la location d'un bien immobilier). Les ascenseurs utilisés par les travailleurs sont soumis au Règlement Général de la Protection des Travailleurs

(RGPT). Ainsi, une réglementation relative à la sécurité des ascenseurs existants dans les habitations privées devrait être élaborée. Outre des recommandations techniques liées à la prévention des accidents (comme la présence de portes cabines, cette réglementation devrait aussi couvrir la prévention des risques liés à des usagers qui peuvent présenter une certaine vulnérabilité tels que les personnes âgées, les personnes handicapées ou encore les personnes accompagnées de jeunes enfants.

La différence de niveau entre le sol de la cabine et le sol du palier peut engendrer des chutes ou empêchent les personnes moins valides à accéder à l'ascenseur.

Les consommateurs sont impliqués en tant qu'utilisateurs des ascenseurs. Pour les utilisateurs coincés dans l'ascenseur, un système bidirectionnel doit être imposé que ce système soit un téléphone, soit un système pour communiquer avec les personnes dans le couloir et le service d'intervention rapide devrait pouvoir communiquer avec les personnes bloquées. Une simple alarme n'est donc pas efficace. De nombreux faits divers relatent les l'histoire de personnes coincées dans un ascenseur pendant de nombreuses heures. Ces faits divers sont d'autant plus tragiques que l'occupation de ces immeubles est saisonnier (appartements à la mer ou dans les stations de ski).

En cas de panne, il est impératif que les utilisateurs n'essayent en aucun de sortir par leurs propres moyens de la cabine. Certains accidents répertoriés sont les conséquences d'avoir essayé de sortir par le plafond de la cabine ou en essayant de sauter pour atteindre le palier.

*** PERSBERICHT *** PERSBERICHT *** PERSBERICHT *** PERSBERICHT ***

Brussel, 17 november 2000

Speelgoed. Kies voor veiligheid !

Sinterklaas is in het land ! Veel kinderen hopen weer aangenaam verrast te worden met speelgoed.

Alle speelgoed is helaas niet altijd even goed en veilig.

Kinderen vormen een kwetsbare groep en moeten extra beschermd worden. Het is ondenkbaar dat producten die voor hen bestemd zijn, geen rekening houden met hun veiligheid en gedrag.

Dit geldt uiteraard voor speelgoed.

Waarop letten bij de aankoop van speelgoed ? Aan welke eisen moet veilig speelgoed voldoen en hoe kan ik het herkennen ? Is de reglementering duidelijk over deze problematiek ?

Een antwoord op deze vragen en concrete consumententips vindt u in een **nieuwe brochure**

“Speelgoed. Kies voor veiligheid”.

Deze brochure wordt uitgegeven door de **Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten***. Deze adviescommissie wil ook het publiek informeren over de veiligheid.

Deze aantrekkelijke brochure is gratis en kan besteld worden op het secretariaat van de Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten door een gele briefkaart op te sturen naar het volgend adres :

Secretariaat van de Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten, bureau 4035

Ministerie van Economische Zaken

Bestuur Kwaliteit en Veiligheid

Koning Albert II-laan 16

1000 Brussel

Meer inlichtingen zie kabinet en bestuur K&V

* zie bijlage

Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten

De wet van 9 februari 1994 **betreffende de veiligheid van de consumenten**¹ verplicht alle fabrikanten en distributeurs **om alleen maar veilige producten en diensten** op de markt te brengen.

Om de naleving van deze algemene veiligheidsverplichting te verzekeren, beschikt het Ministerie van Economische Zaken over uitgebreide bevoegdheden, zoals het verbieden of het uit de handel nemen van een gevaarlijk product of een gevaarlijke dienst.

Het Ministerie wordt in zijn taak bijgestaan door de **Commissie voor de Veiligheid van de Consumenten** (CVC). Deze Commissie werd opgericht op 7 november 1995 in de schoot van de Raad voor het Verbruik. Ze is bevoegd om te oordelen over alle problemen die verband houden met de veiligheid van producten en diensten. Ze is vooral belast met het verlenen van adviezen omdat ze meestal moet worden geraadpleegd vóór het aannemen van enige maatregel op het gebied van veiligheid van producten en diensten. In het raam daarvan kan ze maatregelen voorstellen die risicopreventie inzake veiligheid van producten en diensten kunnen verbeteren.

Naast haar adviserende rol heeft de CVC ook als opdracht :

- ◆ klachtenbehandeling ;
- ◆ informatie te verzamelen die verband houden met de gevaren van producten en diensten ;
- ◆ het overleg tussen producenten, distributeurs, consumenten, besturen en gespecialiseerde instellingen te verzekeren ;
- ◆ het publiek te informeren wanneer ze het nodig acht.

De Commissie is samengesteld uit vertegenwoordigers van fabrikanten, distributeurs, veiligheidsdeskundigen en consumenten.

Het is belangrijk dat elke persoon die in zijn privé- of beroepsleven wordt geconfronteerd met producten of diensten die hij gevaarlijk acht, de betrokken diensten hiervan op de hoogte brengt.

¹ Wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten, B.S. 01/04/1994.

***COMMUNIQUE DE PRESSE *** COMMUNIQUE DE PRESSE ***

22 novembre 2000

JOUETS. OPTEZ POUR VOTRE SECURITE !

Saint Nicolas est dans le pays ! Beaucoup d'enfants espèrent être à nouveau agréablement surpris par leurs jouets. Malheureusement, ceux-ci ne sont pas tous bons et sûrs.

Les enfants constituent un groupe vulnérable et doivent, par conséquent, être davantage protégés. Il est impensable que les produits qui leur sont destinés ne tiennent pas compte de leur sécurité et de leur comportement. Bien entendu, cela vaut aussi pour les jouets.

A quoi faut-il prêter attention lors de l'achat de jouets ? A quelles exigences les jouets sûrs doivent-ils satisfaire et comment puis-je les reconnaître ? La réglementation est-elle claire à ce sujet ? Vous trouverez une réponse à toutes ces questions ainsi que des conseils concrets aux consommateurs dans une nouvelle brochure intitulée :

“Jouets. Optez pour la sécurité”

La brochure est éditée par la Commission de la Sécurité des Consommateurs”, avec le soutien de la ministre de la Protection de la Consommation, Magda Aelvoet.

Cette brochure intéressante peut être obtenue gratuitement au Secrétariat de la Commission de la Sécurité des Consommateurs :

Secrétariat de la Commission de la Sécurité des Consommateurs
Ministère des Affaires économiques
Direction pour la Qualité et la Sécurité
Boulevard du Roi Albert II 16 (bureau 4035)
1000 Bruxelles

OIVOOnderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikers OrganisatiesProgrammatorische federale
Overheidsdienst ConsumentenzakenCentraal Meldpunt
voor Consumentenproducten

12 juli 2002

PERSBERICHT

Beschermingsmiddelen bij doe-het-zelven en sporten: “uitkijken geblazen”

Met de grote vakantie voor de deur zullen veel mensen heel wat meer vrije tijd hebben, om bijvoorbeeld te klussen of te sporten. Het kunnen allemaal ontspannende activiteiten zijn.

Maar, doe-het-zelven en sporten kunnen ook verkeerd aflopen, zeker als men niet voorzichtig is.

Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) kunnen de gevolgen van een ongeval aanzienlijk beperken. Zij beschermen je door verwondingen te voorkomen of door de ernst van die verwondingen in elk geval beperkt te houden.

Wanneer moet ik PBM dragen ? Waarop letten bij de aankoop van persoonlijke beschermingsmiddelen ? Aan welke eisen moeten ze voldoen en hoe kan ik doeltreffende PBM herkennen ? Is de reglementering duidelijk over deze problematiek ?

Een antwoord op deze vragen en concrete consumententips vindt u in de 2 nieuwe brochures “Beschermingsmiddelen bij doe-het-zelven: je kunt niet voorzichtig genoeg zijn” en “Beschermingsmiddelen bij het sporten: je kunt niet voorzichtig genoeg zijn”. Deze brochures werden gerealiseerd door het OIVO (Onderzoeks en - Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties) op initiatief van de Programmatorische federale Overheidsdienst Consumentenzaken (POD).

Deze aantrekkelijke brochures zijn gratis en kunnen besteld worden bij het Centraal Meldpunt voor Consumentenproducten door een brief te sturen, te mailen of te faxen naar:

Centraal Meldpunt voor Consumentenproducten
North Gate III, Koning Albert II-laan 16
1000 Brussel
fax: 02/206.55.77
e-mail: info.consumentenproducten@mineco.fgov.be

Voor meer informatie :
OIVO, Carine Renard, tel.: 02/547.06.82

CRIOCCentre de Recherche et d'Information
des Organisations de ConsommateursService public fédéral de
Programmation Protection des ConsommateursGuichet central pour
les Produits de Consommation

12 juillet 2002

COMMUNIQUE DE PRESSE

Lorsque vous bricolez ou faites du sport, pensez aux équipements de protection individuelle !

A l'approche des grandes vacances, de nombreuses personnes auront davantage de temps libre pour, par exemple, s'adonner au bricolage ou faire du sport. Il s'agit là d'activités de détente qui peuvent, cependant, causer des désagréments si l'on n'y prend garde.

Les équipements de protection individuelle (EPI) peuvent considérablement réduire les conséquences d'un accident. Ils vous protègent en évitant les blessures ou du moins, en limitant leur gravité.

A quelle occasion faut-il porter les EPI ? A quels aspects faut-il faire attention lorsque l'on achète des équipements de protection individuelle ? A quelles exigences doivent répondre les EPI et comment peut-on reconnaître ceux qui sont efficaces ? La réglementation en la matière est-elle claire ?

Vous trouverez une réponse à ces questions ainsi que des conseils concrets dans les 2 nouvelles brochures intitulées «Équipements de protection : en bricolant, jouez la protection rapprochée » et «Équipements de protection : en sport, jouez la protection rapprochée ». Elles ont été réalisées par le CRIOC (Centre de Recherche et d'Information des Organisations de Consommateurs) sur l'initiative du Service public fédéral de programmation (SPP) Protection des Consommateurs.

Ces brochures attrayantes sont gratuites et peuvent être commandées au Guichet central pour les Produits de Consommation par lettre, mail ou fax au :

Guichet central pour les Produits de Consommation
North Gate III, boulevard Albert II, 16,
1000 Bruxelles
fax: 02/206.55.77
e-mail: info.produitsconsommateurs@mineco.fgov.be

Pour plus d'informations :
CRIOC, Carine Renard, tél. : 02/547.06.82